

METSZET

ÉPÍTÉSZET | ÚJDONSÁGOK | SZERKEZETEK | RÉSZLETEK

NEMZETKÖZI ÉPÍTÉSZ- KONGRESSZUS

TÉMA: ÉP-ÍTÉS

Időutazás kilencszáz
négyzetméteren

„1+1=3” Amikor
az építészet találkozik
a szolgáltatástervezéssel

Ribe város kultúrájának
és történelmének új,
kortárs rétege

A budavári liftek
műszaki érdekességei

A City ősi szívében

Megnyitások

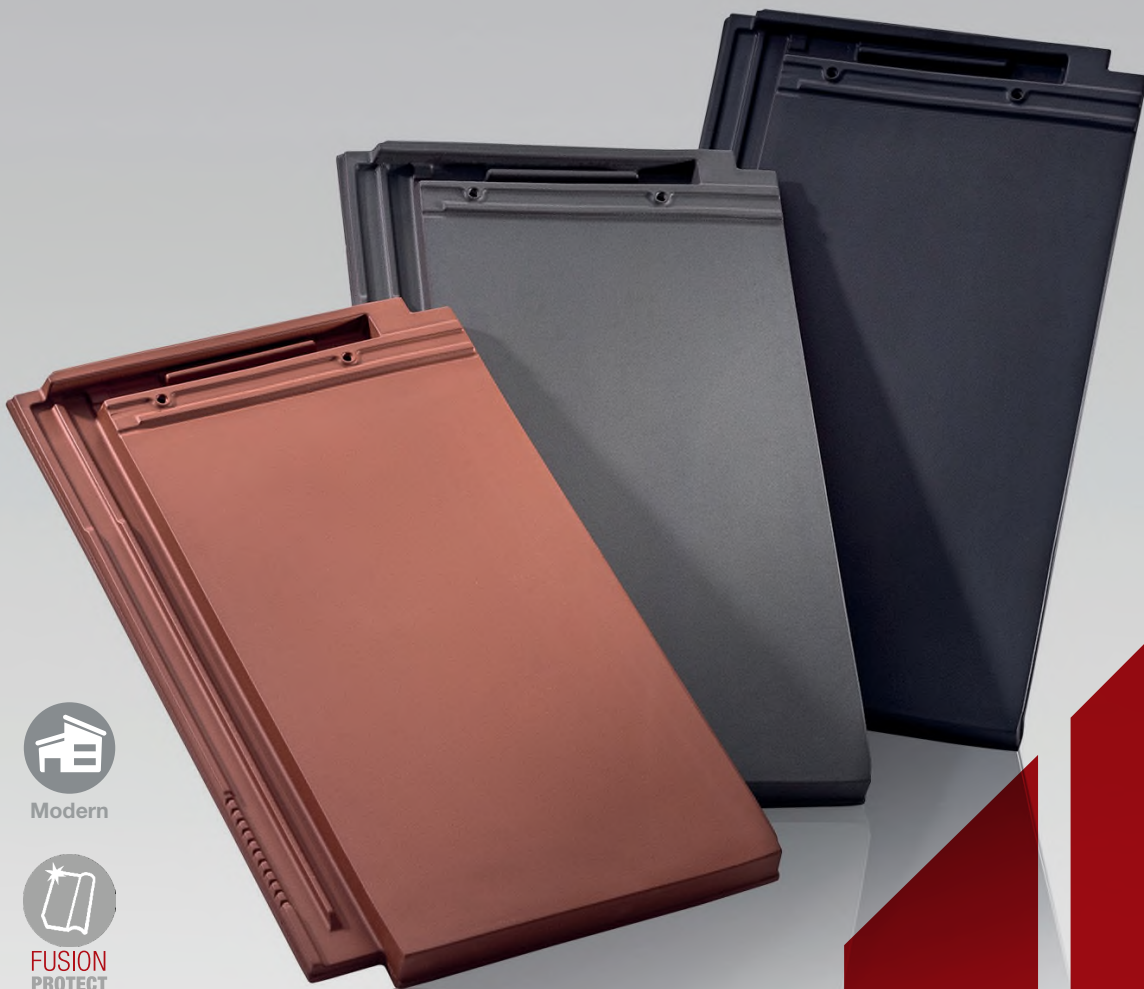
Építőtábor Monoron

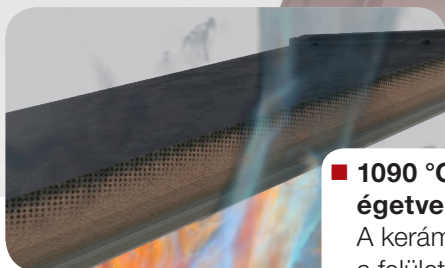
10

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Építsen maradandót Tondach Inspira cserepekkel!

Modern

FUSION
PROTECT

■ **1090 °C-on
égetve**
A kerámia testtel
a felület egyesül.

A Tondach Inspira design cserepek tökéletesen illeszkednek a modern, letisztult építészeti trendekhez, ráadásul a Fusion technológiának köszönhetően időtállóbbak és öntisztulóak.

A METSZET METSZETE

FŐSZERKESZTŐ |
Csanády Pál

—Ahogy ezt a lapszámot kézbe veszi bárki, akinek már volt kezében Metszet az elmúlt tíz évben, láthatja: megújult a grafikája. Az átalakítást megelőzte egy kutatás: mire vágnak az olvasóink, mit szeretnek a lapban és mit nem, milyenek látják.

—A Metszet olvasói – nem meglepő – elsősorban többségben építészek vagy építészhallgatók. Életkoruk 19 és 75 év között van, az átlagolvasó 48 éves. Folyóiratunk fő előnyének olvasóink a műszaki, szaklap voltát tekintik, és hogy szerkesztésében is szakmai. Nyilván szívünket melengették az olyan visszajelzések, ahol a lap hátrányait firtató kérdésünkre kijelentették, hogy nincs ilyen, de meghallottuk azok hangját is, akik szerint letisztultabb, könnyedebb, elegánsabb megjelenésre lenne szükség. Ezt mi is így értékeltük, meg is született ez a dizájn, de arra is kihasználtuk a kutatást, hogy néhány hangsúlyon, arányon változtassunk.

—Több lesz a csomóponti rajz, részletrajz, és általában is a rajz, és a képek aránya is nőni fog, a többség javaslatának megfelelően. Ennek az az ára, hogy egy-kettővel kevesebb cikk fér be lapszámanként, viszont a cikkek hosszabbak és elegánsabbak lesznek. Bár a válaszadók 85 százaléka műszakinak tartja a lapot, 29 százaléka művészetinek (is), és csak 15 százalék tudományosnak (is), a tudományos igény megmarad, hiszen mára a Metszet az építészettel, vizuális művészetekkel foglalkozó tudományos lapok között tudománymetriai szempontból Magyarországon első, de kelet-európai szinten is benne van az első ötben.

—Marad a rovatstruktúra is: erről is kérdeztünk, és az egyetlen, amelyet az olvasók nem tartottak fontosnak, a Ciki rovat volt. Igazuk is van, persze, hogy nem fontos, csak szórakoztató. Azt viszont nem kérdeztük, melyik rovatot tartják szórakoztatónak. Úgyhogy a Ciki marad. Ahogy marad a pauszlap is, sokan említették ezt a lap pozitívumai között, ami nem is csoda, hiszen a pausz nagyon építészeti dolog, az építészeti legalább a 12. század óta használják, de erről bővebben nem itt, hanem a Paper History 2016/1 számában olvashatnak cikket (pp 21-30). Tudományosat. ■

IMPRESSZUM |

Kiadja az Artifex Kiadó Kft., 1119 Budapest, Bikszádi utca 25. | 36-1-783-1711 | info@artifexkiado.hu | www.tervlap.hu, www.epitesimegoldasok.hu, www.artifexkiado.hu, www.kamaraikepzesek.hu, www.cpr.hu | ISSN 2061-2710 | Terjesztő: Magyar Posta Zrt. | Hirdetésfelvétel, termékek: Sárdy Csaba 36-20-240-7232 | Alapító-főszerkesztő: Szende Árpád | Főszerkesztő, felelős kiadó: Csanády Pál 36-20-312-4514 | Főszerkesztő-helyettes: Ware-Nagy Orsolya | Szerkesztő: Dobossy Edit | Szakmai tanácsadók: Csajbók Csaba, Vukosavljev Zorán, Wesselényi-Garay Andor, Gáspár László, Katona Vilmos, Nagy Sándor, Czigány Tamás (Győr), Lengyel István (Debrecen), Patartics Zorán (Pécs), Ripaszám János (Siófok) | Lapterv: Salt Communication Kft. | Tördelés és nyomdai előkészítés: Csányi Tamás, xfergrafika.hu | Nyomda: D-Plus | Olvasószervező: Sóllyom Beáta | Előfizetés egy évre: 6900 Ft, két évre: 12 900 Ft, három évre: 17 900 Ft. Előfizetés kizárólag elektronikusan a terlvap építészi közösségi portálon keresztül: www.tervlap.hu | Az építészeti alkotásokat bemutató cikkek lektoráltak.

Nemzetközi Építészkongresszus 2020 | Budapest

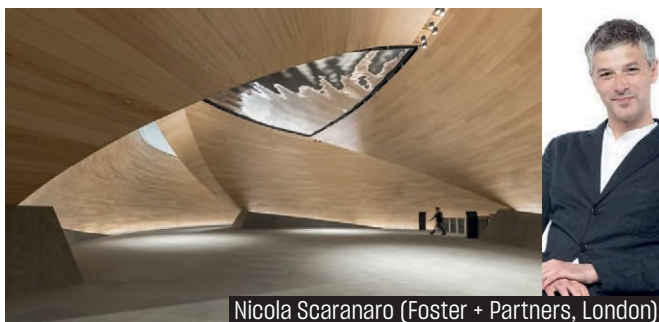
MÁRCIUS
06.
PÉNTEK

HELYSZÍN: Puskás Aréna új konferenciaközpontja
(volt Népstadion, 1146 Budapest, Istvánmezei út 3-5.)

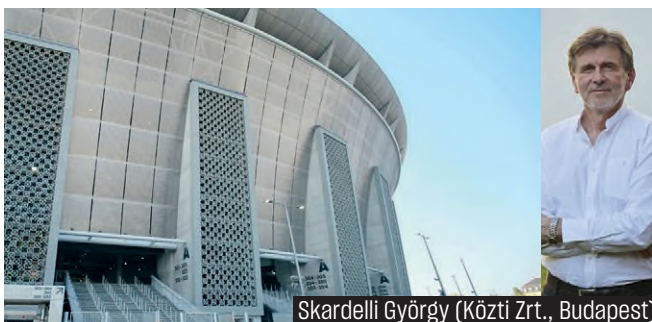

SZAKMAI TANÁCSADÓ |
Martha Thorne,
az IE School of Architecture and
Design dékánja, és a Pritzker-díj ügyvezető igazgatója
LEVEZETŐ ELNÖK |
Krizsán András,
a MÉSZ elnöke
AKKREDITÁCIÓ | MÉK 3,5 pont (2019/393)

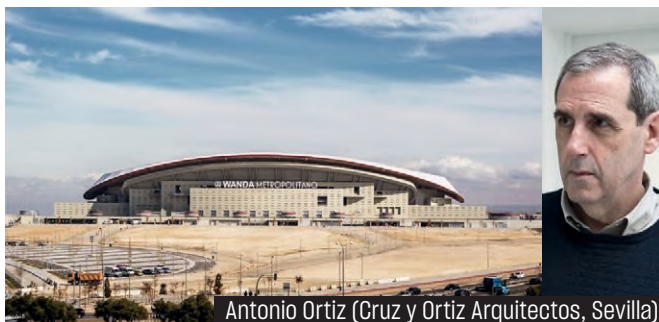
TÉMA | ÉP-ÍTÉSZEZET, GYÓGYÍTÓ ÉPÍTÉSZEZET

Nicola Scaranaro (Foster + Partners, London)

Skardelli György (Közi Rt., Budapest)

Antonio Ortiz (Cruz y Ortiz Arquitectos, Sevilla)

Erik Frandsen (Lundgaard & Tranberg Architects, Koppenhága)

Lekshmy Parameswaran és Herczeg László (The Care Lab, Barcelona)

JELENTKEZÉS |

a www.tervlap.hu
portálon jobbra fent
a Konferencianaptárban
kattintson a programra
(2020. március 6. - Nemzetközi Építész-
kongresszus 2020 (MÉK 3,5 pont) >>)

RÉSZVÉTELI DÍJ |

2020. február 21-ig történő jelentkezés és
befizetés esetén:
19.685 Ft + áfa (bruttó 25.000 Ft)

2020. február 21 után történő jelentkezéskor,
illetve a helyszínen:
25.000 Ft + áfa (bruttó 31.750 Ft),
(A részvételi díj bruttó 14.384 Ft étkezési
szolgáltatást tartalmaz)

Lehetőség van támogatói jegy vásárlására,
mely esetén a számla nem tartalmaz
áthárított étkezési szolgáltatást. Ennek díja:
32.000 Ft + áfa (bruttó 40.640 Ft)

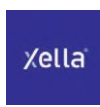
FŐSZPONSZOR

TÁMOGATÓK

KIEMELT TÁMOGATÓK

SZAKMAI TÁMOGATÓK

ÉPÍTÉSZEZET | ÚJODONSÁGOK | SZERKEZETEK | RÉSZLETEK

TARTALOMJEGYZÉK

TERMÉKEK		ÉPÍTÉS	SZERZŐ
4	Csillógó alumínium vezet a Zöld Pokolba		
6	Csővek és épületgépészeti vezetékek egyszerű hő- és hangszigetelése		
7	Precíz és gyors falazás akár habarcs nélkül is		
MAI SZEMMEL			
9	Kísérleti társasház a Bartók parknál	Budapest (1960)	Malomsoky József Vukoszávlyev Zorán PhD
ODÚ			
10	Áttört gerincű vasbeton villanyoszlop kiegészítése B típusú madárodúval		Bivak Máté Tamás, Vass-Eysen Áron
METSZET			
12	Időutazás tizennégyezer négyzetméteren	A Szépművészeti Múzeum felújítása és az újrainyitott Román Csarnok	Mányi István (Mányi Stúdió Kft.) Ware-Nagy Orsolya
ÉPÍTÉSKONGRESSZUS			
20	„1+1=3” Amikor az építéssel találkozik a szolgáltatás tervezéssel	Összefogás az egészségügyi kultúra fejlesztéséért	Lekshmy Parameswaran és Herczeg László
24	Ribe város kultúrájának és történelmének új, kortárs rétege	Kannikegård plébániaközpont Ribe	Lundgaard & Tranberg Arkitekter Thomas Bo Jensen
30	A City ősi szívében	Bloomberg irodaház London	Foster + Partners Nicola Scaranaro
36	Megnyitások	Rijksmuseum Amszterdam	Cruz y Ortiz Arquitectos Cruz y Ortiz Arquitectos
39	Wanda Metropolitano	Az Atlético Madrid új stadionja	Cruz y Ortiz Arquitectos Cruz y Ortiz Arquitectos
TÉMA: ÉP-ÍTÉS			
42	Építőtábor Monoron	Az Elfogadás sütőde felújítása	Kemes Balázs
48	A budavári liftek műszaki érdekességei	Beilleszkedve a meglévő várfalak közé/elé/mögé/fölé	Molnos Attila, Szenderffy Gábor (KMO7 Kft., TAAT Műterem) Kapovits Géza, Molnos Attila, Szenderffy Gábor
ZÖLD OLDALAK			
54	Körré hajlítani az egyenest	A körforgásos elvek érvényesítési lehetőségei az épített környezetben	Gaschler-Gyeviki Nóra, HuGBC
TERVPÁLYÁZAT			
56	A Snøhetta Tervpályázati sikerei		Burián Gergő
AKTUÁLIS			
58	Új követelmények és jogorvoslati rendszer az építésügyben Online képzések a Tervlapon Év eleji személycserék		
KÖNYVAJÁNLÓ			
60	Fejlődésregény	Haba Péter: Magyar ipari építészet 1945-1970 c. kötetéről	Szabó Levente
62	Szakrális mértan	Dénes Eszter: Dévényi Sándor építésze	Timon Kálmán
64	Abstracts in English		
66	Tervezők Szerzők		
68	Ciki		

CSILLOGÓ ALUMÍNIUM VEZET A ZÖLD POKOLBA

— Ezüstösen csillogó, alumíniummal borított futurisztikus alagút vezet az SK Rapid Wien új Allianz Stadionjába, a „Zöld Pokolba”, melyet a német építész, **Guido Pfaffhausen** tervezett. Feladata nem csupán abból állt, hogy egy célratörő sportcsarnokot tervezzen, sokkal inkább egy „boszorkányüst” megvalósítása volt, ami magába gyűjti a stadionban felszabaduló érzéseket. *„Boszorkányüstöt építünk, ezért mindent olyan szűken és meredeken fogunk elhelyezni, hogy felforrjon a stadion”* – meséli Guido Pfaffhausen a Rapid-Stadionról alkotott elképzelését. Pfaffhausen – aki 25 évvel ezelőtt Sylvia Staudte tájépítésszel közösen alapította az „Architektur Concept Pfaffhausen + Staudte GbR” építészirodát – nagy sportlétesítményekre és multifunkciós csarnokok építésére specializálódott. Ismeri azt a kihívást, hogy egy sportcsarnok ne csak funkcióját töltsse be, hanem gondoskodjon a megfelelő energiaszintről és a hangulatról is. *„Ez az érzések játéka”* – fogalmazza meg a feladatot. *„Mire van szüksége a csapatnak, hogy jól teljesítsen, mi teszi boldoggá a szurkolókat, hogy válik a csarnok nyereséggé és az üzemeltetők elégedetté?”* – összegzi Pfaffhausen a releváns kérdéseket.

A HANGULAT A LEGFONTOSABB

— Pfaffhausen saját tapasztalatából tudja, hogy minden sikeres stadion alapja a hangulat. *„A Te csapatodat, a Te városodat, a Te egyesületedet kell látnod benne”* – hangsúlyozza az építész. Az alapkoncepció már az első vázlatokon jól látszott: a stadionnak a lehető legmeredekebbnek és legszűkebbnek kellett lennie, hogy a látogatóknak mindig az legyen az érzése, telt ház van. Ezenkívül fontos szempont volt a beláthatóság, hiszen a lelátó minden pontjáról a pályát, nem pedig az előttünk ülők tarkóját kell látnunk. Egy ilyen léptékű projektnél további, fontos kritériumoknak is meg kell felelni, mint például a menekülési útvonalak, mosdók és mozgáskorlátozott-bejáratok.

GYÁRTÓ |
PREFA Hungária Kft.,
Budaörs

Az új Allianz Stadion Bécsben a csapatot és a szurkolókat is lenyűgözte különleges megjelenésével, átgondolt térszervezésével és modern infrastruktúrájával.

EGY CSŐ A STADION SZÍVÉBEN

—A Rapid-Stadion szívébe a szurkolók egy 20 méter átmérőjű csövön jutnak be. Ennek a legelejen látható a csapat címere. A cső az épület két nagy részéből az egyiket alkotja. A másik a stadionrész, melyet Zöld Pokolnak neveznek. „Fényben úszó épületet akartunk alkotni, melynek zöld színűnek kellett lennie. A sportban és a fociban a színekkel is játszhatunk. Mivel a csapat színe zöld, így a stadionjuk is zöld lehetett, ezzel is az érzelmekre hatunk. Az elkészült épület úgy ragyog a fényben, mint egy drágakő” - magyarázza az építész.

—Az anyagválasztás nagyon gyorsan megtörtént. Ennek során több fontos szempontot is figyelembe vettek, például: az átforduló tetőnek és a homlokzatnak egy anyagból kellett készülnie. Erre a feladatra a PREFA alumínium kompozit lemeze tökéletes volt. Segítségével még a bonyolult csomópontokat, mint a sok íves sarkot, ablakszegéseket is meg lehetett valósítani. Az eredmény kifejezetten dinamikus, fémes megjelenés, ami tökéletes összhangban van a zöld színnel és a látszóbetonnal.

HÁROMEZER NÉGYZETMÉTER ALUMÍNÍUM

—Összesen mintegy 3000 négyzetméter alumíniumot építettek be az épületbe. „Jól néz ki és hosszú az élettartama” - hangsúlyozza az építész. „Hiszen a projekt során a hosszú élettartam szintén meghatározó volt. Tapasztalatból mondhatom, hogy ha a PREFA termékeit alkalmazhatjuk, minden sokkal könnyebbé válik. Máshol csak egy darab lemezt kapok, és magamnak kell kialakítanom az elemeket. A PREFA esetében már rengeteg előregyártott dologgal is dolgozhatok” - dicséri Pfaffhausen a terméket.

—Nem utolsósorban a PREFA termékek árukkal is beleillessztek a büdzsébe, így a meghatározott összegből tudtak egyedül alkotni. (x)

CSÖVEK ÉS ÉPÜLETGÉPÉSZETI VEZETÉKEK EGYSZERŰ HŐ- ÉS HANGSZIGETELÉSE

—2020 tavaszától megújult műszaki tartalommal, környezetbarát kötőanyaggal ismét elérhető Magyarországon a speciális épületgépészeti szigetelés, az Ursa Tech Lamella. Az üvegszál-erősített, alumíniumfóliával kasírozott ásványgyapot szigetelőanyag különlegessége abban rejlik, hogy a hajszálvékony üvegyapot szálak merőlegesek a kiterített felületre, ami rendkívül magas nyomószilárdsággal, rugalmassággal és mérettartó képességgel ruházza fel a terméket.

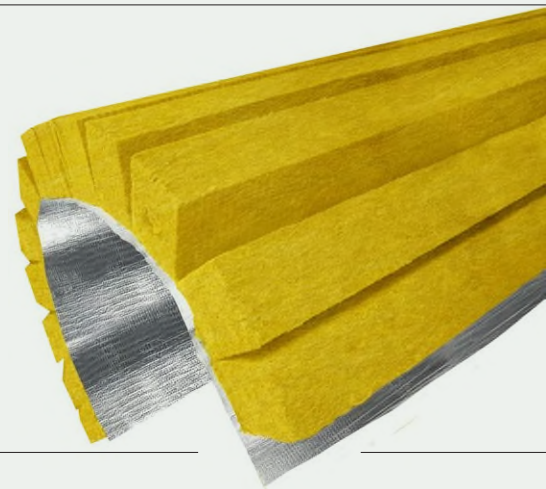
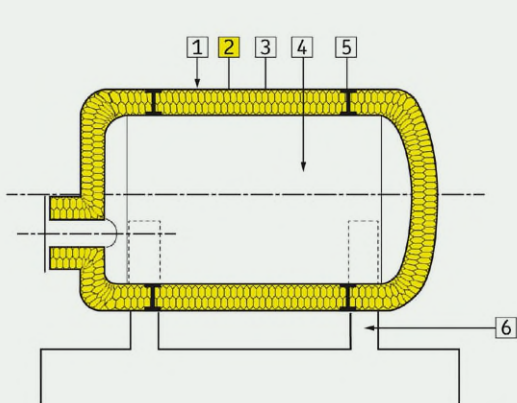
—Az Ursa Tech Lamella érdekes szerkezetének köszönhetően egyéb kivételes tulajdonságokkal is rendelkezik, például nagyon jól hajlítható. Ez képessé teszi nemcsak egyszerűen a légtechnikai elemek (szellőző- és klímacsatornák stb.) minden műszaki igényt kielégítő hő- és hangszigetelésére, hanem a szellőzőcsatornák sarokéleire is könnyen installálható. Ez a szigetelőanyag alapvetően kör vagy szögletes keresztmetszetű testek hő- és hangszigetelésére alkalmazható. Kis átmérőjű csövekhez nem ajánlott, viszont a szigetelendő átmérőre nincs felső határ. Így az Ursa Tech Lamella elsődleges választásként jöhet szóba nagyobb átmérőjű csövek és épületgépészeti vezetékek hő- és hangszigetelésére.

—Az Ursa Tech Lamella termékek az A2, s1-d0 éghetőségi osztályba tartoznak. Olyan meleg vizes csővezetékek, központi fűtőberendezések, forró vizes és „telített” gőzvezetékek, valamint kazánházak vezetékének, melegvíz-tárolók és

—Az Ursa Tech Lamella kedvező hővezető képessége lehetővé teszi a kis szigetelési vastagságot. Mivel a szigetelést igénylő csővezetékek gyakran elég szorosan helyezkednek el egymáshoz és az őket körülvevő falakhoz vagy szerkezetekhez képest, a kis vastagság igen előnyös tulajdonság, hiszen a beépítésnél helymegtakarítást eredményez. (Természetesen a szigetelés vastagsága minden esetben gépész tervező által méretezendő.)

—Nemcsak a belbecs, hanem a külcsín is számít: az Ursa lamellás termékének alufólia-kasírozása esztétikus külsőt is kölcsönöz, így beltéri felhasználásra külön burkolat nélkül is alkalmas. A lamellázott anyag alumíniumfóliával laminált felületének illesztési vonalait öntapadó alufólia csikkal lera-gasztva az alufólia borítás összefüggő és kiváló párafékező tulajdonságú réteget képez a szigetelőanyag külső felületén.

—Az Ursa Tech Lamella szigetelőanyag a horganyzott acélcsatornák felületére ragasztott vagy ponthegeesztett tüskékkel, illetve poliuretán ragasztóval egyaránt rögzíthető. A szigetelendő testre való rögzítés egyéb esetekben történhet önzáró pántoló szalaggal vagy horganyzott huzallal is, de az egyes szigetelő sávok érintkezésénél ajánlatos mindig öntapadó alumíniumszalagot alkalmazni. Hengeres tartályok esetében gyakori még az úgynevezett távtartó gyűrűk alkalmazása, amit szigetelés előtt hegesztenek a palástra; ezek a gyűrűk meg tudják tartani az esetleg később felhelyezendő lemezburkolatot is. ■

hőcserélők szigetelésére használható, amelyek maximális üzemi hőmérséklete nem haladja meg a 260 °C-ot. E hőmérséklet felett a gyapotszálakat egymáshoz rögzítő kötőanyag lángmentesen kiizzik, így az üvegszálak szétcsúszhatnak. Fémburkolat és mechanikai rögzítők használatakor magasabb hőmérsékletig alkalmazható, mivel az üvegszálak károsodása csak 500 °C felett következik be. A kasírozás felőli oldalon a maximális hőmérséklet nem haladhatja meg a 80 °C-ot (ezért fontos a megfelelő épületgépészeti tervezés).

JELMAGYARÁZAT

1. *Burkolat*
2. *Ursa lamella hőszigetelés*
3. *Felületvédelem*
4. *Tartály*
5. *Távtartó, csúszásgátló (szükség szerint)*
6. *Támasz*

GYÁRTÓ |

Ursa Salgótarján Zrt., Budapest

CPR adattár

A 275/2013. (VII. 16.) Korm. rendelet szerint

MÁR A TERVEZŐ A FELELŐS

az épületbe kerülő építési termékek
műszaki teljesítményéért!
Csak az érvényes magyar nyelvű
teljesítménynyilatkozat alapján szabad
terméket betervezni!

A jogszerű, szakszerű
és gyors termékkiírásban
INGYENES segítség a

CPR.hu

- ✓ kereshető, szűrhető adatbázis a gyártók teljesítménynyilatkozatai alapján
- ✓ cégek és szakmai szövetségek termékkiírási ajánlásai
- ✓ a jogszabálynak megfelelő, kinyomtatható termékkiírási dokumentáció

O^{a mi} Otthonunk

- » Háznéző, lakásbemutatók
- » Építészeti, lakberendezési ötletek
- » Szakértő tanácsok építőknek, felújítóknak

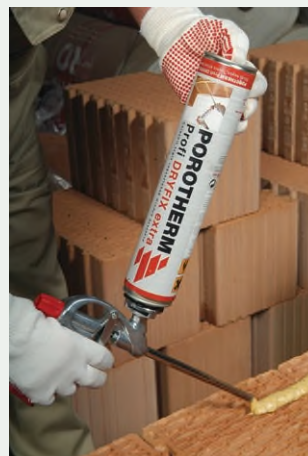
Digitálisan is olvasható
a digitalstand és a dimag weboldalán!

PRECÍZ ÉS GYORS FALAZÁS AKÁR HABARCS NÉLKÜL IS

A habarcs nem más, mint „hiba a falazatban”, ezért a legjobb, amit tehetünk, hogy csökkentjük a mennyiségét. A nűtféderes falazóelemek elterjedésével a függőleges habarcsot sikerült kiküszöbölni – ezúttal a vízszintes habarcs vastagságának csökkentésén, vagy akár teljes kiváltásán van a sor.

— Gyorsabban építhető a falazat a Porotherm Profi falazóelemmel, amellyel egészen minimális, mindössze 1 mm vastag vízszintes habarcs alkalmazásával építközhetünk. A Porotherm Profi csiszolt felületű kerámia falazóblokkal a megszokottnál nagyobb építési pontosság érhető el, miközben továbbra is a Wienerberger termékeinél megszokott méretrenddel számolhatunk. Így a falazóelemek hosszúsága 25, illetve 37,5, 50 cm, szélessége terméktípustól függően ugyanúgy 10 cm-től akár 50 cm-ig terjed, és magassági értelemben is a 25 cm vehető alapul. A hagyományos falazóelemek esetében megszokott 23,8 cm téгла + 1,2 cm habarcsfuga helyett immár 24,9 cm téгла + 0,1 cm vízszintes habarcsfuga figyelembevételével. (Az indító téglasort továbbra is egy rétegben maximum 2 cm vastag habarcságyon kell megépíteni.)

— A Porotherm Profi rendszertartozéka a zsákos kiszere-lésű, vékony rétegű falazóhabarcs, amelyet habarcssterító kocsival lehet gyorsan és pontosan, az előzőleg portalanított és nedvesített téglasorra felhordani. A kivitelezés további gyorsítására ad lehetőséget a Profi Dryfix rendszer. Ebben az esetben nem falazóhabarcs, hanem flakonos, poliuretán alapú ragasztó kerül a téglasorok közé, amelyet kinyomópisztollyal lehet a szintén pormentes és nedvesített felületre felvinni a gyártói utasításnak megfelelően, falvastagságtól függően 1-4 csíkban. Mindkét rendszerhez alkalmazható a Profi bekötőszalag, amelyet a vékony falazóhabarcsba vagy a ragasztóhabba ágyazva helyezhetünk el, ezzel biztosítva a válaszfalak szakszerű csatlakozását a főfalakhoz úgy, hogy közben nem kell a fogadó falba belevésnünk.

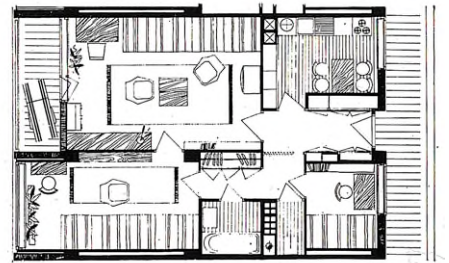

— A gyorsan építhető kézi falazóelemek az építőiparban évről évre növekedő munkaerőhiányra kívánnak választ adni, de rövid határidejű munkák esetén is különösen ajánlott a csiszolt falazóblokk alkalmazása, mellyel akár felére is csökkenthető az egységnyi felületű falazat megépítéséhez szükséges munkaidő. Így esett a választás erre a falazóelemre a vörösiszap-katasztrófa utáni devcseri és kolontári újjáépítéskor is, mivel nagyon rövid idő alatt kellett komplett városrésznyi házat építeni a károsult családok számára, ráadásul a legkeményebb téli hónapokban, 2011 januárjában és februárjában. A gyors, és a hideg időtől független kivitelezés mellett fontos érv a csiszolt téгла alkalmazása mellett az is, hogy a csökkentett mennyiségű habarccsal sokkal kevesebb nedvesség kerül a szerkezetbe építés közben, amely így sokkal hamarabb ki is szárad.

— A Porotherm Profi falazótéгла darabára tartalmazza a Profi habarcs, illetve Dryfix rendszer esetében a Dryfix ragasztó norma szerinti mennyiségének árát is, így természetesen külön habarcsvételi díjjal és kiszállítási költséggel sem kell számolnunk.

— A kivitelezés ütemezését könnyíti, hogy a Dryfix poliuretán alapú ragasztóval a habarcsoknál megszokott minimum +5°C helyett akár –5°C környezeti hőmérséklet mellett is dolgozhatunk. ■

GYÁRTÓ |
Wienerberger ZRt., Budapest

AKKOR / Épp csak múltban a szocreál lázas álma, amikor a modernizmus (néhány éve még dekadens kozmopolitának megbélyegzett) szellemisége jegyében hirtelen soha nem látott nyitottságú építésügyi politika vette kezdetét az '50-es évek utolsó harmadában. Egyszerre minden léptékben beköszöntött az (újra-)változás kora: a regionális tervezéstől a mikrokörnyezetig terveztek a közigazgatók, urbanisták és építészek összefogva; műszaki vonatkozásban elmélet és gyakorlat fejlődött: anyaghasználat, szerkezetalkítás és formaképzés vonatkozásában. A gyakorlati-alkotói és elméleti-tudományos munka didaktikusan, lépésről lépésre, viszonylag feszített ütemben haladt a konszolidálnak tűnő szebb jövő felé. Az építész alkothatott, magánpraxis nem lévén (átalakuló névvel és szervezeti formákban létező) tervezőintézetekben - a tervutasításos gazdasági kényszer és a műteremvezető szabad szellemiségének kettőssége jegyében. Malomsoky például az újbudai Feneketlen-tónál kialakított Bartók parknál, a Gellért-hegy lábánál futó Villányi út sarkán, igen exponált helyen éppen egy kísérleti házat tervezhetett LAKÓTI-KÖZTI színekben. A földszint-négyemeletes társasház-tömb szokványos modernista stílusgyakorlatnak mutatkozik. Mégis: „a kísérletnek szerkezeti, szakipari és alaprajzi céljai voltak” - kezdte épülete ismertetését a tervező. Vákuumtechnológiás monolit vasbeton pillérek, harántgerendás rendszer, papírcső béléstestű födémpanelek, határoló falak cementkötésű keramzit falpanelekből. A lapostetővel zárt hierarchikus tömegképzés, a váltóritmusú, szerkezetet őszintén megmutató homlokzati raszter és a kompakt funkcionista oldal folyosós alaprajz a különálló lépcsőházzal - mind-mind természetéből adódóan együtt járt. Modernista ház a tervszerű „kísérlet” jegyében.

MAI SZEMMEL

KÍSÉRLETI TÁRSASHÁZ A BARTÓK PARKNÁL | BUDAPEST (1960)

ÉPÍTÉSZ |
Malomsoky József
(1911-1986)

SZÖVEG, FOTÓ |
Vukoszávlyev Zorán PhD

MOST / A Villányi úton fentebb húzódó Építésügyi Minisztérium lakótelepének szocreál stílből tervezett masszív lakótömbjei ide látzanak a tópartról. Azok tervezésében is részt vett Malomsoky József, de 5 évvel később az urbanisztikailag rekreációs céllal kijelölt Feneketlen-tó parkja mellett már más szemlélettel alkothatott. Minden környezeti feltétel adott volt számára: a '30-as évektől felparcellázódó Gellért-hegy alja ekkor itt még rendezetlen, az új parkszínpad jó vonzerő, a környékbeli neobarokk és szocreál házak mellett szép feladat absztrakt formát alkotni. A saroktelek-pozíció azonban nem szédítette meg: (közel) észak-déli tengellyel rakja le a tömböt, sarkon funkcionista bütüt mutat, lakásokat parkra nézőn, hosszanti gangot telekbelsőre pozícionál. A négy emeleti szinten 32 azonos méretű „ötfős” lakást szór el, a loggiás főhomlokzat ritmusa (hunyorítva) kellemes, de ami legfőképp igaz: az azonos egységek sorolásából adódóan félhető monotonia határán belül marad. Túloldala inkább lakógép: funkcionista oldal folyosó, hozzá nyaktaggal szépen illesztett, szoborszerű vertikális közlekedő. A lábamatba rejtetten 16 szinglilakás, a fölötte lévő család-szintektől eltérő homlokzatképzéssel. A ház (így, mondhatjuk) több tekintetben is arányhelyes, mértéktartó. Elemkészlete - ha lehet még fokozni a kigondoltság dicséretét - szigorú, de ismét csak arányos: azonos keresztmetszetű pillérek, 16 cm-es födém és mindösszesen 8-féle méretből álló, 20 cm-es falpanelcsalád variációja a ház. Glettel-festett falfelületek, rusztikus kerámialap és dukkózott fémpanel mellvédek. Mindezeknek értékállóságot mutatja a néhány éve megvalósult felújítás, mely a raszterrendszert értőn megtartotta és szerkezetméreteket nem változtatott „energetikai” megfontolásokból. ■

ROVATSZERKESZTŐ |
Wesselényi-Garay Andor
javaslatokat várja
a wga418@gmail.com címen

ODÚ

ÁTTÖRT GERINCŰ VASBETON VILLANYOSZLOP KIEGÉSZÍTÉSE B TÍPUSÚ MADÁRODÚVAL

KONCEPCIÓ ÉS TERVEZÉS |
Bivak
(Máté Tamás, Vass-Eysen Áron)

FOTÓ |
Yanep Lust

GVÁRTÓ |
Taschi
(Tasnádi Róbert)

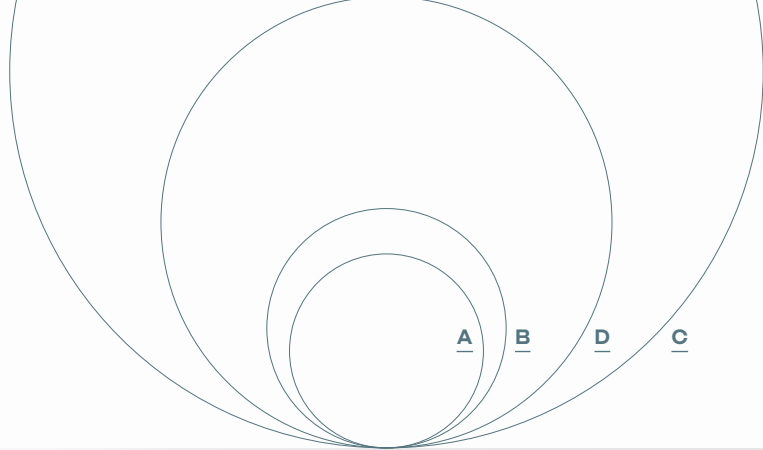
—A magyarországi települések jellegzetes vizuális eleme a vezetőkeket tartó, áttört gerincű vasbeton villanyoszlop. Az emberi beavatkozás mint erózió gyakran megjelenik rajtuk. Jellegzetessége, hogy az elérhető magasságban lévő üregek polcként vagy szemetesként működnek, gyakran hirdetőoszlopként is funkcionálnak. A kb. 2 méteres magasságban elhelyezett odú olyan beavatkozás, amely által a természet is birtokba vehet egy infrastrukturális elemet, újabb tartalmat adva neki.

—A madárodúk mesterséges változatainál négy típust különböztetünk meg az alapterület és a berepülőnyílás mérete alapján (A, B, C és D). A B típusú odú a legszélesebb körben használt, ebbe költöznek a legalkalmazkodóbb, településeken is gyakori fajok (széncinege, házi és mezei veréb). Az odú ideális esetben két méter magasan található. Fontos szempont az odú kialakításánál, hogy takarítható, szezon után kiüríthető legyen.

—Az általunk tervezett költődoboz a láb csavarásával feszül be a nyílásba. A villanyoszlop alkotja az odú tetejét. Az odú behelyezése a villanyoszlop állapotát és funkcióját nem befolyásolja. A láb kicsavarásával könnyen kiszedhető és tisztítható. Anyaga az időjárás viszontagságait jól tűrő akácfa, keményolaj felületkezeléssel. 3 kísérleti darab lett kihelyezve Budapesten, várva a költési szezont. ■

- A | Berepülőnyílás | Ø 26-27 mm átmérőjű
- B | Berepülőnyílás | Ø 32 mm átmérőjű
- C | Berepülőnyílás | Ø 100 mm átmérőjű
- D | Berepülőnyílás | Ø 46-60 mm átmérőjű

«ЗВЕСЯ»

«ПРИВЕТЛИВА»

IDŐUTAZÁS

TIZENNÉGYEZER NÉGYZETMÉTEREN

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM FELÚJÍTÁSA ÉS AZ ÚJRANYITOTT ROMÁN CSARNOK

SZÖVEG |
Ware-Nagy Orsolya

FOTÓ |
Áment Gellért

A Szépművészeti Múzeum több mint százéves fennállása során számos katalógus, képeskönyv és tanulmány foglalkozott az intézménnyel és a benne őrzött gyűjteményekkel. A közelmúltban befejezett felújítási szakasz mégis megkívánja az épület átalakításainak, felújításainak vázlatos áttekintését, és a bővítés, helyreállítás körüli viták felidézését is. A legtöbb cikk, híradás a Román Csarnok átadására koncentrált, pedig a teljes munka megérdemli a publicitást – ezt kívánjuk most pótolni.

ÉPÍTÉSZ |
Mányi István
(Mányi Stúdió Kft.)

ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSOK |
Németh Krisztina,
Szontágh Zsófia,
Mányi Dániel,
Kardos Gábor

BELSŐÉPÍTÉSZET | **Gergely László, Zobor László** (Studio G Bt.) STATIKA | **Szabó Lajos, Molnár István, Schnieder László** (Du-Plan Kft.) GÉPÉSZET | **Szigyártó Gábor, Pítko Attila** (Smg-Sisu Kft.) ELEKTROMOSSÁG | **Kapitor György, Aranyos Zsolt** (Smg-Sisu Kft.) IT TECHNOLÓGIA | **Csányi István** (Kvinterv Kft.) KONYHATECHNOLÓGIA | **Kuruczné Szabolcs Gizella** (Design Studio Kft.) FELVONÓTERV | **Szabó Tamás** (IX Kft.) TŰZVÉDELEM | **Venczel Sándor** (Tűz-Ért-Ő Bt.) KERTÉSZET | **Balogh Péter, Major József** (Közlekedés Kft.) ÚTTERV | **Rhorer Ádám** (S73 Kft.) ÉPÜLETSZERKEZET RÉSZLETTERVEK | **Barta Ferenc** (Barta Építésziroda Kft.) FALNEDVESSÉG ELLENI SZIGETELÉS | **Vaszari Miklós** (Méhes Renoszsig Kft.) TUDOMÁNYOS DOKUMENTÁCIÓ, ÉRTÉKLELTÁR | **Bor Ferenc, Rozmann Viktor** DÍSZVILÁGÍTÁS | **Deme László** (Lisys-Project Kft.) LEBONYOLÍTÁS | **Kőszegi Antal** főmérnök (Szépművészeti Múzeum), **Szabados Gyula** fő műszaki ellenőr (Sz-építők Kft.) KIVITELEZÉS | **Ámon Kornél** fő-építésvezető és kollégái (Magyar Építő Zrt.), **Papaty Balázs** fő-építésvezető és kollégái RESTAURÁTOROK | **Seres András** vezető restaurátor és kollégái (Román Csarnok, Michelangelo terem és Schickedanz terem restaurálása), **Kürtösi Brigitta Mária** restaurátor és kollégái, **Káldi Richárd** vezető restaurátor és kollégái (a freibergeri Aranykapu gipszmásolatának restaurálása) (Mentartis Kft.) KIÁLLÍTÁSTERVEZÉS | **Vasáros Zsolt** (Narmer Építészeti Stúdió) INSTALLÁCIÓ | **Kováts Petra, Hauszknacht Katalin, Véner Ágnes, Eiszrich Ágnes, Vasáros-Lévai Melinda, Szigetfü István, Vasáros Ákos, Vasáros Zsolt** DLA (Narmer Építészeti Stúdió) GRAFIKAI TERVEK | **Czipor Adrienn, Póth Rebeka, Zsarnóczky Renáta, Garaczi Glória**

— „Az 1894. évi VIII. t.-c., mely a honalapítás ezredik évfordulója alkalmából alkotandó művekről szól, 2. § ának d) pontjában 1.200.000 frt költséggel Szépművészeti Múzeum létesítését határozta el” – így kezdődik az új múzeum ismertetése, amely az Építő Ipar című lapban jelent meg.^[1] Az elhatározást tervpályázat követte 1898-ban, az építkezés pedig 1900. augusztus 1-jén kezdődött meg, így nem a millenniumi ünnepekre, hanem tíz évvel azután, 1906-ra készült el a tömegés homlokzatképzés tekintetében inkább a múltba kapaszkodó, múzeumként azonban igen

modernnek tekinthető épület – korabeli vélekedés szerint Európa legkorszerűbb képtára. Az építési telek korábban a Városligethez tartozott, a Millennium alkalmából itt állították fel a Feszty-körképet bemutató Rotunda épületét – a múzeum és a Városliget azóta is egyazon helyrajzi szám alatt található.

— A tervezésre kiírt pályázat első díját Pecz Samu műve nyerte el, továbbtervezésre viszont a második helyezett Schickedanz Albertet és Herzog Fülöp Ferencet kérte fel Wlassich Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, mivel

03

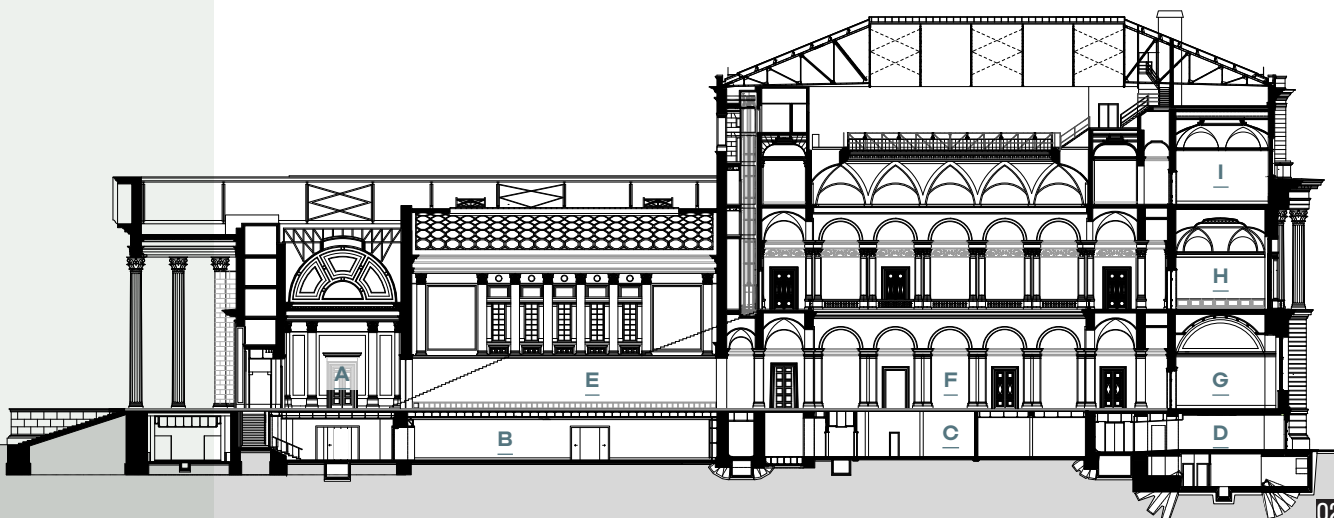
—A Román Csarnok reprezentatív terének eredetileg tervezett festészeti koncepciója, megjelenése a századforduló díszítőfestői bravúrja.

—Budapest egyik legismertebb, leglátogatottabb épületének közepén rejtőzött több mint 70 éven át. A háborús sérülések következtében évekig ki volt téve az időjárásnak, beesett az eső, a hó. Ez alatt az idő alatt a falak román stílust megidéző festései olyan gyorsan elavultak, hogy szinte valóban román korúvá öregedtek. Miután az épületet kijavították, az eróziós hatások megszűntek, a csarnokot elzárták a közönségforgalom elől. Szinte lezárt befőttesüveggént, külső hatásoktól mentesen rejtőzött a látogatók elől sok évtizeden át. Amikor a restaurálási munkák előtt felmértük a falfestéseken elvégzendő restaurátori feladatokat, feltehetően

közel azt az állapotot találtuk, mint amilyenbe a bombázások utáni időkben került. A falfestmények szempontjából az utolsó pillanatban javíthaták ki annak idején a tetőszerkezetet. A mostani felújítás, restaurálás megkezdésekor a vakolatok a falazat előtt lógtak, a rajtuk lévő festékszempcsék kötőanyag nélkül éppen hogy tapadtak még a porló vakolathoz. Több mint negyven festőrestaurátor művész összehangolt munkája mentette meg a Román Csarnok korabeli pótolhatatlan festéseit.

—A falképegyüttes restaurálásával megvalósult munka méltó kísérlete és példája az ilyen léptékű murális dekoratív művészet, a közelmúltban virágzó, de mára kiveszett festett épületbelső-díszítés létjogosultságának, az anyagában történő megőrizhetőségének és helyreállíthatóságának.

Seres András
vezető restaurátor
(Román Csarnok,
Michelangelo terem,
Schickedanz terem)

02

03

04

- 02 A-A metszet az épület fő tengelyén keresztül
- 03 A Szépművészeti Múzeum 1936-ban | Forrás: Fortepan; képszám: 24131, adományozó: Somlai Tibor
- 04 Korabeli terven a Schickedanz terem

- A | Előcsarnok
- B | Antik kiállítás
- C | Raktárak
- D | Gépészet, utólagos alapmegegerősítéssel
- E | Márvány csarnok
- F | Reneszánsz csarnok
- G | Michelangelo terem
- H | Schickedanz terem
- I | Képtár

az alaprajzot és a térbeli elrendezést az ő tervükön ítélte kedvezőbbnek. Az épület koncepciója, hogy minden művészettörténeti korszakhoz rendeltek egy kiállítóteret, amelynek enteriőrje az adott kor stílusjegyeit viseli magán. Így a látogató az előtérből balra vagy jobbra indulva az antik szobrok kiállítóterein keresztül egy-egy antik (ión, illetve dór) templomot idéző térbe érkezik, amelyekhez egy-egy – szintén ion és dór – oszlopos terem csatlakozik, az előtérből egyenesen továbbhaladva pedig az előcsarnokból a Reneszánsz udvarba juthat tovább. Ebből nyílik bal kéz felől a Román udvar, jobb kéz felől a Barokk udvar, szemközt pedig az előbbieknél jóval kisebb Michelangelo terem.

— A Román udvarban, amelynek gazdag kifestését – a többi teremmel ellentétben – Schickedanz és Herzog tervezték, híres szobrok gipszmásolatait mutatták be, a térbe a freiburgi Aranykapu másolatán keresztül lehetett belépni, a főhajó központi eleme Donatello alkotásának, Gattamelata lovas szobrának másolata volt. Az épületet bombatalálat érte, a Román Csarnok tetőzete több helyen beszakadt. „Van egy híres fénykép, amikor havat lapátolunk a múzeumban. A hólapátolás azokban a hetekben teljesen szokványos feladatunk volt” – emlékezett vissza **Garas Klára** művészettörténész,^[2] későbbi főigazgató.

— A háborút követően a múzeum hamarosan ismét látogathatóvá vált, azonban a közel 900 m² alapterületű Román Csarnokot lezárták. A tetőt ért sérüléseket kijavították, de a csarnok belső terét nem állították helyre. Sajnos és szerencsére, mert a háború utáni modern építészet szellemében könnyen előfordulhatott volna, hogy a román bazilikát modellező belső tér helyett neutrális múzeumi teret hoznak létre. A ragyogóan kifestett csarnokot több mint hetven éven át múzeumi raktárként használták, a látogatók elől elzártan.

— A gyűjtemény először az 1950-es években nőtte ki a kiállítási és raktározási területet, így a magyar vonatkozású műveket átköltöztették az 1957-ben megnyitott Magyar Nemzeti Galériába. Az 1960-as években a Dór csarnokban, majd később a Michelangelo teremben egy köztes födém behúzásával alakítottak ki raktárakat, irodákat, számos helyen vasbeton födémeket, álmennyezeteket építettek, és lefestették a díszítőfestéseket.

— Az 1980-as évekre megnőtt az igény az időszakos kiállításokra az addig szinte egyeduralgoló állandó kiállítások mellett. →

02
05

01

1985-ben Mányi István, a Közti építész a Fővárház rekonstrukciójának eredményeként kapta meg feladatul a múzeum felújításának, korszerűsítésének megtervezését. Ekkor kezdték a mélyföldszinti termék kialakítását: akkoriban még bányászati módszerrel, nagyjából kézzel készítették a térszín alatti bővítést^[3]. Az 1990-es évek végére készült el a Barokk csarnok felújítása, amelynek teljes alapincézésével hoztak létre további raktárterületet, a 2000-es évek elején pedig több, állandó kiállítást befogadó tér nyílt meg az első és második emeleten.^[4]

— Ebben az időszakban az épület turisztikai fejlesztése állt a középpontban. Karácsony Tamás 2007-től foglalkozott a főbejárat kiváltásával és a nagyjából térszín alatti új épületrész tervezésével az időszak kiállítások és a kiegészítő funkciók (érkezés, ruhatár, étterem) fogadására. A 2008-ban már érvényes, részleges építési engedéllyel bíró tervet 2010-ben több civil támadás érte, úgy vélték, a főbejárat lezárása és az épület előtti „gödör” tönkretenné a Hősök tere körüli épületek összképét. Hasonlóképpen nem nyerte el a köz tetszését a felszínre, az épület déli sarkához tervezett kortárs megjelenésű épülettömeg.

legnagyobb érdeklődéssel kísért fejezete pedig egyértelműen a titokzatos Román Csarnok restaurálása lett. Itt érdemes megjegyezni, hogy a tervező még 1986-ban utasítást kapott a nagyszabású csarnoktér földemekkel való megosztására – ennek elhárítása több évvel késleltette az épület megújítását. Emellett a költségfedezet hiánya is közrejátszott abban, hogy a rekonstrukció és bővítés több mint három évtizedig elhúzódott.

— A felújítás 2015 februárjában kezdődött meg. A Román Csarnok falfestése annyira épen megmaradt, hogy tökéletesen restaurálhatóak voltak a többnyire a magyar középkori ikonográfiából ismert alakokat ábrázoló freskók. A felújítás azonban messze nem állt meg ezek restaurálásánál: rengeteg új, térszín alatti terület alakított ki, közönségforgalmi tereket, műtárgyraktárakat, múzeumi boltot, kreatív foglalkoztatókat, éttermet és kiszolgálótereket hoztak létre kortárs szellemben – követve Schickedanz eredeti koncepcióját, amely szerint az épület termei az építéstörténet korszakait mutatják be. Felújították a Michelangelo termet és a felette, az első emeleten lévő Schickedanz termet is. Számos utólagos

06

04

Dr. Baán László,
a Szépművészeti
Múzeum főigazgatója

— A közönség elől több mint 70 évig elzárt Román Csarnok felújítása az elmúlt évtizedek egyik legfontosabb, s minden bizonnyal leglátványosabb múzeumi rekonstrukciója volt. Az egykor oly pompás tér megújítása a II. világháború óta váratott magára, kellő akarat híján generációk nőttek fel úgy, hogy nem láthatták az ország első állandó képzőművészeti múzeumának legimpozánsabb termét. A Román Csarnok felújítása most egy európai léptékű múzeumi fejlesztés részeként valósulhatott meg, amely a Szépművészeti Múzeum történetének

legátfogóbb rekonstrukciós szakaszaként az épület közel felének átfogó modernizációját, új közönségforgalmi terek kialakítását, a kiállítóterek felújítását is tartalmazta. Még messzebből nézve pedig a Román Csarnok oly sokáig és sokak által várt birtokba vétele egy – nagyon jelentős – mozaikkockája a Szabolcs utcai Országos Múzeumi Restaurálási és Raktározási Központ felépítését és a Városligetben megvalósítani tervezett Új Nemzeti Galéria létrehozását is magába foglaló nagy múzeumi jövőképek.

A tiltakozások nyomán, de legfőképp azért, mert új koncepció – a Szépművészeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria összeolvasztása, és utóbbinak új épületbe költöztetése – mellett döntöttek, a beruházást 2011 tavaszán végképp levetették a napirendről.

— Talán nem véletlen, hogy a Szépművészeti Múzeum látszó és markáns tömeggel való bővítésére a kortárs magyar építészet színe-javának* sem sikerült a szakma és a laikus közönség számára egyaránt megnyugtató megoldást találni. Innen kezdve az épület belső tereinek megújítása, illetve az épület kontúrján belül tartott, alapfalak közötti bővítés elkészítése lett a kijelölt irány, Mányi István és irodája tervezésében. A legújabb, 2015 és 2018 között végrehajtott felújítás

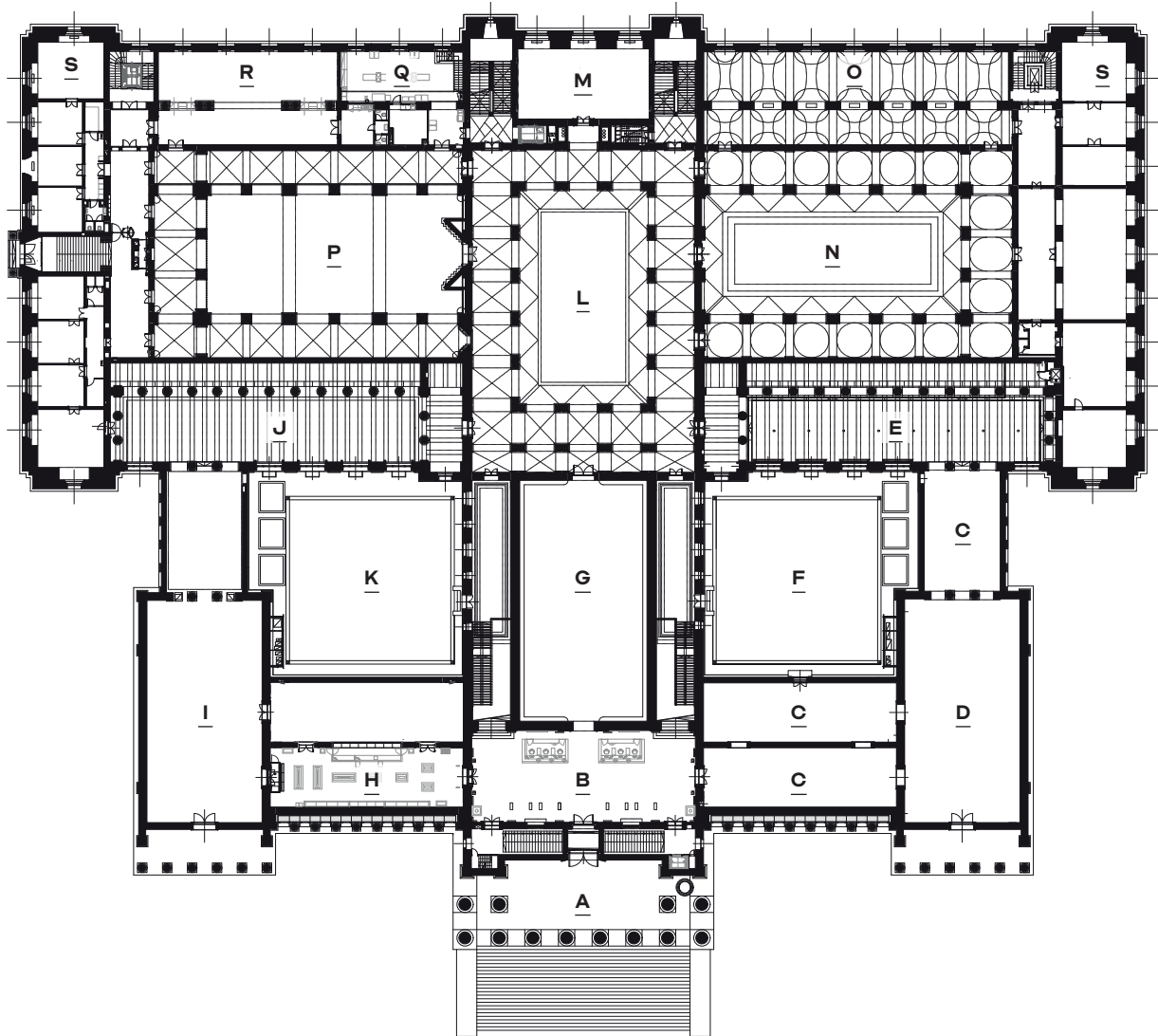
átépítéstől megszabadították az épület belső tereit, így a Michelangelo terem utólagos köztes földemét is elbontották. Rengeteg olyan feladatot is elvégeztek, amely nem látványos, azonban a múzeum működéséhez nélkülözhetetlen. Így került sor az épületgépészeti berendezések és hálózatok telepítésére, az elektromos hálózat, a biztonságtechnika, az informatika korszerűsítésére, valamint a vízszigetelés megoldására. A tető hatékony hő elleni védelmet, és fényszabályozó funkcióval is rendelkező árnyékolórendszert kapott.

— Mégis kétségtelen, hogy a hetven éve nem látott Román Csarnok állt a közönség figyelmének középpontjában: hogy az érdeklődők kíváncsiságát enyhítsék, 2018. március 15-étől →

10

13

A	Portikusz, főbejárat	H	Shop	O	Grafika kiállítás
B	Előcsarnok	I	Pergamon csarnok	P	Román csarnok
C	Időszaki kiállítások	J	Ión csarnok	Q	Catering
D	Antik csarnok	K	Ión udvar	R	Gyerekfoglalkoztató
E	Dór csarnok	L	Reneszánsz csarnok	S	Irodák, munkaszobák
F	Dór udvar	M	Michelangelo terem		
G	Márvány csarnok	N	Barokk csarnok		

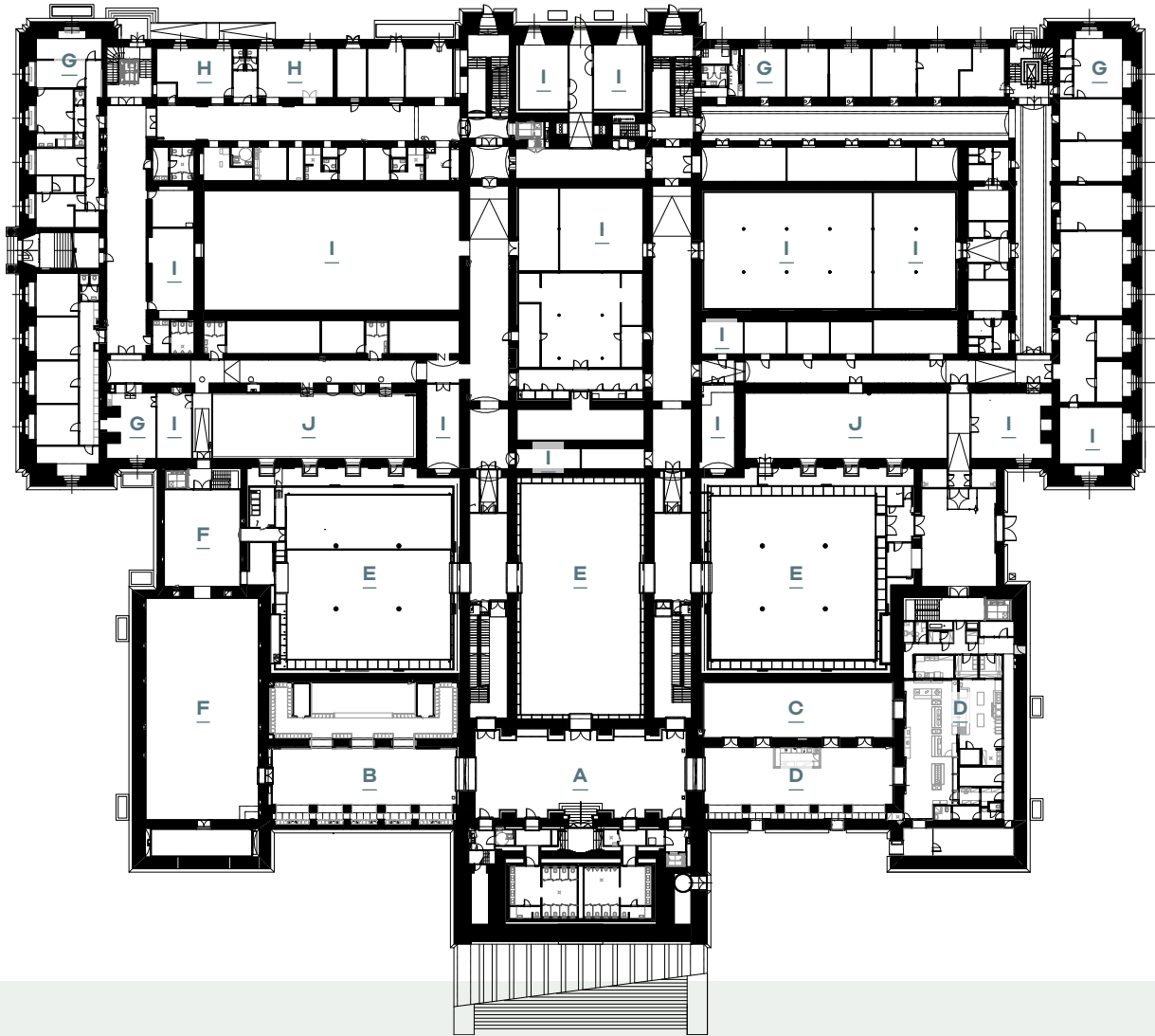
05

Vasáros Zsolt
Narmer Építészeti
Stúdió

—A Szépművészeti Múzeum történeti architektúra által ihletett tereiben sok kiállítást tervezett stúdióink. A gazdagon díszített terek igen messze állnak a modern muzeológia sokszor „white cube”-nak nevezett világától. A múzeum kiállítótereinek immár többszöri felújítása során lényegében a Schickedanz által megtervezett világ rekonstrukciója volt a tervezők célja, ám ez igen gyakran nehéz helyzetet teremt a kiállítások tervezőinek. A nehézséget – de egyben a lehetőséget is – a nagy belmagasság, az ornamentika és a „szabad tér és felület” szinte teljes hiánya okozza. Vannak esetek, mint a Caravaggio-kiállítás volt, amikor a téma és a tér összeér.

A Cézanne-kiállításnál a múzeum megnyitásának és a festő halálának egyazon éve adta a különlegességet, emiatt az installáció meg sem próbált beilleszkedni a történeti térbe. Az inkábbkról szóló kiállításnál viszont a tér nagyfokú „kimaszkolása” vált szükségessé, mert az antik ornamentikában értelmezhetetlen lett volna a dél-amerikai kultúra bemutatása. Végül Pulszky Ferencet idézném, aki egy 1833-as naplóbejegyzésben a müncheni antik kiállításról ezt írta: „...mindezeket oly fényes termekben felállítva, minőket ily kincsek megérdemelnek, a keret megfelel a tárgyak szépségének”.

A		Előcsarnok	F		Egyiptomi kiállítás
B		Ruhatár	G		Irodák, munkaszobák
C		Étterem	H		Gyerekfoglalkoztató
D		Kávézó	I		Raktárak
E		Antik kiállítás	J		Gépészet

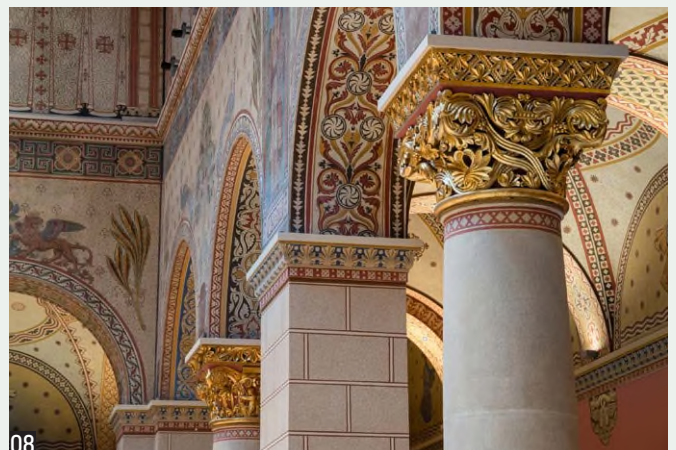

06

- 05 Földszinti alaprajz
 06 Mélyföldszinti alaprajz az újonnan létrehozott terekkel
 07 A Román csarnok oldalhajója
 08 A Román csarnok oszlopai

07

08

a hónap végéig ingyenesen be lehetett tekinteni a már kész terembe, és többek között az Icomos Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület konferenciájának résztvevői is bejárhatták a Román Csarnokot 2018 júniusában.^[5] A teljes épület végül 2018. október 31-én nyílt meg újra a nagyközönség előtt.

— A csarnokba belépve tehát szinte ugyanaz a látvány tárul elénk, mint a több mint száz évvel ezelőtti megnyitót követően: a főhajó végében, a faszelemeneket formázó tetőzet alatti medallionban a bárányt tartó Krisztus, vele átellenben a kapu felett Szűz Mária, fején a magyar Szent Koronával. A főhajó és a mellékhajók között oszlopok és pillérek váltakozó sora, oszlopfőik a pécsi bazilika oszlopainak ornamentikáját idézik, az oszlopok feletti boltívsor és a boltozatok gazdag virág- és geometrikus motívumokkal vannak kifestve. A falakon Árpád-házi szentek, a mellékhajók boltozati homlokíveiben heraldikai elemek láthatóak, a főhajó boltívein állatövi figurák sorakoznak.^[6] A munka volumenét érzékelteti, hogy az egy éven át tartó restaurátori munkában mintegy hetven restaurátor vett részt, összesen körülbelül 2 500 m² falfelületet restauráltak, és körülbelül 5,5 kg aranyat használtak fel.^[7]

Hogy a középkori, bélétes kapuzat gipszmásolatát, amelyet az épület 1906-os átadása után egy évvel építettek be, miért hagyták benne a restaurált falban, és miért állították helyre a kapu két oldalán a felújítás során feltárt vakárkádokat,^[8] nem tudni – ezzel egy sosem volt állapot jött létre, vagyis az a pillanat, amikor a gipsz kapumásolatot már beépítették, de az arkádokat még nem falazták el.^[9]

— Lábunk alatt teljesen új beépítést, egy komplett új raktározási területet rejt az újjáépített padozat. A Szépművészeti Múzeum eredetileg állandó kiállítások befogadására készült, az épület erre alkalmas mind a belső terek, mind a tartószerkezet tekintetében. Ezt a struktúrát kellett bővíteni a létesítéskor még nem ismert funkciók és technikák sorával, időszaki kiállítási termek létrehozásával. A kivitelezés során a kőbeton alapot is meg kellett erősíteni, injektálással telíteni.^[7]

- 09 Antik kiállítás
- 10 Vápakialakítás részletrajza
- 11 Egyiptomi kiállítás
- 12 Látványterven a tetőtér beépítése
- 13 A Márvány csarnok tetőbevilágítója

— A múzeum korszerűsítése ezzel a felújítással nem fejeződött be, számos munka vár még megvalósításra: a Reneszánsz csarnok felújítása, tetőtéri bővítés, az állatkert felőli rész térszín alatti bővítése, megújuló alapú energiabázis létrehozása, gépkocsitárolók kialakítása. Szükség lenne még további légtechnikai, tűz- és vagyonvédelmi feladatok elvégzésére. Mindenesetre a Román Csarnok végre visszakerült a múzeumlátogató közönség birtokába, ha már nem is mint a gipszmásolatokat bemutató kiállítótér. Utóbbiakat a komáromi Csillagerőd és az Országos Múzeumi Restaurálási és Raktározási Központ fogadja be. ■

* A bővítési terveket Balázs Mihály, Bán Ferenc, Ferencz István, Janáky István, Karácsony Tamás, Mányi István, valamint Vasáros Zsolt készítették.^[10]

07
08

12

09
11

- A | 1 mm hófogó cső
- B | 0,7 mm RheinZink-Klick-System lécbetétes fedés
- C | 1 mm RheinZink-Klick-System léceletakaró elem
- D | 1 mm RheinZink perforált lemez (aero 68), ktsz.: 160 mm
- E | 240 g/m² filcalátét
- F | Szürke színű, 1,5 mm vtg. PVC-szigetelés
- G | Fóliabádóg, ktsz.: 100 mm
- H | 24 mm vastag, II. osztályú, impregnált, láng-, rovar- és gombamentesített teljes felületű deszkázat
- I | Fűtőszál
- J | Fa alátétpalló
- K | Fóliabádóg, ktsz.: 60 mm

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Bierbauer, István: „A Szépművészeti Múzeum”, *Építő Ipar*, Vol 37, No 1 (1913) pp 1–3.
- [2] V Nagy, Viktória: „Csipkerózsika ébredése”, *Heti Válasz*, Vol 18, No 11 (2018-03-14), pp 43–45.
- [3] „Interjú Mányi Istvánnal”, Szikszai Zoltán - Ress Marianna (eds): Szépművészeti Múzeum 2018 *A Román Csarnok és kapcsolódó tereinek rekonstrukciója*, Magyar Építő Zrt, Budapest 2018, pp 4–5.

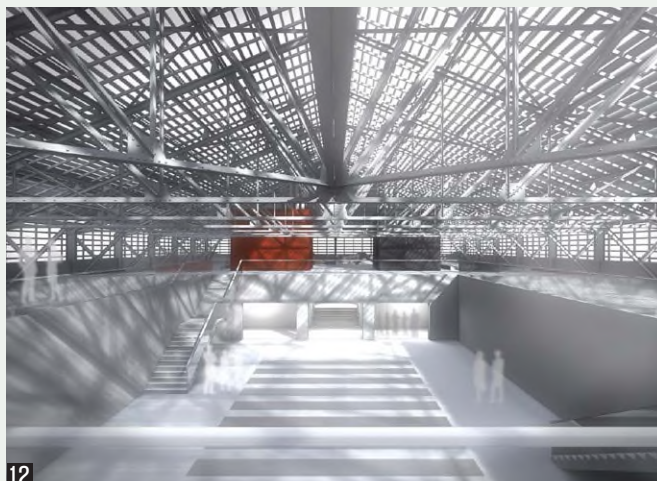
- [4] Rozsnyai, József: „Ars longa vita brevis”, Pázmányos Építészettörténészek Klubja [blog], 2015-02-28, hozzáférhető: <<http://epklub.blogspot.com/2015/02/ars-longa-vita-brevis.html>> [utolsó belépés: 2020-01-24].
- [5] Ware-Nagy, Orsolya: „Érték, változás, közösség: Európa az örökségvédelem tükrében”, *Metszet*, Vol 9, No 4 (2018), pp 62–65.
- [6] Katona, Júlia: „Képek, előképek, koncepció – A Szépművészeti Múzeum Román Csarnokának falfestése és épületszobrászati kialakítása”, Szőcs Miriam (ed): *Újranyitás hetven év után* –

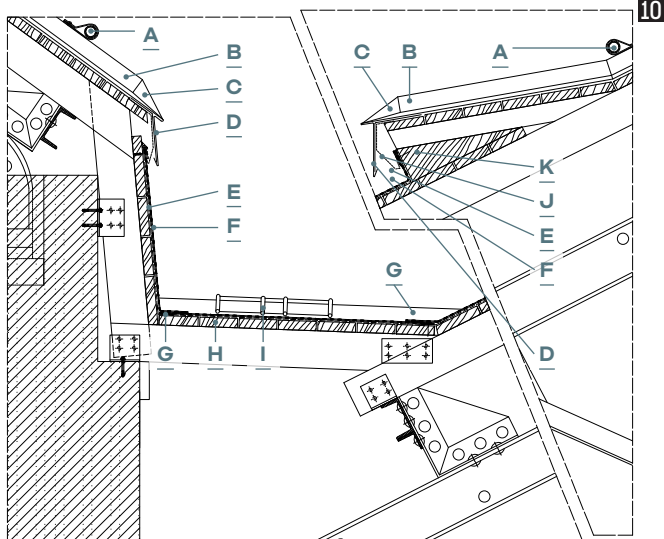
09

11

12

10

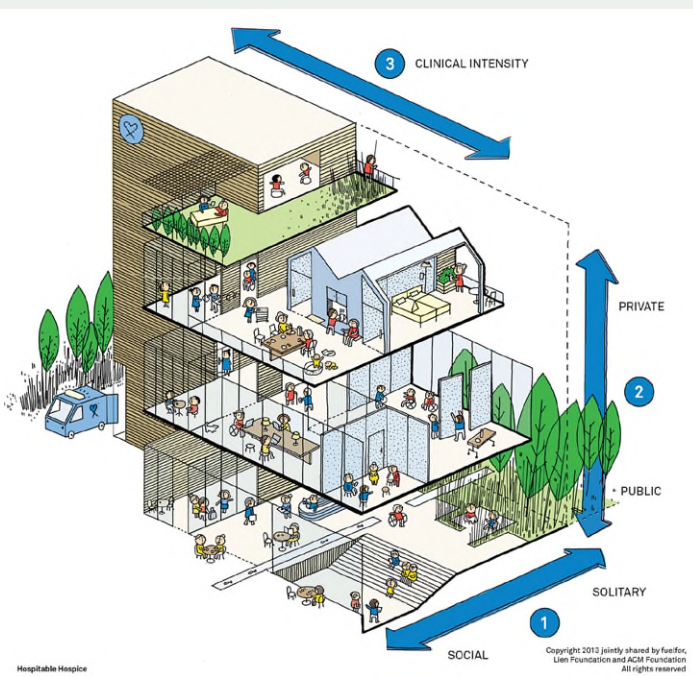
13

A Szépművészeti Múzeum Román Csarnokának története, Szépművészeti Múzeum, Budapest 2018, pp 63–101.

- [7] „Bevezetés”, Szikszai Zoltán – Ress Marianna (eds): Szépművészeti Múzeum 2018 A Román Csarnok és kapcsolódó tereinek rekonstrukciója, Magyar Építő Zrt, Budapest 2018, p 3.
- [8] Zsuppán, András: „Lenyűgöző a felújított Román Csarnok – egyetlen szépséghibával”, Válasz [online], 2018-03-20 CET 17:49, hozzáférhető: <<http://valasz.hu/kultura/lenyugozo-a-felujított-roman-csarnok-egyetlen-szepseghibaval-127826>> [utolsó belépés: 2020-01-24].

- [9] Szócs, Miriam: „A freibergeri Aranykapu másolata a Román Csarnokban”, Szócs Miriam (ed): Újranyitás hetven év után – A Szépművészeti Múzeum Román Csarnokának története, Szépművészeti Múzeum, Budapest 2018, pp 128–151.
- [10] „Tervjavaslatok versenye a Szépművészeti Múzeumra - bemutatjuk a terveket”, Építészfórum, 2008-04-07, hozzáférhető: <<http://epiteszforum.hu/tervjavaslatok-versenye-a-szepmuveszeti-muzeumra-bemutatjuk-a-terveket>> [utolsó belépés: 2020-01-24].

- 01 Kemoterápiás kezelő a szingapúri Raffles Kórház rákklínikáján; a magánkórházi hálózat nagyszabású beruházást indított csúcskategóriás létesítmény építésére Szingapúr belvárosában
- 02 Tervezési kézikönyv kidolgozása a szervezetek hospice-szolgáltatásának újradefiniálására. Azóta három hospice-ház épült Szingapúrban az életvégi gondozás méltóságának és személyességének biztosításával

„1 + 1 = 3”

AMIKOR AZ ÉPÍTÉSZET TALÁLKOZIK A SZOLGÁLTATÁSTERVEZÉSSEL

ÖSSZEFOGÁS AZ EGÉSZSÉGÜGYI KULTÚRA FEJLESZTÉSÉÉRT

Képzelve el, hogy rákban szenved és megérkezik egy kórház reprezentatív, invitáló előcsarnokába. Bejelentkezik a recepción egy kedves nővérnél, aki elmondja, hová kell mennie. Most pedig képzelje el, ahogy belép ugyanannak a kórháznak a kemoterápiás szobájába, egy hideg és zsúfolt térbe, ahol 3 órát kell ülnie a többi, ugyancsak infúziót kapó beteg között, míg szerettei kint várják. Érthető, hogy magányos és fél.

01

— Az egészségügyben folytatott sokéves etnográfiai ^[1] kutatásaink ^[2] során sok hasonló történettel találkoztunk. Éppen a kórházi kezelés alatt bejárt út legnehezebb és legfélelmetesebb pillanataiban, amikor a betegeknek a legkomfortosabb környezetre lenne szükségük, a terek nem felelnek meg a valós igényeiknek.

A KITÖLTENDŐ RÉSZ

— Talán a tervezési folyamat hibája okozza ezt a problémát. Úgy látjuk, a szervezetek „szoftverét” és „hardverét” rendszerint külön tervezik. A „hardver” az a fizikai tér, amelyben a gondozás, gyógyítás (a szoftver) zajlik. A tér/térkapcsolatok kialakítása, tulajdonságai, az anyagok, színek, világítás, valamint a berendezések és bútorok hozzák létre azt a környezetet és helyszínt, ahol a kezelés különböző beavatkozásai, elemei és eljárásai zajlanak. A tér alakítja a benne lévő emberek útját, viselkedését, szemléletét és érzéseit, így befolyásolja a szervezet munkakultúráját és dinamikáját; és a kórházak esetében az ellátás gyakorlatát. Tehát mindegy, milyen gondosan tervezzük meg a teret és a szolgáltatást, ha a kettő nincs összehangolva, a gyakorlatban az egész megbukhat. →

02

SZERZŐK |

Lekshmy Parameswaran és Herczeg László

FOTÓ |

The Care Lab

- 03 Együttműködési projekt, amelyben a hollandiai Eindhovenben két középiskolát költöztettek közös új épületbe. Az igazgatókkal, tanárokkal, diákokkal és az önkormányzati tisztviselőkkel megálmodott közös vízió a „tökéletes iskolai napról” a tervezési program része lett
- 04 Együttműködés a barcelonai kórház fájdalomklinikájával az új osztály megtervezésében, valamint a klinikai dolgozók, a betegek és a gondozók kapcsolatának konzultációból beszélgetéssé, együttműködéssé alakításában

— Mégis, a terek tervezése során a szolgáltatás megtervezésére, ha egyáltalán foglalkoznak vele, túl későn kerül sor. A hangsúly a kórházi dolgozók általános igényei alapján írt elvárásokon van, amely a „mit?” kérdésre válaszol (mit kell tervezni, milyen funkcióknak kell a térnek és a bútorzatnak megfelelnie...). Tapasztalataink szerint ebből a folyamatból általában hiányzik a „miért?” kérdés, ami értelmesebb és fenntarthatóbb eredményre vezetne. A szolgáltatástervezés felőli megközelítés a „miért?” kérdéssel kezdődik, hogy megismerhessük az emberek érzelmeit, viselkedését és igényeit. Így vezet az út a megfelelő célok és értékek meghatározása felé, hogy sikeres eredmény születhessen.

— Korábbi projektjeinkben sokszor falba ütköztünk, mikor megpróbáltunk különböző szakterületekkel együttműködni. Megfigyeltük, hogy a tervezés során a szervezetek úgy gondolják, a különböző érintett területeknek külön-külön kell dolgozniuk, mert más-hoz értenek. Emiatt mindnyájan a saját „bunkerunkban” tervezzük, majd a feladat átkerül a következő résztvevőhöz, akinek mások a szempontjai és másképp dolgozik, majd továbbkerül a következőhöz és így tovább. Ilyen munkamódszerrel nehéz egymással hatékonyan együttműködni, nem elég néhány közös megbeszélést tartani, ahol az információkat és a feladatokat megosztjuk egymással.

AZ ELVESZTEGETETT TÖBBLETÉRTÉK

— Egy új épületbe költözésnek vagy a meglévő átalakításának folyamata rendszerint magát a szervezetet is megváltoztatja. Úgy gondoljuk, hogy sok szakterületet bevonó (participációs) tervezési megközelítéssel sokkal többet lehet nyújtani a szervezet és a szolgáltatás használóinak. Ez egy értékes lehetőség, hogy az építészek és szolgáltatástervezők egymás munkáját kiegészítsék, gazdagítsák.

03

A szolgáltatástervezés felőli megközelítés a „miért?” kérdéssel kezdődik, hogy megismerhessük az emberek érzelmeit, viselkedését és igényeit.

— A terek újragondolása alkalmas pillanat arra, hogy a szervezet újrapozicionálja magát a külvilág felé, új kapcsolatokat és munkamódszereket alakítson ki, jobb gondozási környezetet és kultúrát vezessen be; ilyen módon a tér átalakítása a szervezet jelentősebb átalakításának első lépcsőfokává válhat. Ennek eléréséhez a tervezésnek is új kereteket kell adni. Fontos, hogy a szervezetek, az építészek, a szolgáltatástervezők és a felhasználók együtt tudjanak működni egymással. Minél több nézőpont és látásmód kap hangot, annál könnyebb a közös célt megfogalmazni.

— Hogyan lehet tehát közösen megragadni a lehetőséget a szervezet átalakítására? Tapasztalataink szerint a válasz az, hogy együtt kell megválaszolni a „miértet”. Közös víziót alkotni az első vonalban dolgozó ápolói csapattal és a valódi használókkal – esetünkben egészségügyi szakemberekkel, páciensekkel, gondozókkal és családokkal. Az eredményt így minden érintett magáénak érezheti, mert időben bele tudott kapcsolódni a tervezés folyamatába.

Ez garantálja, hogy az átadás után a lehető legtöbb értéket nyújtja majd számukra az új létesítmény.

— A szolgáltatástervezés fontos szerepet játszhat valamennyi érdekelt bevonásában és ennek az átalakítási folyamatnak az irányításában. Mielőtt meggondolnánk, hogyan kell változtatni, és meghatározni a szervezeti átalakítás, észszerűsítés céljait és értékeit, meg kell ismerni a kiindulási feltételeket. Tervezőként kimegyünk a helyszínre, és megnézzük, milyen a szolgáltatás működése, megfigyeljük az emberek interakcióját „nagy felbontásban”, és a mikropillanatokot szemtől szemben, feltárva a hátteret, mely segít megérteni és értékelni a körülményeket.

03

04

Az etnográfiai kutatás során feltárjuk az emberi tényezőket és szükségleteket, amivel támpontokat adunk a térszervezés későbbi fázisához.

— A téri elemek hatását szintén tanulmányozzuk ebben a kezdeti kutatási szakaszban, hogy megtudjuk, hogyan befolyásolják az emberek magatartását, viselkedését és a folyamatokat, értékes részletekkel egészítve ki az alaprajzból kiinduló hagyományos építészeti gondolkodást, amelyet a tervezés során hagyományosan az építészek használnak. A következő lépés az észrevételek megjelenítése, mindenki számára érthető módon. Ezzel egy közös nyelvet és együttműködési keretet hozunk létre.

— A folyamat feltérképezése a szolgáltatás teljes idejét magában foglalja, több csatornán (idő, tér, emberek, költségek...) keresztül feltérképezi a viselkedést és az igényeket, lehetővé téve a kis részletek kiemelését, de az egész szolgáltatási gyakorlat holisztikus szemrevételezését is. Ez az eszköz hídként köti össze a különböző szervezeti csoportokat, elősegítve a közös elvek kidolgozását. Ezen a módon biztosíthatjuk, hogy a kezdetektől mindenki ugyanabba az irányba dolgozzon, és a szorosabb elköteleződésből pozitív energiák keletkezzenek.

A FENNTARTHATÓ ÁTALAKÍTÁS LEHETŐSÉGE

— Ettől a ponttól kezdve a résztvevők és a munkatársak jobban elköteleződnek a szolgáltatás gyakorlati megtervezésének iteratív folyamatába: a viselkedés, kultúra, folyamatok, interakciók tervezésébe – összhangban a fizikai térrel, környezettel, belsőépítészettel, eljárásokkal, berendezésekkel. De ez a folyamat nem állhat meg, amikor az építés vagy átalakítás befejeződik. Az együttműködés egyik célja olyan megoldások megvalósítása, melyek folyamatosan finomíthatók és hangolhatók, így dinamikusan alkalmazkodnak a változó körülményekhez. A tervezés során minden résztvevő egyre inkább magáénak érzi a folyamatot, ami lehetővé teszi annak fejlődését és válaszreakcióját az elkerülhetetlen jövőbeni változásokra. Ily módon az átalakítás folyamatos és fenntartható marad az idők során.

— Összefoglalva tehát a kérdés az: hogyan működünk együtt? Hogyan győzzük meg a projektgazdát? Miként tudunk olyan tervezési módszertant kialakítani, amely a legjobbat hozza ki a résztvevőkből? Miképp tervezhetünk olyan új eszközöket, amelyek ezt elősegítik?

— A The Care Lab irodában tervezőkből aktivistákká váltunk. Hisszük, hogy széles partnerségben dolgozva a megszokottnál sokkal hatékonyabb tervezési gyakorlat alakítható ki. Ez végső soron mindenkinek fontos, hiszen előbb-utóbb mindannyian megtapasztaljuk az egészségügyi, gondozói szolgáltatások valamelyikét. ■

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Goodson, Leigh – Vassar, Matt: „An overview of ethnography in healthcare and medical education research”, *Journal of Educational Evaluation for Health Professions*, Vol 8, No 4 (2011), DOI: <<http://doi.org/10.3352/jeehp.2011.8.4>> [utolsó belépés: 2020-01-22].
- [2] Parameswaran, Lekshmy – Herczeg, László: „Hospitable Hospice – Redesigning care for tomorrow”, *International Journal of Integrated Care*, 2016;16(6): A379, DOI: <<http://doi.org/10.5334/ijic.2927>> [utolsó belépés: 2020-01-22].

SZERZŐ ÉS FOTÓ |
Thomas Bo Jensen

RIBE VÁROS KULTÚRÁJÁNAK ÉS TÖRTÉNELMÉNEK ÚJ, KORTÁRS RÉTEGE

KANNIKEGÅRDEN
PLÉBÁIAKÖZPONT | RIBE

Ribe | Dánia

A Kanonokkert (Kannikegården) gyönyörűen leképezi a középkori óváros minőségét, ugyanakkor meglepően radikális. Mint egy túlméretezett tatu, amelynek a páncélja fityeg és vibrál a napfényben, akár több centiméteres pontatlanságokkal!

01 A Kannikegården plébániaközpont, balra Ribe katedrálisa

01 — Sok ideje nem épület semmi modern Ribe központjában. Hogyan lehet egy ilyen érzékeny környezethez illeszkedni anélkül, hogy utánzásba esnénk? Miként biztosítható, hogy bármilyen új épület idomuljon a környező épületekhez, de a saját korára is reflektáljon, ahogy a régiek is tükrözik saját különböző építési korszakaikat? Kevés iroda tudja ezt az egyensúlyt olyan jól megteremteni, mint a Lundgaard & Tranberg Arkitekter – és a Ribe városában álló Kannikegården kiválóan mutatja hozzáértésüket. Az épület vörös téglasziluettje pontos és ütős, bármelyik szűk síkatorból pillantjuk is meg. De ahogy közelebb érünk, megdöbbentő a felület durvasága. Mint egy túlméretezett tatu, amelynek a páncélja fityeg és vibrál a napfényben, akár több centiméteres pontatlanságokkal! A maga módján ugyanolyan, mint a környező középkori épületek, amelyek furcsa, kancsal részleteikkel természetes, történelmi hangulatot árasztanak Ribében.

— Kannikegården Ribe főterén áll, szemben a székesegyházzal. A plébánia testületét és a székesegyház irodáit találjuk benne, valamint kiállítótereket és egy százfős előadótermet. A terület feltárása során megtalálták az 1100-ban épült

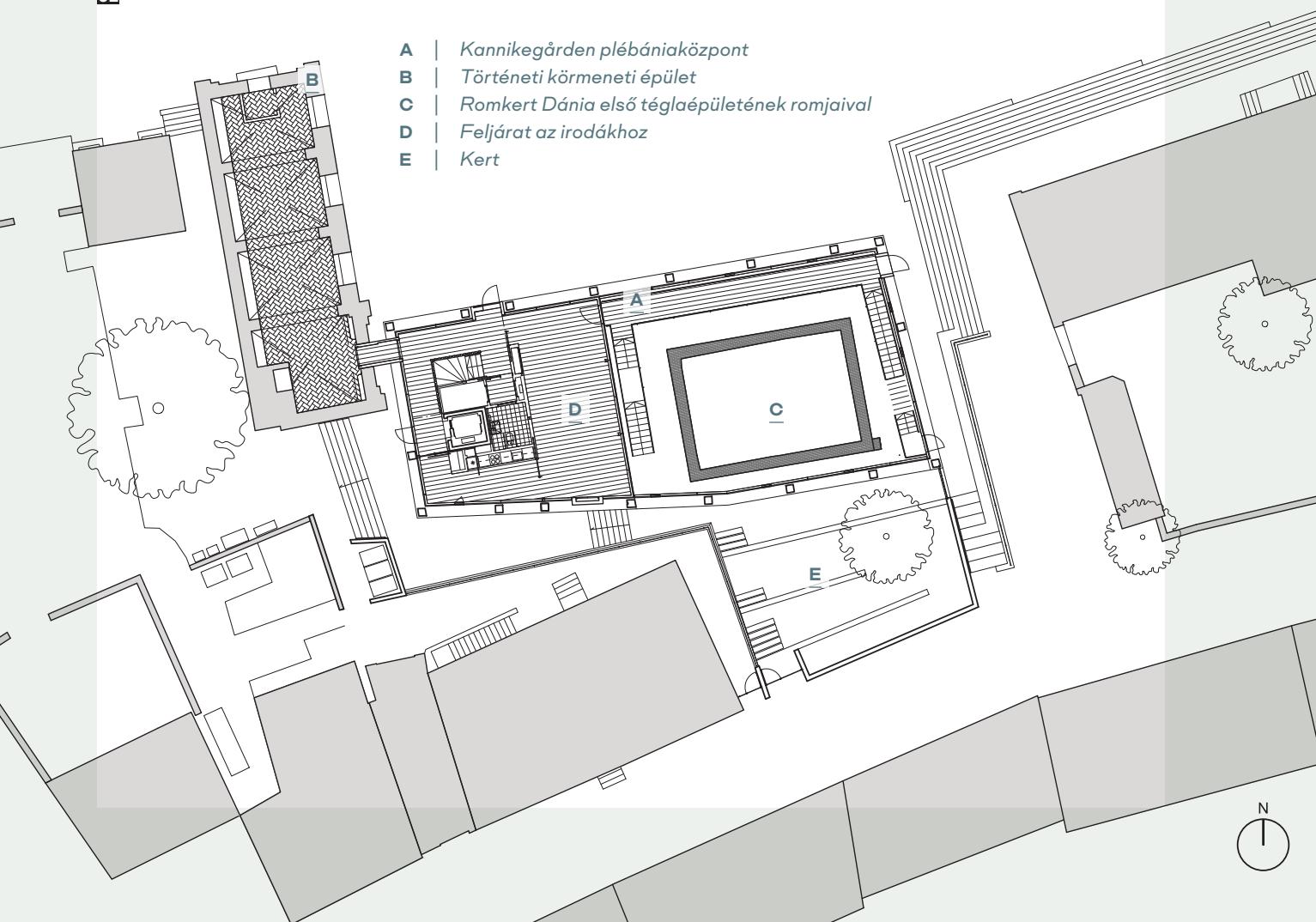
04 kolostor romjait, mely valószínűleg Dánia első tégláépülete. A felfedezés szenzációs volt, és tovább növelte Ribe történelmi jelentőségét. A romokat 2012-ben tárták fel, és azonnal műemléki védelmet kaptak. Vélhetően egy refektórium falának maradványai.^[1] Ez kihívást jelentett az építési projekt számára, de a Realdania adománya lehetővé tette, hogy a múlt örökségként integrálni lehessen a romokat az új épületbe. →

01

02

- A | *Kannikegården plébániaközpont*
- B | *Történelmi körmeneti épület*
- C | *Romkert Dánia első téglaeépületének romjaival*
- D | *Feljárát az irodákhoz*
- E | *Kert*

- 02 Földszinti alaprajz
- 03 Vázlat lapszélre
- 04 Romkert az épület alatt
- 05 A fa belső lépcső
- 06 A durva téglaburkolat az épület hátsó homlokzatán, háttérben a katedrális
- 07 Az új épület fizikailag is kapcsolódik a régi körmeneti épülethez

EGY ÚJ KORSZAK TEKTONIKÁJA

— „Azt akartuk, hogy az új épület világosan elüssön a régi tektonikától” – mondja Erik Frandsen építész a Lundgaard & Tranberg Arkitekter irodától. Gyakorlatilag ez azt jelentette, hogy könnyű kerámiaburkolatot alakítottak ki, amely ott lebeg közvetlenül a nehéz kerámia (tégla) kolostorfal felett, azt ellenpontozva. Ez a kerámiaburkolat azért mégsem olyan könnyű. A 35×63 centiméteres elemek egyenként több mint tizenöt kilósak, azaz lényegesen nehezebbek, mint a szerzetesek által használt régi téglák. Mégis, a klinkerfedésű felület távolabbról nézve könnyűnek hat az azt körülvevő történelmi tégláépületekhez képest. Középről a szemcsés kerámialapok láthatóan

szabálytalanok, utalva a girbe-gurba középkori épületekre, ahol a szabálytalanságok hüvelykben mérhetőek.

— A hosszúkás épület a Torvet tér déli oldala mentén fut. Egy kis folyosóval kapcsolódik a ház a nyugati oldalon a középkori körmeneti épülethez. A földszint teljes szélességében nyitott üveghomlokzat húzódik, míg a többi homlokzat, oromfal és tető nagy kerámialapokkal fedett. Délen a Sønderportsgade épületei olyan közel vannak, hogy az épületet nyugat felé enyhén vissza kellett nyesni, amitől átlós él keletkezett a tetőben. A karakteresen szabálytalan megjelenés a Ribe városban jellegzetes otthonosság érzetét kelti, itt minden ház idomul lassan a szomszédjához, mellyel vállt vállnak vetve áll.

07

06

ÉPÍTÉSZ |

Lundgaard & Tranberg Arkitekter

MEGBÍZÓ |

Ribe Domsogns menighedsråd

FINANSzíROZÁS |

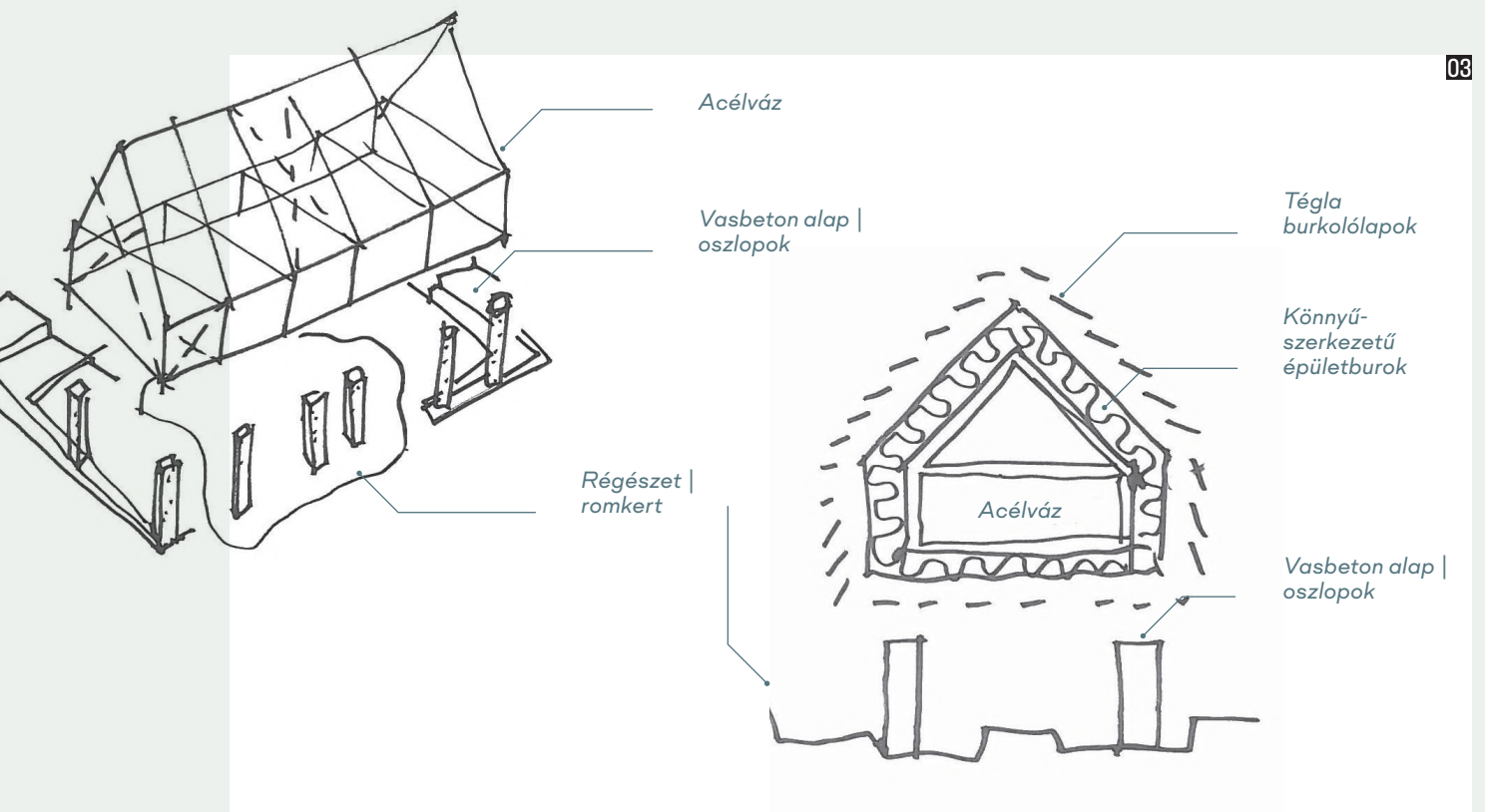
Realdania

A MEGBÍZÓ TANÁCSADÓJA |

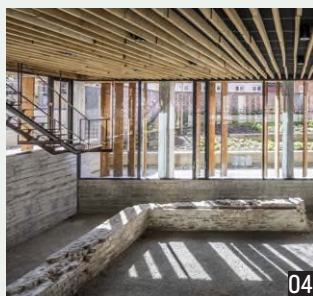
Arkitektfirmaet Kim Christiansen

RÉGÉSZET |

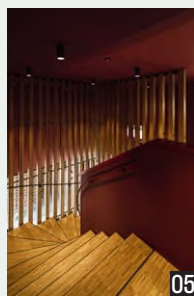
Sydvestjyske Museer

03

04

05

06

07

— „A szabálytalan megjelenés döntő volt a kerámiaelem méretének megválasztásakor” – avat be Erik Frandsen. Ahhoz, hogy a tetőszéleket „be lehessen szegni”, de ne kelljenek még nagyobb egyedi elemek, viszonylag nagy normál elemeket választottak. A visszanyesésnél a „szegés” cikcakkos rajzolata a város némelyik régi ormfalas házának téglamintázatára hasonlít. Említésre méltó elemek még a homlokzatokon a funkciónak megfelelően, egyenetlenül elszórt kis négyzetes ablakok, nagyméretű kerámiakeretekkel.

*Mint egy túlméretezett tatu,
amelynek a páncélja fityeg
és vibrál a napfényben, akár több
centiméteres pontatlanságokkal!*

Ezek egyenetlen árnyékokat hoznak létre, melyek megtörik a homlokzat monolit jellegét, ahogy a közeli katedrális téglá oldalkápolnáit életre kelti a függőleges támpillérek tagolása. Az ereszcatorna ügyesen el van rejtve egy párkányszerű sáv mögött, melyet acélkonzolok tartanak. Ez a sáv a fenti kerámiaburkolaton függ, de egyértelműen kijelöli az új épület üvegezett alsó részének határát.

TÉGLA-ALKÍMIA

— „A tégláégetés az alkímia egyik formája” – jegyzi meg Erik Frandsen. A helyszínen, mintadarabok segítségével tudták az építészek több lépésben meghatározni a szint. A Petersen Tegl téglagyár kemencéiben az oxigénadagolás apró igazításával sikerült végül a megfelelő rozsdavörös színárnyalat beállítása, mely természetesen illeszkedik a környező téglafelületek színskálájához. Ha az ember közről nézi a héjazatot, látja a gyártásból származó nyomokat és egyenetlenségeket, ahogy a szerzetesek által évszázadokkal korábban készített téglákon is. A kézzel készített, kiégetett téglá kézműves építési hagyománya folytatódik itt a nagyméretű, részben kézzel készített kerámiaelemekben. Az így létrejött történelmi kapcsolatot hangsúlyozza az a tény, hogy a nagy elemeket a középkorban is ismerték, amikor a tetőfedéshez nagy lapos cserepeket, „tetőtálcákat” használtak. A szemközti székesegyházból is került elő ilyen „tetőtálca”, a valamikori tető maradványaként.^[2] →

08	A téglaburkolat közelről
09	A burkolat csomópontja
10	Metszet az épületen és a téren át

ITT KÖNYÖKBEN SZÁMOLNAK, NEM MILLIMÉTERBEN

— A nyitott alsó és zárt felső rész mindig építészeti kihívás, amelyre a Lungaard & Tranberg függőlegesen elhelyezett, tengelyen forduló durva, impregnált tölgyfa deszkákkal adott választ. Amikor a házba lépünk, ugyanezekkel a kajszuló tölgyfa deszkákkal találkozunk a mennyezetben, a középkori romok felett. „A középkorban mindent könyökkel mértek, nem milliméterrel” – figyelmeztet Erik Frandsen építész. Ezért az új épület részletei nem lehettek túl finomak. A téglá- és a fapelület megmunkálásán kívül ugyanez a felfogás látszik a teherhordó betonpillérekben és a romok körül, a betonfalak felületképzésén is. A zsaluzat szándékosan hanyag, a zsaludeszkák közé ékeket tettek, hogy a beton kifolyjon és egyenetlen legyen a felülete. „Az épületnek több kultúrrétege van – filozofál Frandsen –, a földből kiálló tégláktól a rétegzett betonig és a mennyezetben lévő tábláig.” Ehhez képest a romok körüli kavicssterítés túl sterilnek és ápoltnak tűnik. Itt talán akkor lesz új padló, amikor végre megszületik a döntés arról, hogy a teret megnyitják, és nem csak az egyházi hatósággal előzetesen egyeztetve lesz látogatható.

08

AZ ÉPÍTÉSZNEM TUDNIA KELL A PRIORITÁSOKAT

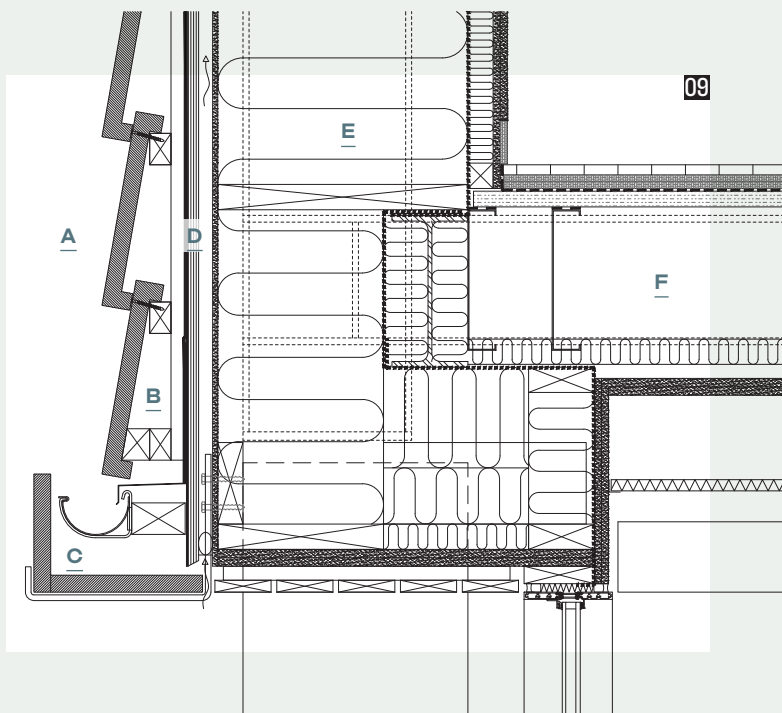
— Az új épület belsőépítészetét visszafogottan nyersnek lehet nevezni. A keskeny előcsarnokból íves tölgyfa lépcső vezet az emeletre, a fokok acéllemezzel szegettek, és a lépcsőt függőleges tölgyfa gerendák kísérik. A lépcső középső fala sötétvörös, míg az első emeleti folyosó okkersárga. Ugyanez a séma folytatódik a második emeleten, ahol az előadóterem ferde mennyezete egyszínű sötétvörös. A karakteres, kissé sötét színeket a katedrális freskói ihlették, ahol a földszínek dominálnak. Az irodákat, amelyek a kis négyzetes ablakokon keresztül nem kapnak túl sok fényt, fehérre festették, hogy a lehető legvilágosabbak legyenek a terek, és a munkakörnyezet kellemes legyen. Annak ellenére, hogy a tér és a költségvetés is eléggé behatárolt volt, egészen kényelmes irodákat sikerült létrehozni. Elsődleges volt a valódi tölgyfa padlók használata, a meleg színek a mennyezetben és a falakon, és kissé meglepő módon a falra szerelt világítás, mely fénykúpokat rajzol a falakra és félköröket a mennyezetre. És aztán, természetesen ott van a gipszkarton mennyezet, mely a perforációnak köszönhetően nem teljesen halott, és nem teljesen üt el a rom körüli tértől vagy az élő külső héjtól. Bár a festett gipszkarton felület a külső burok anyagától távol esik, ezzel sikerült kapcsolatot teremteni a belső és külső között, ami a kortárs építészeti sztenderdeknek tökéletesen megfelel. ■

05

08

Ribe városának minden oka megvan arra, hogy büszke legyen erre az új landmark épületére, mellyel a székesegyház körüli tér régóta esedékes felújítása teljessé lett; a tér felújítása, mely a Schønherr iroda munkája, önmagában is megér egy látogatást.^[31]

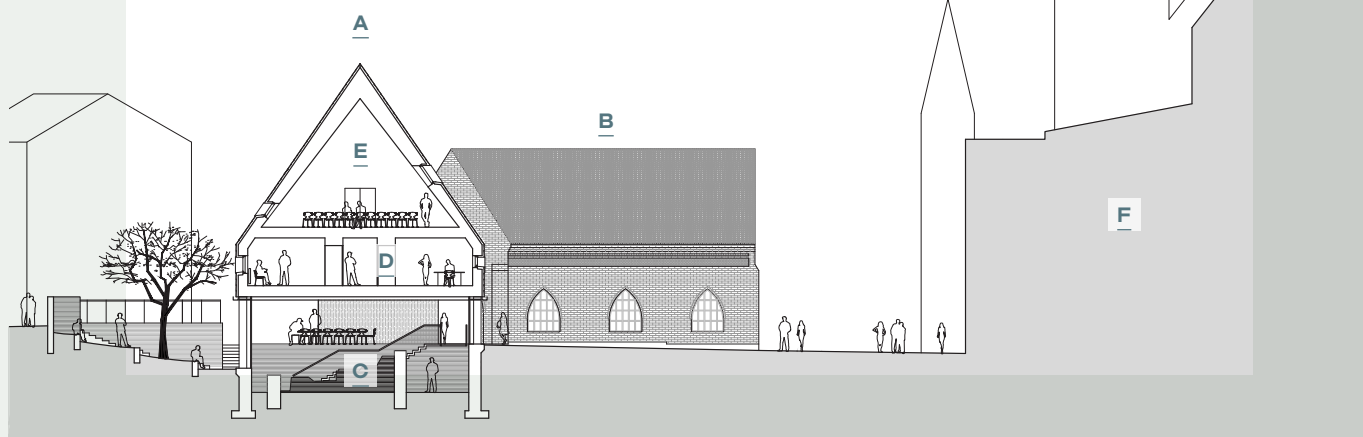

09

- A | 35×63 cm kerámia burkolólapok
- B | Fa lécezet
- C | Fügő ereszcatorna rejtve
- D | Kettős átszellőztetés
- E | Könnyűszerkezetes fal
- F | Acélszerkezetes födém

10

- A | Kannikegården plébániaközpont
- B | Történelmi körmeneti épület
- C | Romkert Dánia első téglaeépületének romjaival
- D | Irodák
- E | Tanácsterem
- F | Katedrális

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Croix, Sarah: „Permanency in Early Medieval Emporia: Reassessing Ribe”, *European Journal of Archaeology*, Vol 18, No 3, pp 497–523; DOI: 10.1179/1461957114Y.0000000078
- [2] Søvsø, Morten: „Ribes huse” in Claus Feveil, et al: *Ribe Bys Historie*, Vol 1 (2010), p 71.
- [3] Jensen, Thomas Bo: „Kannikegården i Ribe”, *Petersen – et magasin om tegl og ansvarlig arkitektur*, Vol 35 (2016), pp 2–6.

A CITY ŐSI SZÍVÉBEN

BLOOMBERG IRODAHÁZ | LONDON

ÉPÍTÉSZ Foster + Partners	MEGBÍZÓ Bloomberg LP	KIVITELEZÉS Sir Robert McAlpine	GÉPÉSZET, LIFT, TŰZVÉDELEM Sweco	VILÁGÍTÁS Tillotson Design Associates
	FEJLESZTŐ Stanhope	STATIKA AKT II	KÖLTSÉGVETÉS AECOM	

A Bloomberg új európai központja előkelő helyen áll a londoni City szívében, a Bank of England, a Szent Pál-székesegyház és a Walbrook Szent István-templom közelében.

Formájával, tömegével és anyagaival egyedülálló az új épület az adott helyen és időben: a City természetes bővítése, amely a környező közterületet növeli és javítja. A fenntartható fejlődés igazi példája, BREEAM kiemelkedő (Outstanding) minősítéssel – nagyméretű irodaházzal tervezési szakaszban valaha elért legmagasabb fokozattal.

- 01 Az új passzázs egy római kori út vonalát követi
- 02 Az örvénylő közlekedő az épület szíve
- 03 Földszinti alaprajz az új közterekkel

ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSÁK |

Norman Foster | Michael Jones | Kate Murphy | Simona Bencini | Owe Schoof | Stefan Behling | Grant Brooker | David Nelson | Spencer de Grey | Stefan Bench | Robin Blanchard | Saxbourne Cheung | Federico De Paoli | Jon Fielding | Irene Gallou | Rie Hasloev Dancey | Mike Holland | Lucas Mazarrasa Chavarrí | Bruno Moser | Vladimir Shukhov | Christopher Trott | Rene Wolter | Tsutsui Yusuke | Aike Behrens | Ruben Bergambagt | Giovanni Betti | Peter Brittain | Stefano Capra | Luca Carraro | Atisthan Charoenkool | Christopher Christophi | Emilio Cimma | Victor Corell Gasco | Salmaan Craig | Begona De Menaca | Rodríguez Avial | Jan Dierckx | Petru Drăgoiu | Julia Cordero Eisman | Gavin Fung | Giuseppe Giacoppo | Charles Gillespie | Philip Goodman | Florian Goscheff | Pietro Gottardi | Neil Gray | Luigi Grosso | Jens Hoffman | Elisa Honkanen | Brandon Hubbard | Agnete Juknevičiute | Arjun Kaicker | Thomas Kalkhoven | Tamika Kawabuchi | Alastair King | Jędrzej Kolesinski | Javier Lahuerta | Ignacio Larracochea San Sebastian | Natalie Latacz | Christopher Lee | Jean-Francois Lemay | Isabel Lopez Taberna | Milena Marucci | David McGowan | Joao Mendes | Rebekka Mueller | Wolfgang Muller | James Murray | Premveer Nagpal | Liz Ng Laura Nieto Mendez | Nicholas Oldroyd | Ollie Battle | Brett Ormrod | Robert Henry Parr-Young | Ino Protopapa | Jonathan Rabagliati | Giorgio Ramponi | Maria Sagrario M Torres | Francesco Sasia | Behdad Shahi | Laura Smith | Ryan Sorrell | Dimitrios Sotiropoulos | Dimitra Tampaki | Harsh Thapar | Dimitrios Themelis | Arthur Van Der Harten | Sarin Varadul | Thomas Wagner | Michael Ward | Vincent Westbrook | James White | Nicholas Wong | Ronald Wong | James Wroot

SZERZŐ |

Nicola Scaranaro

FOTÓ |

Nigel Young / Foster + Partners

— Egy teljes tömböt elfoglalva, 3,2 hektáros területen áll a két épület, melyeket gyalogoshidak egyesítenek a visszaállított ősi római kori út felett, mely a Watling Street folytatásaként szeli át a tömböt. Az így létrejött Bloomberg Arcade (Bloomberg sétány) kulcsfontosságú útvonal lett a Cityben sétáló emberek számára, az árkádok mögé visszahúzott, hullámzó homlokzat mögött éttermekkel és kávézókkal. Három kis köztér jött létre a sétány két végén és a főbejárat előtt, új városi közterületet hozva létre a történelmi belváros (Square Mile¹¹) szívében.

— Ütős homlokzatát strukturális homokkő keretek határozzák meg, egy sor nagyméretű bronzszárnyal, melyek az emeletmagas üvegezést árnyékolják. A szárnyak ritmust és vizuális hierarchiát adnak az épületnek, ahogy méretük, irányuk és sűrűségük változik minden homlokzaton a tájolásnak és a napsugárzásnak megfelelően, miközben integráns részei az épület természetes átszellőztető rendszerének.

A művészetnek fontos szerepe van a projektben, nagyobb, helyhez kötött megbízásokkal az épületben és körülötte. Cristina Iglesias „Elfelejtett folyók” című, háromrészes vízszobra az ősi Walbrook folyónak állít emléket, mely valaha itt folyt keresztül, és meghatározza a Bloomberg sétány mindkét végén a köztérket. Az új Bloomberg épületnek köszönhetően a római Mithrász-templom maradványai is visszakérültek megtalálásuk helyére,¹² új látogatóközponttal és kulturális központtal, amelynek célja, hogy a látogatók elmerülhessenek a templom múltjában és életre kelhessen a hely története. →

- 04 Helyükre kerültek a Mithrász-szentély feltárt kövei
- 05 A bejárat előtt új köztér jött létre, Cristina Iglesias vízszobrával
- 06 A metszetet is uralja az összes szintet átfogó közlekedő
- 07 Az axonometrián jól látszik a központi örvénylő közlekedőmag

01

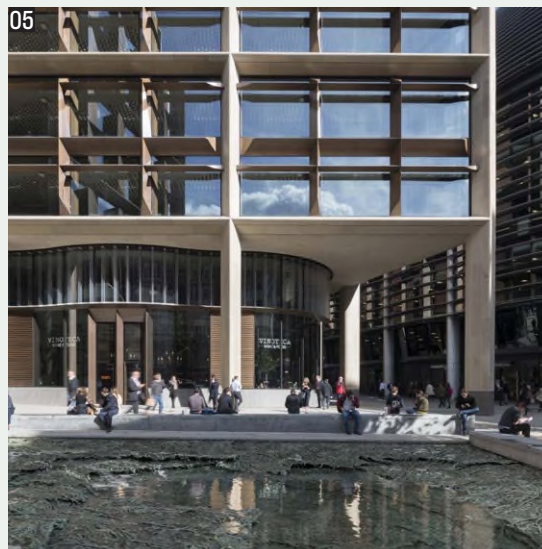
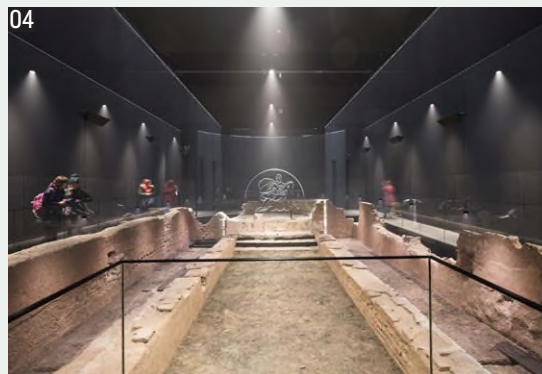
03

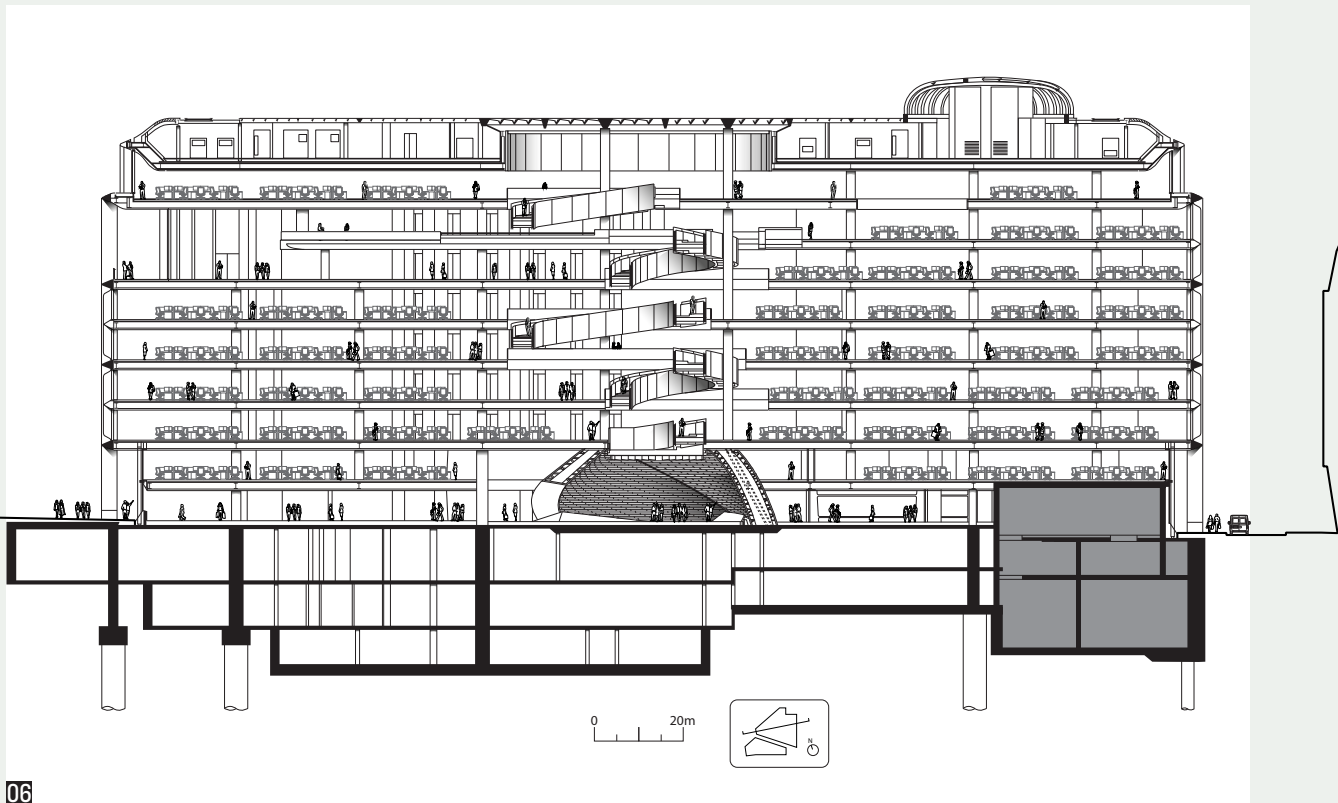
08

09

05

04

08

- 08 A bronz árnyékoló szárnyak a napjárásnak megfelelő méretűek és szögűek
 09 Az új épület London szívében áll, balra a St Stephen Walbrook templom

09

— A Bloomberg főbejáratát lényegében egy portikusz határozza meg, míg az előtte lévő új városi tér két térfalát az épület adja. A főbejáraton keresztül megérkezve mindenki az előcsarnokon halad át, majd beszívja az Örvény – egy látványos, kétszintes tér, melyet három hajlított, íves fafelület hoz létre. Innen nagy sebességű, csupa üveg, rejtett mechanizmusú liftekkel – egy másik, kifejezetten ehhez az épülethez fejlesztett újdonsággal – juthat fel mindenki közvetlenül a hatodik emeletre.

— A Bloombergre oly jellemző módon, a kétszintes „teakonyha” a hatodik emeleten az épület szíve, jól mutatva, hogy az együttműködés és az egyeztetés mennyire fontos a vállalatnál. Mindenki átmegy ezen a nyüzsgő téren, növelve a véletlen találkozások és fesztelen megbeszélések esélyét.

— Egy különleges, hipotrochoid^[3] alaprajzú lépcsős rámpa simán ívelő háromdimenziós hurok formájával kaeskarin-gózik végig az épület teljes magasságában, drámaivá téve a teret. A bronzburkolatú lépcsőt úgy tervezték és méretezték, hogy találkahely és kapcsolatteremtő hely legyen, ahol rövid rögtönzött megbeszéléseket folytathatnak az emberek a kollégákkal anélkül, hogy másoknak útban lennének.

— A csapatmunka és az együttműködés szelleme megjelenik a szintek berendezésében és a munkahelyek elrendezésében is. Egyedi, állítható magasságú, hat emberenkénti klaszterekbe és öblökbe rendezett asztalok teszik lehetővé a magánélet védelmét, a személyes teret, a jólétet és az együttműködést. A mennyezet is egyedi és az épület számára kifejlesztett elem, melyet New York sajtolt lemez álmennyezetei ihlettek. A különleges, polírozott alumínium „szirmok” többféle szerepet töltenek be – álmennyezet, világítással, fényvetőkkel, hűtéssel, akusztikus elemekkel –, egyesítve egy tipikus irodai álmennyezet különböző elemeit egy integrált, energiatakarékos rendszerben. ■

06
07

02

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Stewart, John – Foster, Norman: *London City Hall*, in *Twentieth Century Town Halls – Architecture of Democracy*, Routledge, 2019, DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429458163-23>
- [2] Bryan, Jessica; Cubitt, Rachel S.; Hill, Julian; Holder, Nick; Jackson, Sophie; Watson, Sadie - Wright, Susan M. (ed): *Archaeology at Bloomberg*, MOLA, London, 2017, <hozzáférhető: <https://data.bloomberglp.com/company/sites/30/2017/11/BLA-web.pdf>> [utolsó belépés: 2020-01-20]
- [3] Lawrence, J Dennis: *A Catalog of Special Plane Curves*, New York: Dover, 1972, pp 165–168.

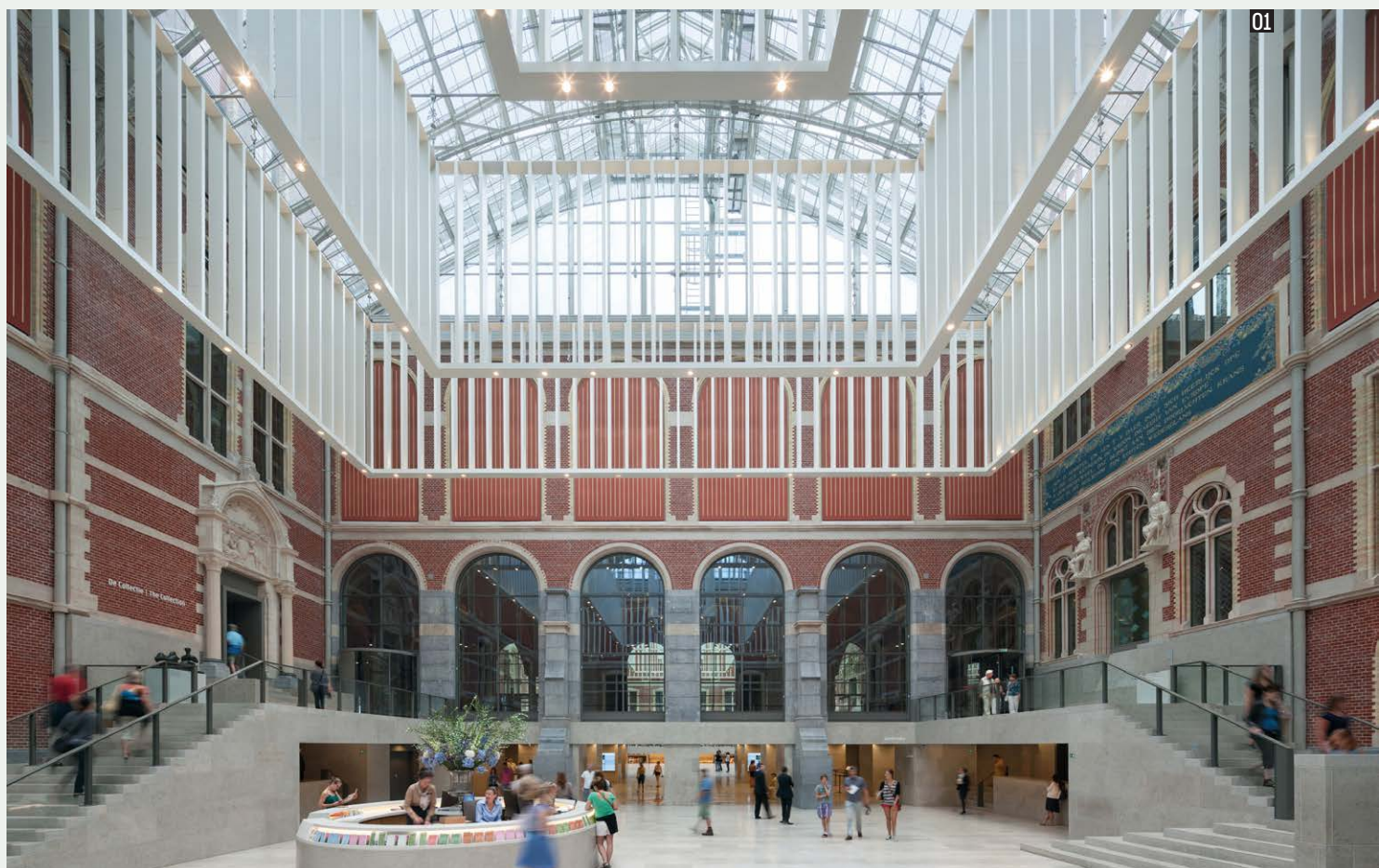
MEGNYITÁSOK

RIJKSMUSEUM | AMSZTERDAM

A Hollandia nemzeti múzeumának számító Rijksmuseumnak nemcsak az udvarait építették be, de egy városi sétány is keresztülvezet rajta. Az új, nagyvonalú terek egy különleges csillárt is kaptak.

ÉPÍTÉSZ |
Cruz y Ortiz Arquitectos

ÉPÍTETTŐ | Programdirectie Het Nieuwe Rijksmuseum ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSÁK | M. Huisman, T. Offermans, T. Reventós, O. García de la Cámara, M. Ter Steege, A. López, J. L. Mayén, C. Hernández, A. Vila, V. Bernícola, J. Kolle, V. Breña, S. Gutiérrez, M. Pelegrín, I. Menenga, J. Pérez-Goicoechea, L. Gutierrez, C. Arévalo, R. Peinado, J. C. Mulero, M. Velasco HELYI ÉPÍTÉSZ | Cruz y Ortiz Arquitectos, HMADP Architectos BELSŐÉPÍTÉSZET | Cruz y Ortiz Arquitectos VILÁGÍTÁSTECHNIKA | Arup TÁJÉPÍTÉSZET | Copijn Tuin- en Landschapsarchitecten MŰEMLEKI ÉPÍTÉSZ | Van Hoogevest Architecten LÁTVÁNYTERVEK | Cruz y Ortiz Arquitectos, Indigo MAKETT | Jacinto Gómez STATIKA | ARCADIS GÉPÉSZET, TECHNIKA | Arup, Royal HaskoningDHV, Van Heugten TŰZVÉDELEM | DGMR PROJEKTMENEDZSMENT | Cruz y Ortiz Arquitectos KIVITELEZÉS | JP van Eesteren, BAM, Homij, Kuipers, Unica, Woudenberg Koninklijke, Moehringen MŰSZAKI ELLENŐRZÉS | Van Hoogevest, Cruz y Ortiz Arquitectos, Rijksvastgoedbedrijf

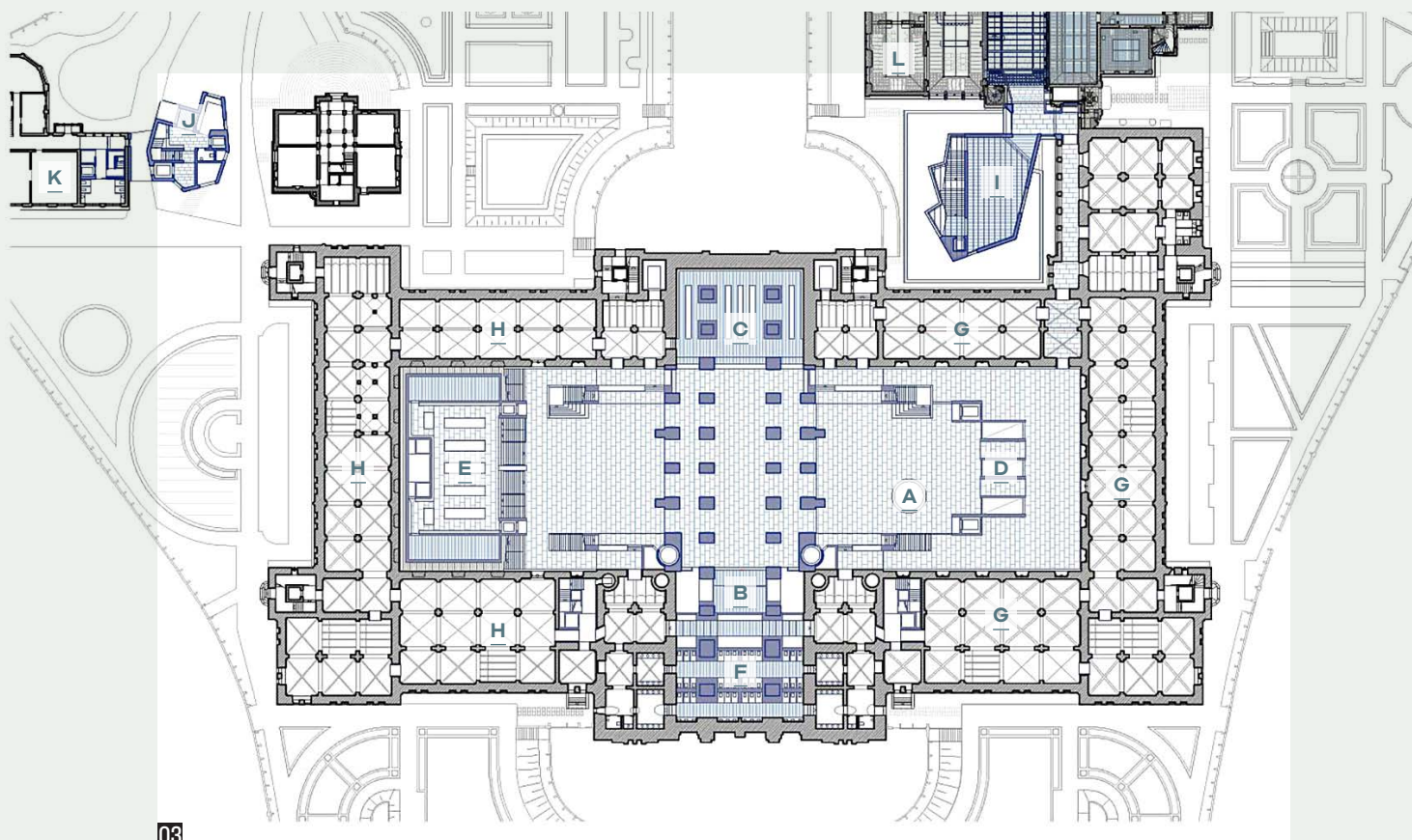
01

- 01 Felül látható a központi aula modern csillára
- 02 Az amszterdami Rijksmuseum történelmi főépülete
- 03 Az alsó szint alaprajza

- A | Infopont
- B | Jegypénztár
- C | Ruhatár
- D | Múzeumbéjárt
- E | Shop
- F | Mosdók
- G | 14. század kiállítás
- H | Időszaki kiállítások
- I | Ázsiai pavilon
- J | Személyzeti bejárat
- K | Rajziskola
- L | Philips pavilon

02

03

SZERZŐ |
Cruz y Ortiz Arquitectos

FOTÓ |
Jose Manuel Ballester,
Pedro Pegenaute, Luuk Kramer,
Iwan Baan, Jannes Linders,
Arie de Leeuw, Erik Smits, Eran
Oppenheimer,
Duccio Malagamba,
Ewout Huibers, John Marshall

04 A főépület átriuma az átjáró gyalogosai és kerékpárosai felé is megnyílik

— Az amszterdami Rijksmuseumot a tizenkilencedik század végén Pierre Cuypers holland építész tervezte.^[1] Az épületnek kettős szerepe volt: egyrészt nemzeti múzeum volt, másrészt Amszterdam déli városrészébe vezető kapu.^[2]

— A múzeumi funkció szempontjából túlságosan magasnak bizonyult a városi szerepért fizetett ár, vagyis hogy összekötő elem legyen az épület az akkoriban meglévő város – az északi városrész – és a kiépülő déli városrész között. Gyalogos sétány – gyakorlatilag egy utca – vezet át az épületen észak–déli irányban, amely gyakorlatilag két részre osztja, így két bejáratra van szükség – mindkettőre az északi oldalon, és két fölépcsőre; ez azt jelenti, hogy csak az első emeleten van összekapcsolva az épület keleti és nyugati része, míg a földszint és az alagsor ketté van osztva.

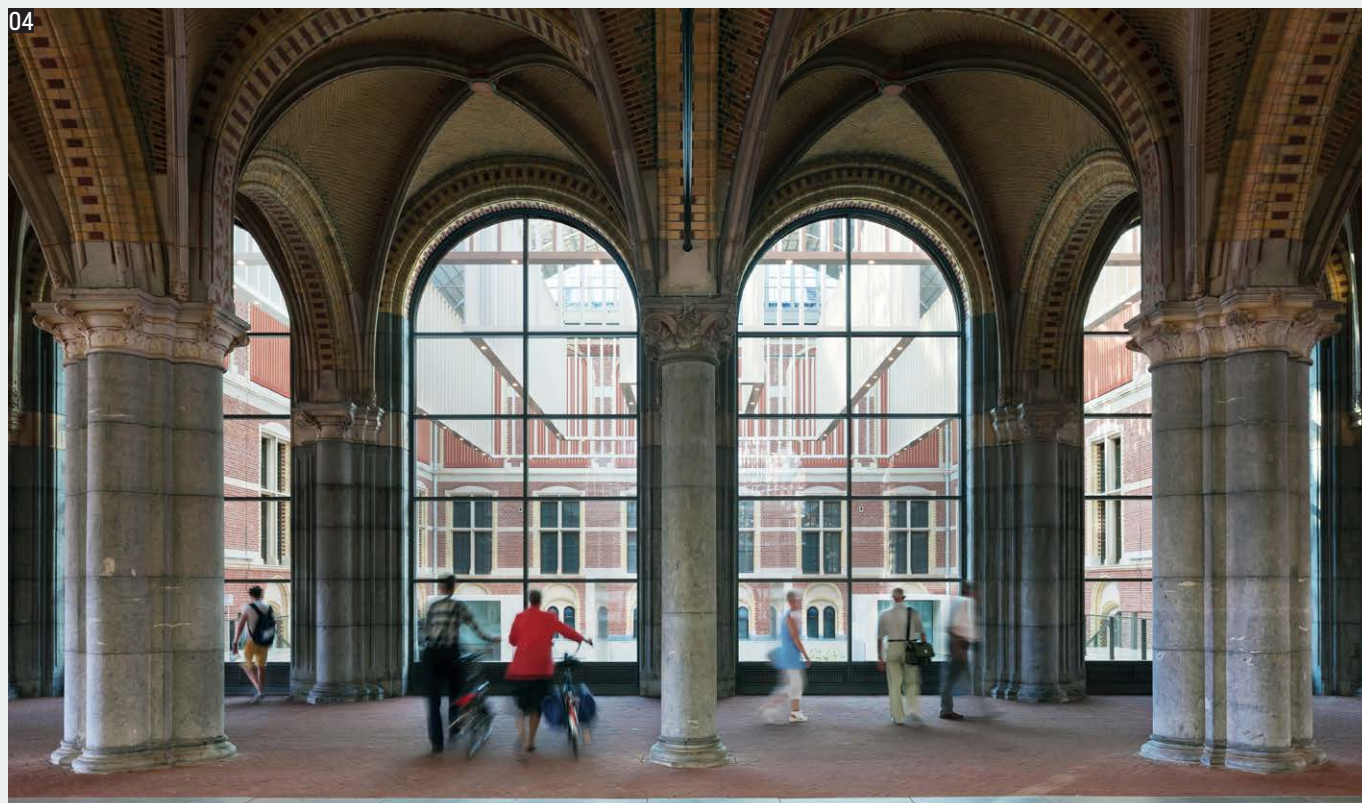
02 — Mivel már korábban is több kiállítási helyre volt szükség, az udvarokat be kellett építeni, ami a természetes fény hiányához vezetett. Szinte egy labirintus jött létre, amelyben a látogató nem tud tájékozódni, hogy hol is van.

— Az épület átalakítása során elsősorban új és egyetlen bejáraton keresztül tettük lehetővé a múzeum megközelítését a központi átjárón át, másodsorban pedig az udvarokat és kiállítási tereket helyreállítottuk, eredeti állapotukban vagy legalább eredeti méretükben. Az udvarok kinyitásával és összekapcsolásával létrejött nagyvonalú tér a látogatók számára szükséges minden fontos funkciónak helyt ad, és az épület nagyvonalúsága által megkövetelt méretű előcsarnokot biztosít. Ebbe a csarnokba érkezők a központi átjárón át, és a kiállítási vezetéseken ezen a ponton kezdődnek, az eredeti elegáns lépcsőkön keresztül.

— A létrehozott új térben természetes mészkövet használtunk. Az udvarok a folyosó alatt vannak összekötve. Mindkettőre egy-egy akusztikus és világítási célú szerkezetet függesztettek: a „csillárokat”. ■

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Bank, Jan – Van Buuren, Maarte: *Dutch Culture in a European Perspective: 1900: The Age of Bourgeois Culture*, London, Palgrave Macmillan, 2004, p 150.
[2] Kiens, Judike – Tissink, Fieke: *The Building of the Rijksmuseum: Design and Message*, London, Scala/Rijksmuseum, 1992.

01

02

WANDA METROPOLITANO

AZ ATLÉTICO MADRID ÚJ STADIONJA

Az Atlético de Madrid Klub új stadionja, a „Wanda Metropolitano” Madrid város régi, 1994-ben épült atlétikai stadionjának^[1] bővítésével jött létre. Az új stadiont is a régi építész tervezte, felismerhető maradt a karaktere, is.

ÉPÍTÉSZ |

Cruz y Ortiz Arquitectos

ÉPÍTETTŐ | Club Atlético de Madrid ÉPÍTÉSZ | Cruz y Ortiz Arquitectos ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSÁK | Blanca Sánchez, Teresa Cruz, Óscar Mínguez, David de Cos, Giordano Baly, Miguel Velasco, Sergio Mota, Fco Javier Moreno, Pablo Ortiz, Rodrigo Ruiz BELSŐÉPÍTÉSZET | Cruz y Ortiz Arquitectos VILÁGÍTÁSTECHNIKA | Cruz y Ortiz Arquitectos, Philips LÁTVÁNYTERVEK | Cruz y Ortiz Arquitectos MAKETT | Queipo Maquetas STATIKA | MC2, Schlaich Bergermann und Partner, Wacker, Geoprin KLÍMAMÉRNÖK | Grupo JG ÉPÜLETFIZIKA | Grupo Dinac TŰZVÉDELEM | Cruz y Ortiz Arquitectos BIZTONSÁG | Cemosá URBANISZTIKA | Cruz y Ortiz Arquitectos KÖLTSÉGVETÉS | Cruz y Ortiz Arquitectos MŰSZAKI ELLENŐR | Análisis de la Edificación y Construcción GENERÁLKIVITELEZŐ | FCC

SZERZŐ |

Cruz y Ortiz Arquitectos

FOTÓ |

Pedro Pegenaute, Luís Asín, fotowork (makettfotó)

- 01 A régi, nyitott stadionból az íves falak megmaradtak
- 02 A hetvenezres stadion belső képe

— A feladat olyan futballstadion építése volt, mely megfelel a legmagasabb szintű európai labdarúgóversenyek legszigorúbb követelményeinek, és becsült kapacitása körülbelül 70 000 néző.

— Két célt is sikerült elérni a bővítéssel: egyrészt a korábbi tribün képe felismerhetően megmaradt, másrészt a bővítés harmonikusan illeszkedik a régi projektbe. Fontos cél volt, hogy az új épület ne oszadjon két részre. Éppen ellenkezőleg, olyan szintézisre törekedett, hogy a két rész együttesen fejezze ki az Atlético de Madrid Klub új imázsát.^[2]

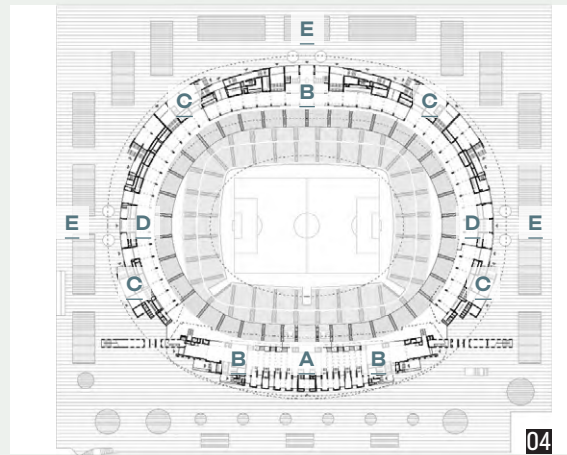
— A betonhasználat hozzájárul a homogén és egyenletes képhez, mert nemcsak tartószerkezeti szerepe van a lelátók gyámolításában, hanem esztétikai szerepe is a kész felületek megjelenésében. Az új stadionépület ugyanazt a motívumot használja, mint a régi: a keskeny vízszintes réseket. A betontömbökön nyugszik a tető, egy másik hatalmas gesztus, amely összefogja az egészet és létrehozza az új imázsot. ■

02

01

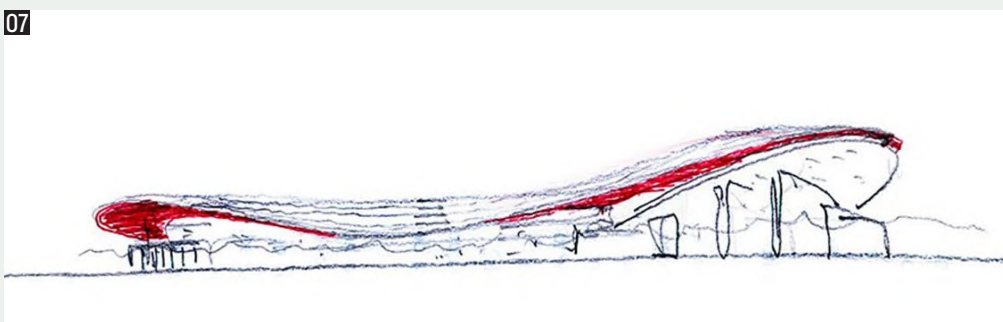
03

04

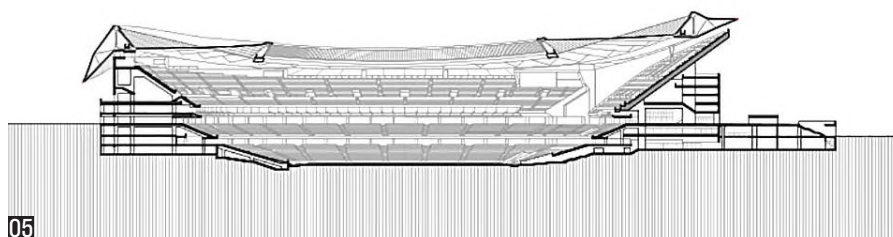
06

07

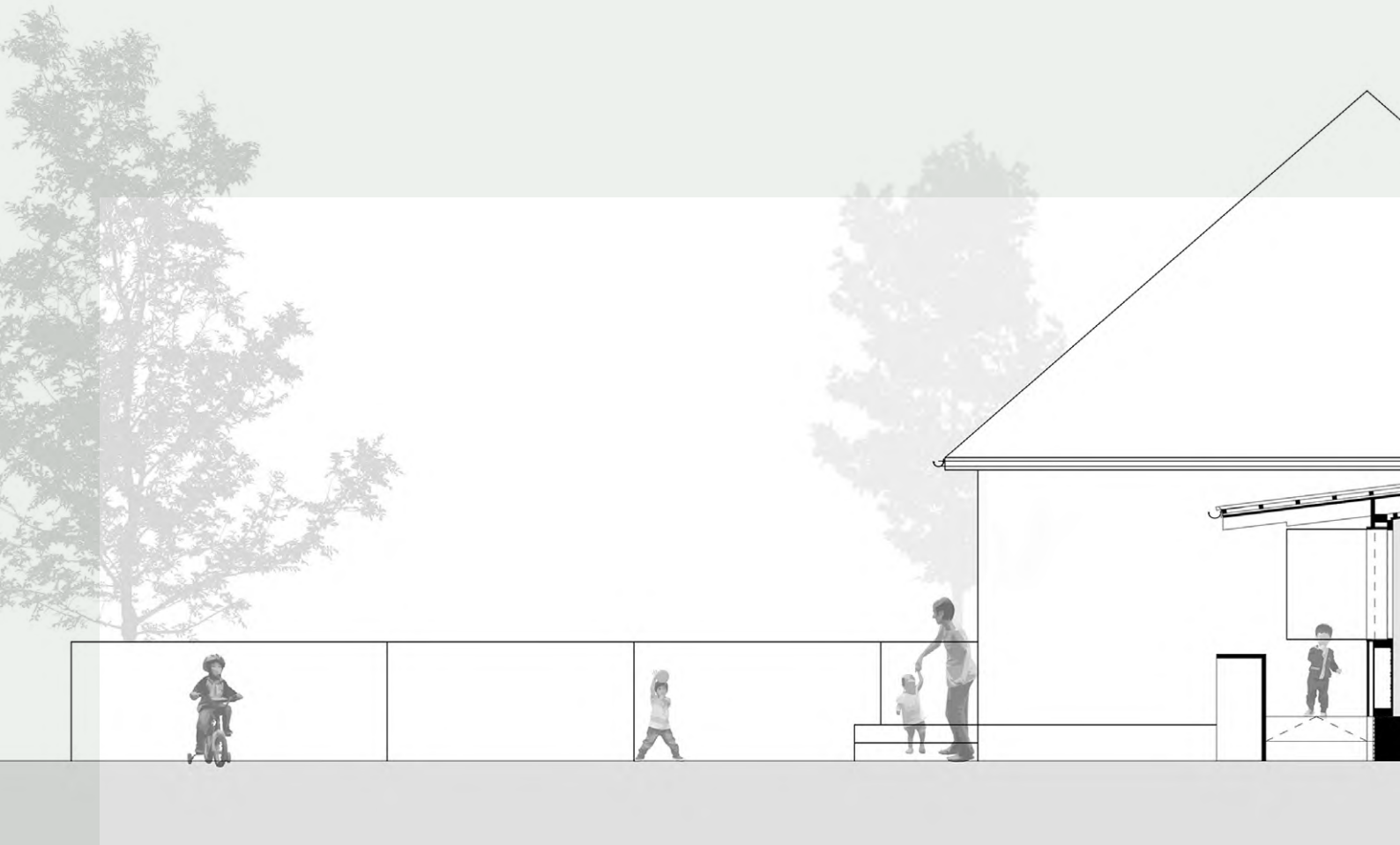
- 03 A Wanda stadion makettje
- 04 A középső tribűnszint alaprajza
- 05 A stadion keresztmetszete
- 06 Éjszakai fényben az új, hullámzó tető
- 07 Vázlat

- A | Feljárat a felső tribűnszintre
- B | VIP termék
- C | Üzletek
- D | Középső tribűn közlekedője
- E | Szabadidősport területek

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Calzón, Julio Martínez – Navarro, Miguel Gómez – Schlaich, Mike: „El proyecto de la estructura del Estadio Olímpico de Madrid”, *Revista de Obras Públicas*, No 3502 (September 2009), pp 45–62.
- [2] Pérez-González, Benito: „La resistencia a la regresión a la media, El caso del Atlético de Madrid, campeón en eficiencia económica desde 2014”, *Journal of Sport and Health Research*, Vol 3, No 9, pp 357–368, hozzáférhető: <https://www.researchgate.net/publication/320831418_La_resistencia_a_la_regresion_a_la_media_El_caso_del_Atletico_de_Madrid_campeon_en_eficiencia_economica_desde_2014> [utolsó belépés: 2019-12-05].

ÉPÍTŐTÁBOR MONORON

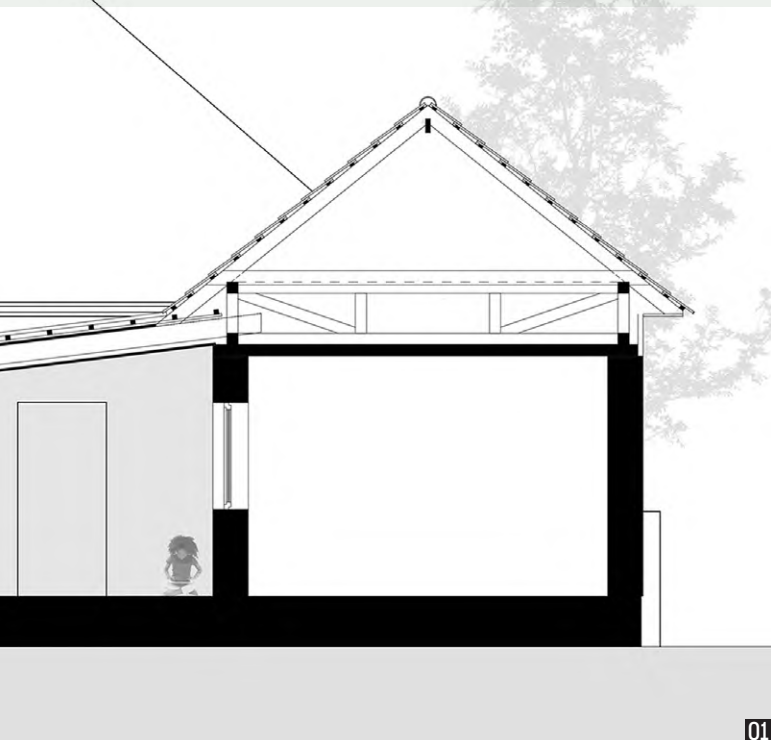
AZ ELFOGADÁS SÜTÖDE FELÚJÍTÁSA

SZERZŐ |
Kemes Balázs

— Az építésszé válás folyamatának mérföldköve az az alkalom, amikor először próbálja valaki megépíteni azt az épületet vagy teret, amelyet elképzelt és megtervezett. A gondolkodás ekkor lép ki a rajz fiktív világából vagy a modell absztrakt valóságából. Hirtelen minden megfoghatóvá és bejárhatóvá válik. Súlya, anyaga, tapintása, színe, illata lesz az anyagoknak, a fények, átlátások hatására megelevenednek a terek, végül a beköltöző élet fokozatosan helyekké alakítja az épületeket. Maga az építés folyamata is számos új szemponttal gazdagítja az építészeti gondolkodást. A különböző anyagok megmunkálhatósága, az egyes szerkezetek felépülésének logikája mellett értelmet nyernek a használat szempontjai, és megjelenik a csapatmunka műfaja, hiszen már a legkisebb építmény felépítése is nehezen képzelhető el egyedül.

02

— Minden építész életében máskor jön el ez az alkalom, de úgy hiszem, hogy kivétel nélkül nyomot hagy. Oktatóként fontosnak tartom, hogy, ha lehet, még az egyetem évei alatt, védett helyzetben és pozitív eredménnyel történjen mindez. Legalább ilyen meghatározó az is, hogy ha építünk, akkor ne öncélúan

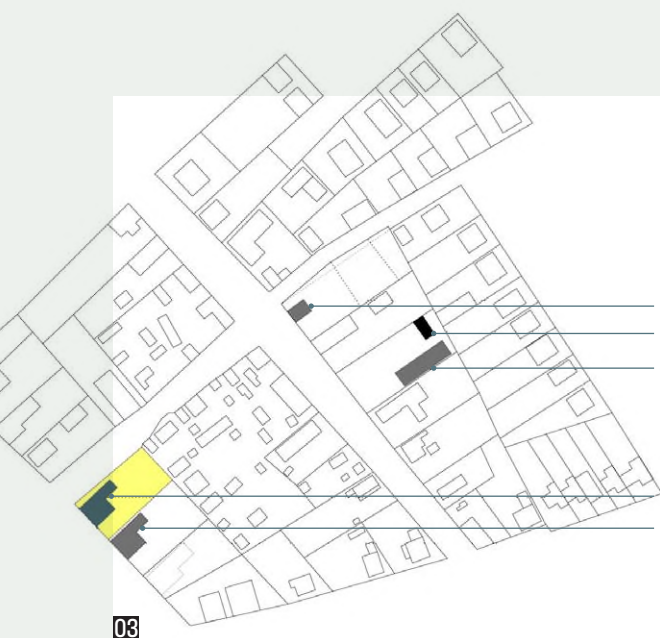
Rendhagyó a monori Tabán városrészben zajlott felújítás: a mélyszegénységben élők megsegítésére már korábban készült biobrikett-száritó, most pedig egy gyerekházhoz veranda készült, a telepi sütőde épületét pedig átalakították, hogy alkalmas legyen a duplájára növekvő dolgozói létszám mellett.

tegyük, hanem valahol hasznosuljon az elkészült épület. Régóta jelen van a világban ez a gondolat, számtalan csoport dolgozik párhuzamosan hasonló szándéktól vezérelten. A frankfurti Német Építészeti Múzeum (Deutsches Architekturmuseum Frankfurt) és a bécsi Építészeti Központ (Architekturzentrum Wien) megbízásából Andres Lepik kurátor állított össze válogatást a szociálisan elkötelezett építészet projektjeiből. A Think Global, Build Social!^[1] című, magyarországi munkákat is bemutató vándorkiállítás 2016-ban volt látható Budapesten. A gyakorlati oktatást és a segítségnyújtás vágyát fedésbe hozva szervezetek építőtáborokat^[2] immár 12 éve.

— Monor Tabán városrészében pár utcányi, nem túl nagy kiterjedésű területen jelenleg ~520 ember él mélyszegénységben. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat Jelenlét Programja^[3] 2004 óta működik itt és képez egyfajta védőháló a főleg gyermekekből és fiatal felnőttekből álló csoport köré. A napi segítségnyújtás és az egymást erősítő felzárkózató programok mellett próbálja az itt lakók sorsközösségét valódi közösséggé szervezni. →

- 01 Metszet a verandán át
02 Az új elrendezés prezentálása | Fotó: Kemes Balázs

03

Fürdőház és foci pálya
 Biobrikett manufaktúra
 Hangár

Gyerekház
 Tanoda

03

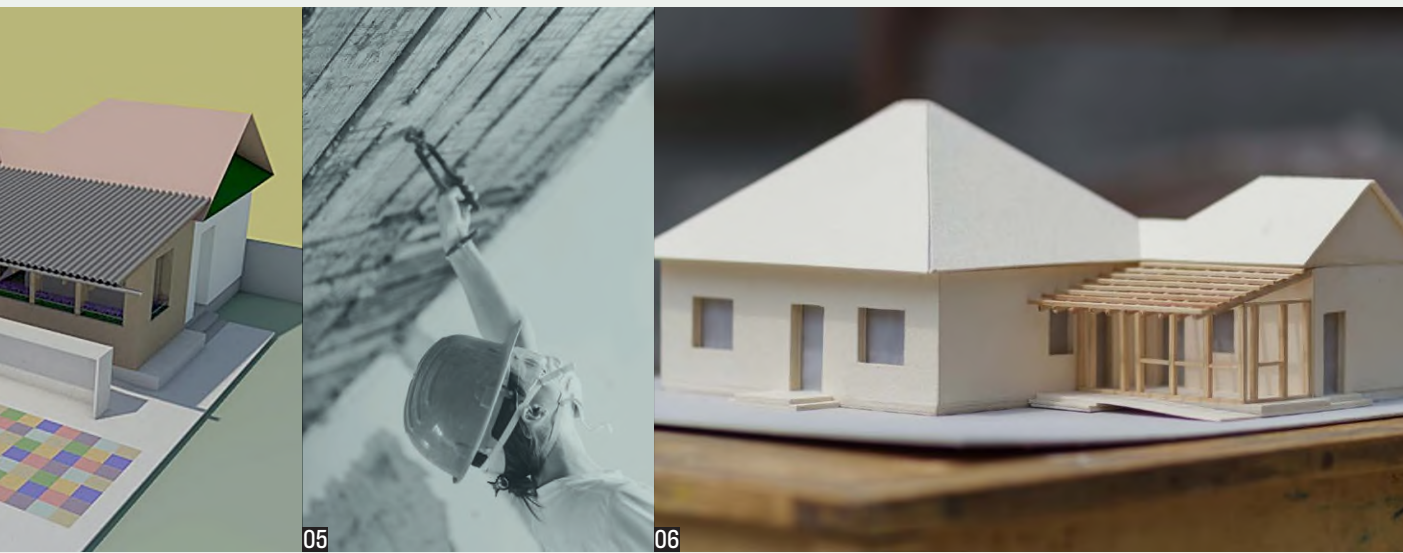
04

Építész munkacsoportunk személyes ismeretségen keresztül, 2012 tavaszán érkezett a Tabánba, ahol két év kutatást és előkészítést követően szervezte az első kísérleti építkezést. 2014 nyarán, építőtábor keretében építettek biobrikett-szárítót^[4] telepek, építészmérnök-hallgatók és meghívott mesterek közösen. A praktikus és egyszerű kialakítás, valamint a szerény anyaghasználat ellenére a telepen korábban nem ismert, magas minőségű épület született. A kísérleti építkezés eredménye nemcsak a telepi embereket, hanem a szeretetszolgálat munkatársait, az önkormányzat dolgozóit és a város többi lakóját is meglepte. A közös munka és a nem várt siker összekovácsolta a résztvevőket, számos előítéletet szüntetett meg, és egy új jövőkép rajzolásába kezdett. „Új hiedelmet épített”,^[5] ahogy Marosi Bálint fogalmazta egy 2016-os recenzióban.

— A telepi körülmények felszámolását célzó, máig tartó egyeztetéssorozat indult ekkor. Ennek fontos eredménye a terület szabályozási tervének 2017-es módosítása, amelyhez Soltész László volt táborozó Otthon a telepen című diplomamunkája is nagyban hozzájárult. A módosítás a korábban javasolt ellátó intézmények fejlesztését teszi lehetővé, emellett a terület rossz minőségű, illegális épületállományának lecserelését és jogilag rendezett státuszba hozását segítheti. Az elmúlt éveket a kutatás, a folyamatos egyeztetés, valamint a különböző szakmák sokszor ellentétes irányba mutató szempontjainak közös nevezőre hozása jellemezte. Az elméleti munka mellett igyekeztem figyelemmel kísérni a helyszíni változásokat. Bár sok előrelépést sikerült megtenni az évek alatt, mégis úgy éreztem, hogy újra szükség van valamilyen kézzel fogható építészeti jelenlétre a Tabánban. Egy új monori építőtábor szervezését határoztam el.

— Az előkészítés az előző évek táborainál kialakult módszer alapján zajlott. Nem pályázatot követően választottam ki egy tervet, amelyet továbbfejlesztve megépíthetünk a nyáron, hanem vezetett csoportmunkában közösen hoztuk létre azt. A folyamatba felsőbb éves hallgatók vehettek részt, majd alsóbb éveseket toborozva nagyobb csapattal zajlott az építkezés. A korábbiakhoz képest annyi változás történt, hogy a kultúra és építészet^[6] című két féléves kurzus adott formális keretet a projektnek. 2017 ősztől szervezem a tárgyat, amelynek őszi féléve

*A két éve indult vállalkozás
 a telepi nőknek próbál
 munkalehetőséget biztosítani,
 az ő helyzetük a legnehezebb.*

mindig a következő táborhelyszínhez kapcsolódó témaköröket járja körül meghívott előadók segítségével, majd a kiválasztott feladat tervi előkészítése történik a tavaszi félévben. A 2018–2019-es tanév témaköre^[7] a mélyszegénység és a társadalmi kirekesztettség, feladata a Nyitnikék Biztos Kezdet Gyerekház verandájának újjáépítése volt.

01
04
06

- 03 Monor, Tabán városrész helyszínrajza
- 04 Gyerekház, veranda-látványterv
- 05 Mennyezeti deszkázat javítása | Fotó: Képkocka
- 06 Az új veranda szerkezeti modellje | Fotó: Képkocka

— Az épületben működő program^[8] a szülő-gyerek kapcsolat erősítését, a gyermekek képességeinek kibontakoztatását célozza 0–3 éves korú gyermekek és szülei részére. A hajdani kockaházon részleges felújítások már történtek, de nagyon sok feladat várat még magára. A napi étkezések és a szülőknek tartott foglalkozások részben a drótüveggel határolt verandán zajlanak. A rossz hőszigetelő képesség mellett sajnos gyakori a beázás, ezért is választottuk feladatul ennek az épületrésznek az újjáépítését. A gondos előkészítés ellenére azonban nem tudtuk megépíteni az új verandát, mert nem sikerült előteremtenünk az összes szükséges építőanyagot. Ennek ellenére úgy döntöttem, hogy nem mondom le az építőtábor, hanem előregyártjuk és összeállítjuk a könnyűszerkezetes épület favázát, hogy egy kiállítás segítségével támogatókat gyűjtsünk a munka folytatásához. A új veranda 1:1-es léptékű modelljét a biobrikett-szárító mellett álló hangárban építettük meg. A leegyszerűsödött munka természetesen nem töltötte volna ki a tábor idejét, ezért új feladatot kerestem a részt vevő hallgatóknak. Egy párhuzamosan futó építkezésbe, az Elfogadás sütőde felújításába és bővítésébe kapcsolódtunk be.

— A két éve indult vállalkozás a telepi nőknek próbál munkalehetőséget biztosítani, az ő helyzetük a legnehezebb. A fiatal anyukák a korai gyermekvállalás miatt csak később jutnak el oda, hogy belépjenek a munka világába, és az alacsony iskolázottság mellett nehezen tudnak elhelyezkedni. Az idősebb asszonyoknak pedig az egészségügyi problémák jelentenek akadályt. A mostani telepvezető, Deákné Juhász Katalin kezdeményezésére és az Artemisszió Alapítvány segítségével a telepi nők arról kezdtek gondolkodni 2017-ben, hogy ha választhatnának, akkor milyen munkát végeznének szívesen. Hosszú keresgélést követően és rengeteg küzdelemmel jutottak el oda, hogy a Gyerekház melléképületében, a veranda melletti helyiségben ma egy sütőde működik. A közösségi tervezés eszközével alulról építkező, példaértékű folyamatot a BBC GoodFood magazin^[9] júliusi számában olvasható riport írja le részletesen. →

07

08

— A 12 m²-en működő 3 fős apró vállalkozás a kezdeti nehézségek után hamar ismertté vált Monoron. Egyre több a megrendelés, és időközben a dolgozók létszáma is 6 főre növekedett, így szükségessé vált a bővítés és fejlesztés, amelynek pénzügyi alapját több kisebb támogatás teremtette meg. Nem várt lehetőségként kínálkozott emellett, hogy a budapesti Szinergia Szakiskola volt szakács- és cukrászképző intézményének berendezéseit lehetett kedvezményes áron megvásárolni. A munka a berendezések válogatásával kezdődött. Felkerekedtünk a sütődei asszonyokkal, hogy megnézzük, mire lenne szükségük, milyen bútorokat és konyhagépeket lenne érdemes megvásárolni. A táborozókkal mindent alaposan megmértünk és lefényképeztünk, amire csak rámutattak. Ezután a sütődét és a raktárhelyiséget mértük fel, és persze rengeteget beszélgettünk, számolgattunk, hogy mi férne bele reálisan a keretekbe. Közösen próbáltuk összeállítani a beruházás pontos programját. Az építőtábor hirtelen közösségi tervezésbe váltott át. Számomra nagyon szokatlan volt ez a műfaj, de ugyanakkor hihetetlenül inspirált is.

07 Építőtábor 2019 Monor, csoportkép | Fotó: Kiss Cecília
 08 Régi vakolat bontása | Fotó: Kemes Balázs
 09 Az elkészült sütőde | Fotó: Máté Albert

07

— A hatékonyabb munka érdekében aztán két csapatot hoztunk létre. Az egyik csapat szerkeszteni kezdte a lehetséges elrendezési változatokat, a másik a bontásokat és feltárásokat végezte, a szünetekben pedig egymást tájékoztattuk a friss fejleményekről. Hamar kiderült, hogy a rendelkezésre álló tér túl kicsi, az kiválasztott berendezéseknek csak egy részét lehet elhelyezni. A szerkezeti feltárások is váratlan nehézségekkel szembesítettek. Több helyen találtunk beázást, a vakolat már érintésre is lepotyogott, és a padlón sok helyen volt vizesedés, ami csőtörést vagy valamilyen szivárgást jelzett. A két helyiséget elválasztó falról kiderült, hogy nem tartófal, és a benne lévő falazott kéménytestnek állékonysági problémái vannak. Nagyon rossz volt szembesülni ezzel a helyzettel, félve mondtuk el az asszonyoknak. Nem akartuk elvenni a kedvüket a rossz hírrel, hogy a rendelkezésre álló keretből nem érdemes nekiállni a felújításnak. Meglepetésünkre egyáltalán nem törte le őket a hír, sőt bíztattak bennünket, hogy vágjunk bele! Bármeddig is jutunk, már azzal is előrébb lesznek, és a befejezéshez szükséges pénz is meglesz idővel.

08
09

— Egy ajtónyitással indult teljes körű felújításban találtuk magunkat váratlanul. Első lépésként az instabil kéménnyel együtt a válaszfalat bontottuk el, így létrejött egy 22 m²-es tér, amelyben már minden elfért. Levertük a rossz minőségű vakolatot a falakról és a mennyezetről, felbontottuk a padlót, ahol megtaláltuk a csőtörést, hőszigeteltük a fafödém gerendaközeit, és ideiglenes vízszigetelést készítettünk a padlásdeszkázaton, mert a tető is nagyon rossz állapotban volt. Pihenőidőben támogatást keresve építőanyag-gyártóknál kopogtattunk. Meglepő

05

nyitottsággal fogadtak bennünket mindenhol, és az építőtábor végére sikerült mindent beszerezni. A spontán alakult helyzet miatt maga az építkezés nem tudott befejeződni a tábor ideje alatt, ezért még rendszeresen visszajártunk a következő hónapokban. Új, hőszigetelt padlószerkezet került a régi helyére, üvegdarabokkal díszített, csiszolt betonburkolattal. Az újravakolt felületekre hófehér mázas kerámia burkolat készült, és a tiszaburai asztalosműhelyben gyártott új fa nyílászárók kerültek a régiéik helyére. A konyhai berendezések is rendben megérkeztek, és az őszt végére birtokba vehették az asszonyok az új sütődét. Pontosabban csak visszaköltöztek az átmeneti helyükről, hiszen a munka nem állt meg az építkezés alatt. Ideiglenesen a gyerekház és a tanoda konyhájában dolgoztak, hogy ne veszítsék el a kialakult vevőkört, és hogy összegyűjtsék a hiányzó pénzt.

— A szociális építéssel kapcsolatos kutatásom során, valamint az elmúlt évek táborhelyszínein rengeteg nehéz, sokszor kilátástalan élethelyzettel találkoztam. Biztosan mondhatom, hogy a Tabán a legembert próbálóbb helyek egyike. A sütődei asszonyok hitéhez és élni akarásához hasonlóval mégsem találkoztam máshol, a mai napig a hatása alatt vagyok. Azt gondolom, hogy nagyon sokat tanulhatunk tőlük. A táborozók nevében is köszönöm nekik a kitartó bizalmat és támogatást! ■

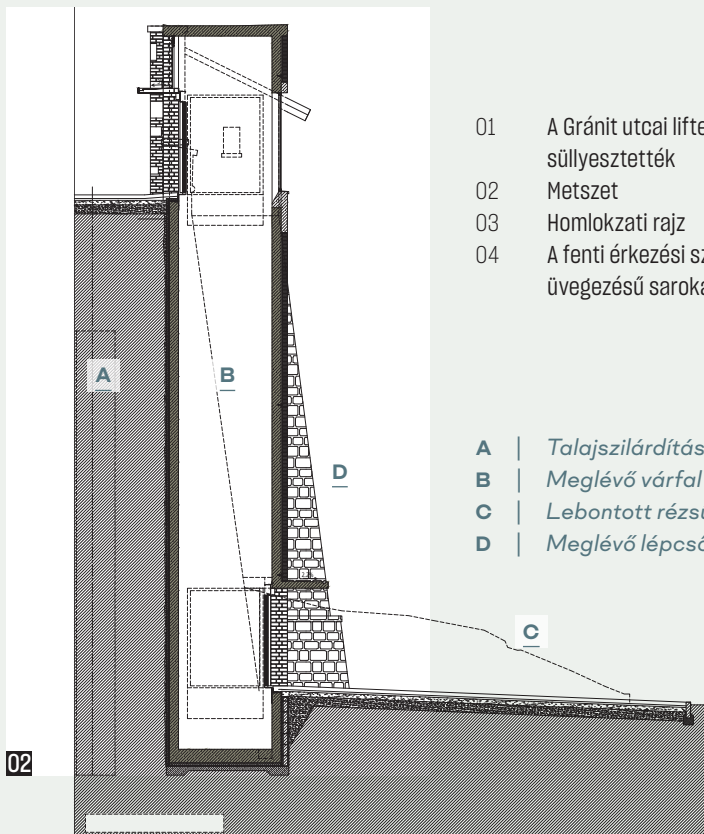
További részletek a tábor fényképes naplójában.^[10]

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Zöldi, Anna: „Think global, build social! A szociális építészet új formáiról”, *Metszet*, Vol 7, No 3 (2016), pp 50–53.
- [2] Kemes, Balázs: „Nyitottság és integráció az alkotói munkában”, doktori értekezés, 2016, hozzáférhető: <http://dla.epitesz.bme.hu/appendfiles/1335-dla_ertekezes_kemes_balazs_20151210.pdf> [utolsó belépés: 2020-01-12].
- [3] A Magyar Máltai Szeretetszolgálat Jelenlét Programja [honlap], hozzáférhető: <<https://jelenlet.maltai.hu/helyszinek/monor-taban/>> [utolsó belépés: 2020-01-12].
- [4] Fazekas, Katalin – Kemes, Balázs – Oroszlány, Miklós (eds): „Biobrikett szárító – Monor Építőtábor”, ISBN 978-963-08-7701-5, 2014.
- [5] Marosi, Bálint: „Hiedelem-építők, Biobrikett-szárító, Monor”, *Régi-új magyar építőművészet*, Vol 16, No 5 (2016), pp 44–45.
- [6] BME Középülettervezési Tanszék, Kultúra és építészet című tárgy leírása, hozzáférhető: <<http://www.kozep.bme.hu/kultura-es-epiteszet/>> [utolsó belépés: 2020-01-12].
- [7] BME Középülettervezési Tanszék, Kultúra és építészet című tárgy leírása, tematika 2018–2019, hozzáférhető: <http://www.kozep.bme.hu/wp-content/uploads/2018/08/kultura-epiteszet_1_2018_tematika_20180828.pdf> [utolsó belépés: 2020-01-12].
- [8] Gyerekesély Program [honlap], hozzáférhető: <<http://gyerekesely.amorf.net/?p=817>> [utolsó belépés: 2020-01-12].
- [9] „Egy sütemény csak akkor lesz jó, ha a szívét is beleteszti az ember”, BBC GoodFood – Világkonyha magazin, Vol 8, No 7 (2019), pp 86–88.
- [10] Építőtábor 2019 Monor [honlap], hozzáférhető: <<http://www.facebook.hu/epitotabor2019monor>> [utolsó belépés: 2020-01-12].

01

02

- 01 A Gránit utcai liftet a várfalba süllyesztették
- 02 Metszet
- 03 Homlokzati rajz
- 04 A fenti érzékesi szinten strukturális üvegezésű sarokablak készült

- A | Talajszilárdítás, talajcölöpök
- B | Meglévő várfal kontúrja
- C | Lebontott részsű
- D | Meglévő lépcsőfal kontúrja

A BUDAVÁRI LIFTEK MŰSZAKI ÉRDEKESSÉGEI

**BEILLESZKEDVE
A MEGLÉVŐ
VÁRFALAK
KÖZÉ/ELEÉ/
MÖGÉ/FÖLÉ**

A Metszet már többször foglalkozott a budai Vár felújításával.^{[1], [2]} Jelen publikáció három budavári lift megépült építményeit mutatja be, elsősorban épület- és tartószerkezeti szaktervezéseik legfontosabb részletei által.^{[3], [4]} A budai Várban bármi újat tervezni nem kis felelősség. Egy építész műterem számára viszont többször is megteremtődött a lehetőség, hogy letehesse a névjegyét. Így a TAAT műterem munkái között találhatóak meg az alábbi építmények és tereprendezések:

- várgarázs és Kortina liftpár, Csikós udvar és Nyugati kert környéke (2006-),
- Szent György tér nyugati oldalának rendezése - sétány (2007),^[5]
- Kortina köz (2013).^[6]

FOTÓ |
Kapovits Géza

SZERZŐK |
Kapovits Géza,
Molnos Attila,
Szenderffy Gábor

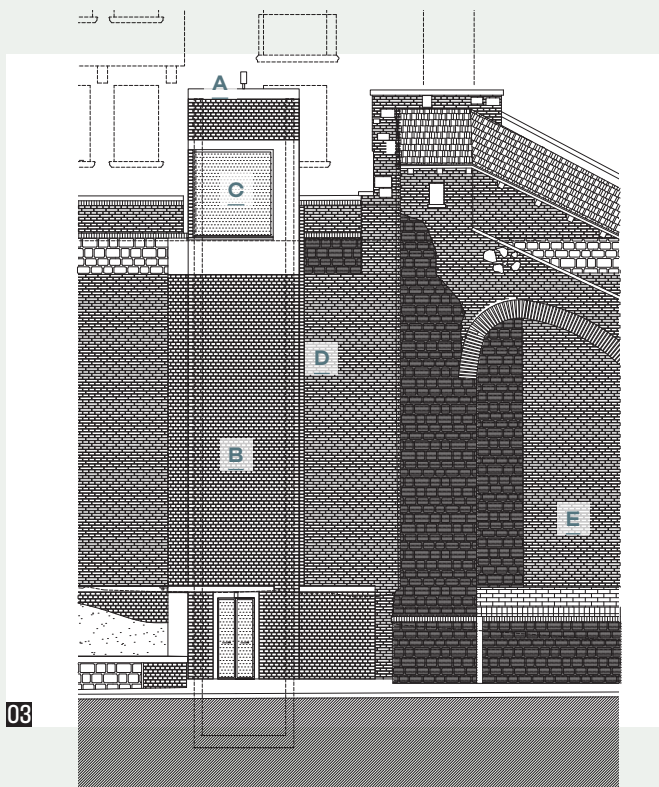
1. GRÁNIT LÉPCSŐ - LOVAS UTCAI LIFT

— A Lovas út – Tóth Árpád sétány szintkülönbségét az újkori falhoz kapcsolódó, Gránit nevet viselő fedett lépcső hidalja át. A megközelítőleg 10 métert leküzdő lift a Gránit lépcső mellett a várfalba süllyesztve épült, a lépcsővel megegyező, Lovas úti szintről indul, fent pedig a Tóth Árpád sétányra érkezik.

— Nemzetközi példa hasonló beépítésre Spanyolországban, Gironellában található, szintén végigfutó várfal tövében.^[7]

— A kültéri lépcső intenzíven használt, négykarú, jellegzetes, fal mellett húzódó formával, vegyes kő-tégla falazattal, zsindelyfedéssel készült. A várfallal azonos dőlésű, emelkedő magasságú, aszimmetrikus kosárívben záródó támpillérek alkotják falszerkezetét, mely a többkarú lépcsősort és felette a zsindelyezett tetőt tartja. A pillérek többnyire kőből, az ívek téglából falazottak. A lépcső karjai a várfalhoz simulva, azzal párhuzamosan emelkednek. A Lovas út szintjén mészkő induló fellépővel és műkö általános fokokkal rendelkezik.

01

03

04

- A | Látszóbeton rugalmas PU-bevonattal
- B | Klinkertégla burkolat impregnálva, vízzáró fugázással
- C | Homokfűvott, rozsdamentes acél ablak
- D | Horonyképzés meglévő várfalhoz csatlakozásnál
- E | Lebontott rézsű mögött visszaépített, javított lábazati fal

ÉPÍTÉSZ |
Molnos Attila,
Szenderffy Gábor
 (KM07 Kft.,
 TAAT Műterem)

STATIKUS |
Kenese István
 (Kenese Kft.)

ÉPÜLETSZERKEZETI SZAKTERVEZŐ |
Kapovits Géza (Artheseus Kft.),
Esztergályos Levente,
Pécsi Levente (Frontoplan Kft.)

KÖZLEKEDÉS ÉS FORGALOMTECHNIKA |
Lelkes Mihály, Román Péter (BFVT Kft.)

KÖRNYEZETRENDEZÉS |
Mohácsi Sándor, Takács Dániel (S73 Kft.)

— A jelenleg látható várfal cca. 3 méteres vastagságú, anyaga jellemzően vegyesen rakott téglá, mészkő (durva, illetve forrásvízi), valamint hárs-hegyi homokkő, illetve helyenként habarcsba rakott kavics, kőtörmelék. Az újkori várfal mögött törmelékes, agyagos feltöltés található.

— Az induló térszint kibővítése, a régi rézsű bontása a várfal érintett szakaszán a lépcső északi oldalának terepcsatlakozása alatti részt láthatóvá tette. A Sziklakórházhoz vezető, tervezett járdasáv melletti részben meglévő támfal a liftig kiegészítésre szorult, így új burkolt vasbeton támfal készült. A támfal burkolata a lift közelében klinker, majd a meglévővel azonos anyagú, megjelenésű terméskő.

— A lift nem válik el a várfaltól, tőle nem független, sőt valójában a meglévő várfalba való részleges „süllyesztéssel” nyerte el a visszafogottabb, nyugodtabb, egybeolvadó megjelenését. Ettől függetlenül anyaghasználatában mégis megfelelő kontrasztot ad, hiszen a tartósabb építőanyagok felhasználásával (látszóbeton, klinkertégla) időtállóbb felületeket biztosít a liftoronynak.

— A várfali téglaköpennyel csak rokon megjelenésű, klinkertégla burkolatot visel, melyet impregnált látszóbeton szemöldök, parapetmező és fedkősáv tagol. A monolit vasbeton szerkezetű felvonóakna felépítménye az érintett mellvédszakasz és meglévő várfal részleges bontását igényelte,

széles falhorony mentén. Felső szinti felépítménye nem foglal helyet a sétányból, a meglévő mellvéddel azonos belső síkot tart. A felvonó berendezés hagyományos, gépház nélküli, átjárós működésű, 8 személyes kivitelű. A felső érkező szinten panoráma üvegsarok lett kialakítva, strukturális fugaképzéssel.

— A várfal tövében készített alapvizsgálat során a csatlakozó terepszinttől számított 2,7 méteres mélységig a várfal szerkezete, utána alapkőzet lett feltárva. Így a lift alapozása a meglévő várfal alapjaira terhel. A lift külső falszerkezete 20 cm, földéme 20–25 cm vtg. monolit vasbeton. A falszerkezet előtt minimális légrés (~3 cm) után kötésben rakott, futó klinker téglasor lett felfalazva. A látszóbeton felületek (alsó szinti párkány, előtető és fal, illetve üvegfal környéki betonsáv) 15 cm-es vastagságúak.

— Mivel a lift 10 méteres szintkülönbséget hidal át, és az induló szinten lokális vízgátat képeztünk az alapozáskor a lejtős terepen, a liftakna és hátfal szerkezetre visszatapadó vízszigetelő lemezzel védett (Preprufe). A zárófödém UV-álló poliuretán bevonatszigeteléssel (Sika MTC-Roof) ellátott, a tetőn az esővíz pontra lejtetve gyűlik, körszelvényű, szerkezetbe rejtett korracél lefolyócsatornán keresztül a liftház mellett kialakított klinkerhoronyba fektetett csatornából a burkolatra vezetve. →

04

2. ISKOLA LÉPCSŐ – IBOLYA UTCAI LIFT

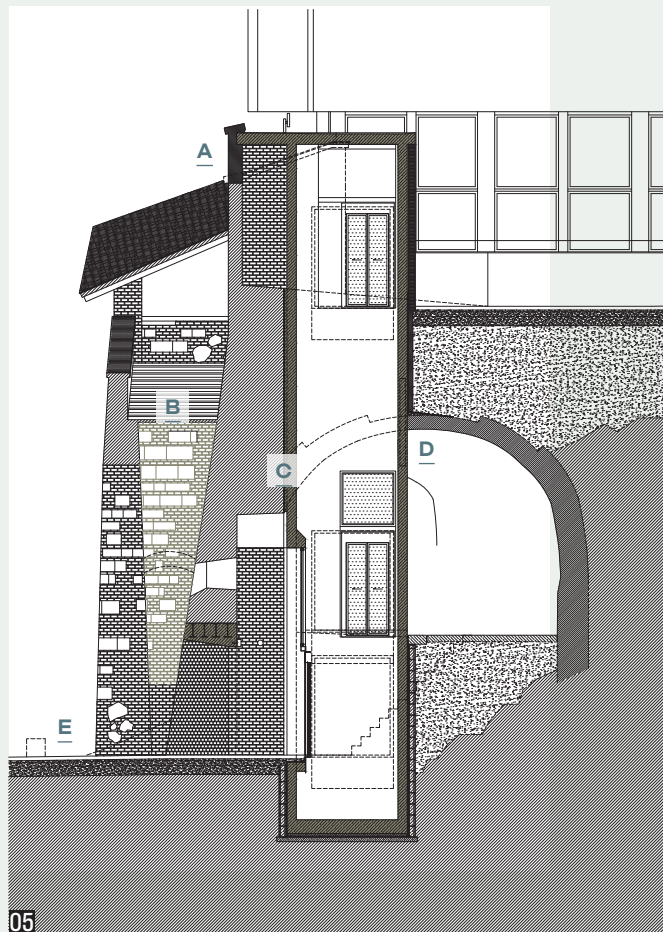
— A tervezett lift építménye a Hilton szállótól és a Halász bástyától északra, a várfal keleti oldala mentén felvezető késő barokk lépcső mögött, az újkori fal mögötti boltozatos térből leválasztva lett elhelyezve. A lift az alsó szintű parktól indul, a lépcsőt kísérő boltíves falak mögé rejtve, az Ibolya utcai szintre érkezik. A lift a jelenlegi terepszinthez képest kb. 2,7 m-rel feljebbi kőtári helyiségekbe ékelődik, fent pedig a lépcső felépítménye mellé érkezik.

— Maga az Iskola lépcső műemlék védettségű, karjai L alakban kétszer fordulnak, melyeket támpillérek sora tart. A négykarú lépcső első és utolsó tagja a falra merőlegesen, második és harmadik a fal mellett, azzal párhuzamosan fut. Járófelületét falba süllyesztett, profilozott deszkaelemek alkotják az alsó 7 fok és a legfelső érkező elem kivételével, melyek fagyálló, édesvízi mészkőtömbből készültek. A lift alsó bejáratát az újkori várfal részleges megbontásával lehetett kialakítani, a liftmag torony részét pedig a pincei boltozat áttörésével és kiváltásával.

— Az alsó szintű bejárathoz a meglévő újkori falon kb. 4,5 m külső, 3,2 m belső fesztávú végleges áttörést kellett biztosítani. A fal külső köpenye kisméretű tömör téglanyagú, a belső oldali falkép szerint vegyes kő-téglából falazott. A faltest csorbázottan megbontott téglaköpenyezéséhez szükséges ferdebéllet magformát eredeti anyagú kőből habarcsba rakottan készítették el.

— Az áttörendő fal vastagsága (>1 m) miatt a nyílást kibontani csak nyílaskiváltó acélszerkezet beépítésével volt lehetséges. A meglévő építményekben végzendő kivitelezési folyamatok közül minden esetben kiemelt figyelmet igényel az utólagos nyílaskiváltások kivitelezési technológiája. A nyílásbontás előtt kétoldali bevéséssel, melegen hengerelt, 4 db I acéltartót kellett minimum 25 cm felfekvéssel bebetonozni, kiékelni. Az acélgerendák mérete I 300. A téglaboltozat áttörésének megtervezése egyedi tartószerkezeti megoldást kívánt, mivel a boltozatot mintegy 2,50–3,50 m vastag feltöltés terheli, és a liftakna a belső helyiség dongaboltozatát teljes külmérettel (2,60×2,60 m) áttöri. Az áttöréséhez az adott, 2,60 m széles boltozati szakasz teljes elbontására és újjáépítésére lett volna szükség, ez azonban igen költséges és igen lassú kivitelezési folyamat lett volna.

— A boltozat feletti feltöltést az akna megépítéséhez ideiglenesen el kellett távolítani, majd a boltozaton át több, függőleges (HEB 120 jelű) I acéltartót kellett átvezetni, és lenyújtani a liftfal betonacéljai közé. Ezen acélpillérek továbbítják a boltozat oldalnyomását az aknafalra. A szigetetlen, feltöltéssel ellátott boltozatot agyag vízzáró réteg védte meg a beázástól, de a lift környezetében utólagos injektálást, és a liftfal körbeszigetelését is meg kellett tervezni.

- A | Felfalazás eredeti fallal megegyező kialakítással
- B | Fa lépcsőfokok lokális javítása
- C | Gumiőrleményes elválasztó réteg a várfal védelmére
- D | HEB 120 a boltozat megtámasztására
- E | Alsó 4 sor klinker falköpenyezés

06

- 05 A lépcső és a felvonó homlokzati terve
- 06 Látszóbeton felületek jelzik a modern beavatkozást
- 07 Az Iskola utcánál a lépcső mögé került a felvonó

— A lift előtere mellől közös indulószinttel két irányba vezető lépcsőkarokon keresztül lehet a kőtár helyiségeit megközelíteni. A liftház vasbeton oldalfalain az alsó szinti és a közbenső szinti bejárati nyílások fix üvegsávokkal lettek kiegészítve. A liftnak a későbbiek folyamán megállója lehet a várfal mögötti tér (kőtár) közbenső szintjén is.

— A felvonó 2,6×2,6 m külméretű, falszerkezete 20 cm, zárófödeme 20–25 cm vtg. monolit vasbeton. A felső szinti, látszó felépítmény homlokzatburkolata minimális légrés után kötésben rakott, futó klinker téglasor.

— A meglévő lépcső és az új lift felépítménye közös, új előtetővel zárul, látszóbeton minőségben. A zárófödém UV-álló poliuretán bevonatszigeteléssel védett, a tetőn az esővíz pontra lejtéssel készült, külső, körszelvényű lefolyócsatornán keresztül a liftház mellett kialakított klinkerhoronyba fektetve, majd a térburkolatra vezetve. →

07

07

3. LOVAS UTCA - MURAD PASA TORNYA LIFT

— A lift a budai várfal északi szakaszán, Murad Pasa tornyának tövében épült. A ma látható véd-
műszakasz 19. századi, a korábbi várfalrétegek
jóval mélyebben húzódnak. A torony alatt, a hen-
geres védmű belsejében rejtőzködő lóállásos
helyiségcsoportokban jelenleg kőtár található.

— A helyiségeket a felső sétány szintjéről lépcsőn
keresztül lehetett megközelíteni.

— A tervezési koncepció szerint a Lovas út szint-
jéről falba süllyesztett felvonó készült, mely
a felső, ún. Bástya sétányra érkezik. A lift a lejáró
lépcső helyére került a mai kőtár bejáratának
átfogalmazásával.

— A toronyban megbújó boltozott helyisé-
gek az újabb kori várfallal egy időben épültek.
A torony belső, íves fala és az abba befutó várfal-
szakasz barokk vagy török kori.

— A jelenlegi várfal az ív becsatlakozásánál
széles bejáratot nyitottunk a Lovas utca szintjé-
ről. A lift a korábbi lépcső helyére került, a kőtár
elérhetőségére is kialakított, közös előtérből meg-
közelíthetően. Így a meglévő helyiségek továbbra
is bejárhatók, újra hasznosíthatóvá váltak. A fal-
ból kibontott teret egyrészt a torony ívben formált
kiegészítése, másrészt egy merőlegesen befor-
duló béllet, szemközt pedig az eredeti, feltehetően
barokk fal határolja. A lift mellé csúszásmen-
tesített, járható üvegtető bevilágítót terveztünk,
melyhez a mennyezet belső szakaszát eséssel
igazítottuk. A két, újonnan kialakított oldalfa-
lat a helyszínen kitermelt vágott felületű, vastag

kőelemekkel burkolt, vízzáró vasbeton alkotja.
A mennyezet nyers vízzáró vasbeton, alsó síkon
látszóbeton minőségben készült. A liftház felépít-
ménye vasbeton szerkezetű, fagyálló kisméretű
nyerstéglával burkolva, a Lovas út felé üvegezett
homlokzattal. A felvonó berendezés akadálymen-
tes kivitelű, gépház nélküli, átjárós működésű,
13 személyes kivitelű.

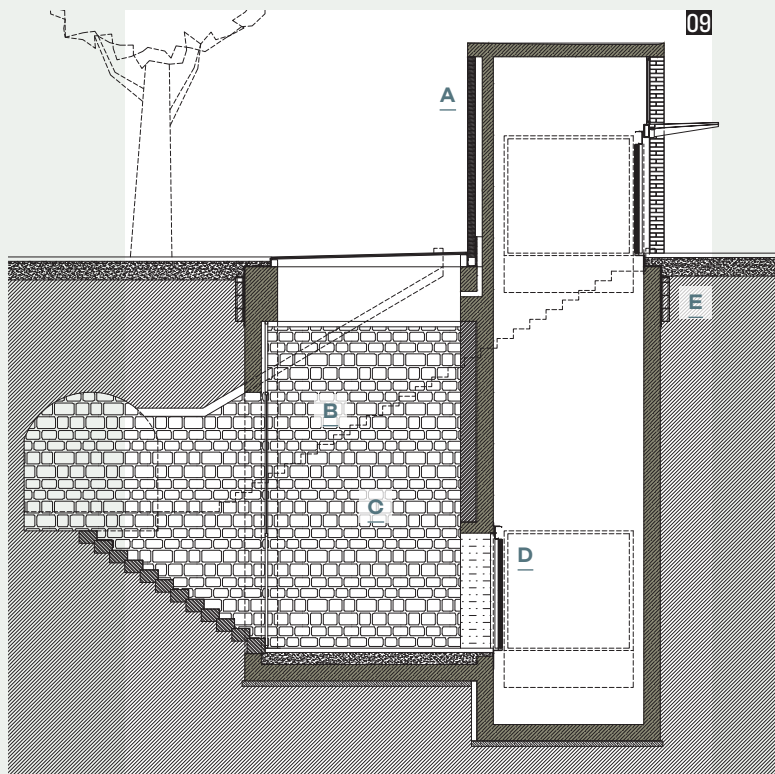
— A történeti falakat különböző mélységekben
kellett kezelni és védeni. Az alsó szinten (Lovas
utca) kialakított előtér fűrészelt kővel burkolt,
30 cm vtg. vízzáró vasbeton oldalfalak határolják,
végfalát meglévő nyers, történeti kőfal alkotja.

— A vasbeton fal a meglévő kő, illetve téglafalak-
kal csak gumiórleményes szigetelő-elválasztó
réteg közbeiktatásával érintkezhet. Az előtér
oldalfalait a helyszínen kinyert kőelemek fel-
használásával burkolták. A felső sétányon 15 cm
fagyálló téglaburkolatos, 20 cm vastag vasbeton
falak épültek.

— A várfal mögött vegyes, törmelékes feltöltést
tártak fel mind a vízszintes, mind a felső szintről
indított talajmechanikai fúrásban. Az építész ter-
vezőkkel közösen kialakított, a felmérési és fel-
tárási eredményeket is figyelembe vevő telepítési

08 Jól látszik, ahogy a lift a kőtár helyiségébe vág

09 A felvonó metszete, itt is egy kőtárral

A 2,60×3,36 m külméretű, 30 cm falvastagsággal építendő vízzáró vasbeton liftakna a védendő várfal elé-mellé épült.

elképzelés szerint a 2,60×3,36 m külméretű, 30 cm falvastagsággal építendő vízzáró vasbeton liftakna a védendő várfal elé-mellé épült. A bejutáshoz a homlokfal mögött egy cca. 25 m²-es hasznos alapterületű előtér készült. Az építkezés a lifttel és az előtérrel együtt kb. 40 m²-es alapterületet érintett.

— Az előtér kétoldali fala kőburkolatos, a bejárással szemben a történeti kőfal látható formában megmaradt. A lift kijárata a bejárati oldalhoz képest 180°-kal lett elfordítva. Az liftakna tartja az akna és közvetlen környezetének lefedését szolgáló vasbeton födém.

— Az alaprajzi elhelyezésnél a meglévő lépcső vár felé eső falsíkját kellett figyelembe venni. Ez a kőtárba vezető lépcső a többrétegű várfalba lett beépítve. Az előtér egyik oldalsó, íves fala – helyet hagyva a téglaburkolatnak – követi a bástya ívét. A bejáratnál ezekre támaszkodik

a visszaépítendő falakat is tartó, nagyméretű vasbeton kiváltó gerenda. Az alsó bejárati tér felett 20 cm vastag födém készült, felette kikönnnyítést adó üres térrel, majd ugyanezek a falak tartják a 25 cm vastag zárófödém is, amelyre földfeltöltés került. A felső födém felmereszés, tetén felülvilágító lett kialakítva, amely az előtér megvilágítását biztosítja. Növeli a megvilágított területet az alsó és a felső födém közötti, a függőlegessel 60°-ot bezáró ferde falkialakítás is. A látszóbeton kivitelű vasbeton zárófödém ezek, és egy acélpillér tartják.

ÖSSZEGRZÉS

— A bemutatott három kültéri lift rövid ismertetése után elmondható, hogy a műemlékvédelmi szempontból kiemelt, világörökségi védelem alatt álló budai Vár környezetében türelmet és gondosságot igényelt a liftek megformálása során a meglévő közvetlen környezethez, a várfalak homlokzati felületeihez és szerkezeteihez való idomulás.^[8]

— A tervezői team tagjai izgalmas folyamatnak lehettek tanúi, hiszen több száz éves szerkezetekhez kellett csatlakoztatni az új lifttornyokat, a történeti szerkezetek építéstechnológiáját is megismerve kellett korszerű építési megoldásokkal kiegészíteni a meglévő térstruktúrákat. ■

- A | Belső tér és liftakna gravitációs szellőzése
- B | Elbontandó lépcső
- C | Látszó történeti várfalszakasz felújítása
- D | Látszóbeton áthidaló
- E | Zsalukő szigeteléstartó fal meglévő várfal felső síkjáról indítva

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Wesselényi-Garay, Andor: „A vár mint paradigma – A Várkert Bazár felújításáról”, *Metszet*, Vol 5, No 5 (2014), pp 24–31.
- [2] Csanády, Pál: „Minden mindennel összefügg a Várban”, *Metszet*, Vol 7, No 5 (2016), pp 10–13.
- [3] „Üzembe helyezték a Vári Murad és az Iskola lifteket!” [blogbejegyzés] in: Egyker blog, 2015-05-27, hozzáférhető: <<https://egyker.blog.hu/tags/lift>> [utolsó belépés: 2019-12-11].
- [4] „Itt vannak a látványtervek! – Liftekkel a Várba”, *Portfolio*, 2014-07-14, hozzáférhető: <<https://www.portfolio.hu/ingatlan/varos/itt-vannak-a-latvanytervek-liftekkel-a-varba.201468.html>> [utolsó belépés: 2019-12-11].
- [5] Kamarás, Bálint: „Séta a Várban – a Szent György tér nyugati oldalának rendezése”, *Építészfórum*, 2007-12-13, hozzáférhető: <<http://epiteszforum.hu/seta-a-varban-a-szent-gyorgy-ter-nyugati-oldalanak-rendezese>> [utolsó belépés: 2019-12-11].
- [6] Zöldi, Anna: „Többszörös torzó – Kortina köz”, *Építészfórum*, 2013-02-28, hozzáférhető: <<http://epiteszforum.hu/tobbszoros-torzo-kortina-koz>> [utolsó belépés: 2019-12-11].
- [7] Carnicer, Inaqui (ed): *Unfinished, Pabellon espanol – Spanish Pavilion, Biennale Architettura 2016*, Fundación Arquia, 2016, pp 138–139, hozzáférhető: <https://issuu.com/icarnicero/docs/biennale_todo> [utolsó belépés: 2019-12-11].
- [8] Roth, János: „Gondolatok a Hauszmann terv kapcsán”, *Metszet*, Vol 7, No 1 (2016), pp 66–68, hozzáférhető: <<http://epiteszforum.hu/meg-egyszer-a-budai-varrol>> [utolsó belépés: 2019-12-11].

— Napjainkban, amikor a klímaváltozást kénytelenek vagyunk klímavészhelyzetté minősíteni, lassan már közhelynek számít, mégis megkerülhetetlen tény, hogy a globális szén-dioxid-kibocsátás közel 60%-áért az építőipar felel. A nyersanyag kitermelésétől a hulladéklerakóig vezető nyílegyenes modell felett eljárt az idő, vissza kell térnünk az ipari forradalom előtt évezredekken át követett – természetes – folyamathoz, az állandó megújuláshoz. Ehhez új szemléletmód, új szokások, új jogi szabályozók és kreatív módszerek bevezetésére van szükség, ami bátor, innovatív hozzáállást igényel mind a piaci szereplők, mind a politikai döntéshozók részéről. Mit lehet és mit kell tenni? Mik a már bevált vagy ezután tesztelendő jó gyakorlatok? Cikkünkben a két holland főelőadó gondolatait emeljük ki.

helyi, másakra nemzeti, de akár EU-s előírások is érvényesek lehetnek. És nem szabad elfelejteni a 8. szereplőt, magát az államot, amely adók révén szeretne nyereséghez jutni az ingatlanból vagy telekből. Remko Zuidema hangsúlyozta, hogy csak akkor tudjuk a klímaváltozás fenyegető problémáit együtt megoldani, ha minden szektor tud valamit felajánlani, nem csak elvárni a többitől.

— Nagyon fontos, hogy az építés során ne keverjük, ne olvasszuk össze a természetes anyagokat a mesterséggel, hiszen maga a természet a legnagyobb újrahasznosító, csak engedjük, hadd tegye a dolgát – amit akkor tud elvégezni, ha szétválaszthatók a különböző építőanyagok. Zuidema szerint az emberi munkát alacsonyabb, az építőanyagokat magasabb

KÖRRÉ HAJLÍTANI AZ EGYENEST

A KÖRFORGÁSZOS ELVEK ÉRVÉNYESÍTÉSI LEHETŐSÉGEI AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZETBEN

— A felvezető előadás után, melyet a körforgásos gazdaság tudományos és gyakorlati összefüggéseiről, építőipari kapcsolódásairól tartott **Dr. Horváth Bálint**, a Kodolányi János Egyetem adjunktusa, a közgazdasági kérdéseket a 15 éve ezen a területen tevékenykedő holland illetőségű **Remko Zuidema**, a BRIQS Foundation alapítója terelte az építőipari gyakorlat mezejére.

— Szerinte két fő változó van a gazdaságban: prosperity = jólét, fellendülés (kereslet: lakhatás) és scarcity = hiány, szűkösség (kínálat: helyszín). Az építőipari szereplők közül mindenkinek más az érdeke: a befektető a profitot nézi, az ingatlanfejlesztő célja a folyamatok kontrollálása, a használó pedig azt szeretné, hogy az adott ingatlan funkcionális, szerethető, takarékos legyen. Hogyan lehet ezeket az igényeket a körforgásos (osztott használatú) modellben összehangolni, hogyan alakulnak így a tulajdonviszonyok? Az építőipar 7 különböző gazdasági szintjének nem csak a célja más, de a rá vonatkozó szabályozások is eltérő fokúak: egy részére

adóval kellene terhelni, és elősegíteni, hogy több munkaerő menjen az újrahasznosításba.

— A felsorolt elvekre gyakorlati példát is hozott: bemutatta a Red Rooster delfti épületét. Itt a gépészeti szerelvények nincsenek a padlóba betonozva, helyette vázas szerkezetben vezetve, több kiállással alakították ki a vezetékelést, és könnyen kiemelhető padlólapok segítségével, hozzáférhető módon tették lehetővé az egyszerű karbantartást és átalakítást. Ennek köszönhető, hogy jelentősebb költségráfordítás nélkül már háromszor alakították át a belső tereket az aktuális igények szerint. Egy épület esetén a különböző alkotóelemek élettartama (akár fizikailag, akár funkcionálisan) nagyon eltérő lehet – a földterületé például örök. Ezért különösen jó megoldás, ha a befektető csak épületvázat hoz létre, és a belső kialakítást a végfelhasználóval szoros együttműködésben dolgozzák ki. A modell nemcsak irodák, hanem lakások esetén is működőképes, amit számos holland és japán példa igazol. Az elméleti és

SZERZŐ |
Gaschler-Gyeviki Nóra,
HuGBC

- 01 Dr. Horváth Bálint egyetemi adjunktus, Kodolányi János Egyetem
 02 Remko Zuidema, BRIQS Foundation (NL)
 03 Hans Hammink építész partner, Architecten Cie B.V. (NL)

gyakorlati tanácsok, tapasztalatok az alapítvány honlapján, könyvében, képzésében is elérhetők (openfitout.org).

— **Hans Hammink** amszterdami építész a körforgásosság gyakorlati megvalósulását mutatta be a Circl épületen keresztül (Lásd a Metszet 2018. november–decemberi számában - a szerk.) Az ABN AMRO bank a meglévő toronyháza mellé kívánt kiállító- és közösségi tereket, valamint tárgyalótermeket befogadó pavilont felállítani. A megrendelő háromszor dolgoztatta át a terveket, hogy a korábbi változatnál még zöldebbek legyenek, míg az építésszek azt nem mondták, hogy az adott igényeket hagyományos szerkezetekkel már nem lehet kielégíteni. Ezért a bank egy időre visszalépett a projekttől.

programot, amely az épületben szereplő minden építőelemre vonatkozó információt, adatot, műszaki paramétert és tudnivalót tartalmaz. A building passport sokkal egyszerűbb karbantartást, cserét és javítást, ezáltal költséghatékonyabb megoldást tesz lehetővé. Sajnos a történet egyelőre nem happy end: jelenleg azért nem készíti az iroda több útlevelet, mert a piac még nem képes követni őket, így kénytelenek azt bevárni.

— A tervezőiroda egyéb munkáinak bemutatása kapcsán került szóba, hogy a körforgásosság, a bontott építőanyagok felhasználása nagyfokú rugalmasságot igényel, mivel nem tudhatja előre az építész, milyen építőelemek állnak majd rendelkezésére. Például egy most készülő 5000 férőhelyes kerékpárparkoló esetén a fal

Merre, hogyan tovább a világban, ezen belül az építőiparban? Meneteljünk egyenesen a vesztünkbe, vagy haladjunk körforgásosan egy fenntartható gazdaság, fenntartható élet irányába? Tavaly év végén, a HuGBC éves nagy konferenciáján erre keresték együtt a választ az előadók és a szektorból összegyűlt több mint százfős hallgatóság.

ROVATSERKESZTŐ

www.hugbc.hu

— De a tervezők nem adták fel: folyamatosan dolgoztak saját javaslatukon, amelyet végül a megbízó elfogadott, így jöhetett létre egy valóban körforgásos szemléletű épület. Az elvek több helyen tetten érhetők: hatalmas bicikligarázs, homlokzaton végigfutó napelemsáv, nontoxikus anyagok használata, alacsony energiaigény, közhasználatú park a lapostetőn. Törekedtek rá, hogy a különböző élettartamú anyagok ne legyenek összeépítve, fontos szempont volt szétszerelhetőségük, a gépészetet a fafödém gerendái között vezették, a helyiségek kialakítása a lehető legflexibilisebb, a válaszfalakat bontott nyílászárókkal oldották meg, a liftet nem megvették, hanem liftmozgásalapú elszámolásban bérlik a gyártótól, és például váltóáram helyett egyenáramot használnak. Maguk a tervezők a projekt során sajátították el a körforgásos szemléletet, de mikor a fenntartó/használó átvette az épületet, neki is meg kellett tanítani, hogyan használja helyesen. A pluszmunka elkerülésére dolgozták ki a tervezők a building passportot (épületútlevelet), egy olyan

valószínűleg vonatablakokból, a pillérek pedig sínekből készülnek majd, de biztosra semmi se mondható. Előadása végén Hammink örömmel válaszolt a hallgatóság kérdéseire, többek között arra, hogyan lehet gyártói garanciát adni a körforgásos rendszerben egy régi építőelem újrahasználatára. Elmondta, hogy ez valóban problémát okoz, ők is menet közben, a többi körforgásos példából próbálják tanulni, hogyan kezelhető ez az elvárás. Egy másik kérdés kapcsán, hogyan lehet meggyőzni a megrendelőt arról, hogy a komplexebb, így esetleg drágább módszert kövesse, kiderült, hogy erre több válasz lehetséges. A kerékpártároló esetén például nem is magasabbak a költségek a megszokottnál, az önkormányzati megrendelőre vonatkozóan Hollandiában már kötelező a körforgásosság. Másik megbízójuk, a probiotikus termékek gyártója számára reklámértékkel bír a környezettudatos székhely, hiszen vállalati identitásukat reprezentálja, míg más befektető magasabb bérleti díjakat tud elkérni a körforgásos szellemben épített irodaházért. ■

A Snøhetta építéstudió az elmúlt időszakban több megmérettetésen szerepelt sikeresen. Első díjat nyert a kínai Hszingtaj (Xingtai) Színház nemzetközi tervpályázaton, míg a WERK stúdióval közösen készített pályaműve szintén első helyezést ért el a dán Esbjerg városában megvalósítandó Tengerészeti Központ épületére kiírt tervpályázaton.

A SNØHETTA TERVPÁLYÁZATI SIKEREI

SZERZŐ |
Burián Gergő

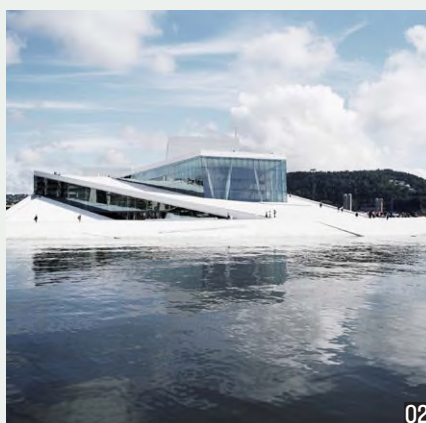
—A Snøhetta megalakulásában meghatározó szerepet töltött be az 1989-ben az alexandriai könyvtárépületre kiírt nemzetközi tervpályázat, hiszen ennek kapcsán állt össze a norvég Kjetil Trædal Thorsen, az amerikai Craig Dykers (és az osztrák Christoph Kapeller, aki azóta elhagyta a céget), hogy megmérettessék magukat. A több mint 500 pályamű közül a Snøhetta nyerte el az első díjat. A koncepció egyértelmű volt mind az építésznek, mind a nem szakmabeleiknek: az épület egy hatalmas napkorongot formáz, mely forma tetejét megdöntötték az alkotók, így az összeköti a földet az éggel, filozófiai értelemben a múltat a jelennel és

a jövővel. A tető az épületet meghatározó, karakteres eleme lett, de azt okos módon alkalmazták a természetes napfény kontrollált szabályozására, ami meghatározza a könyvtári funkciók, az olvasótermek működését is. Egy ikonikus formálású épület jött létre, amely mindenki emlékezetében megragad.

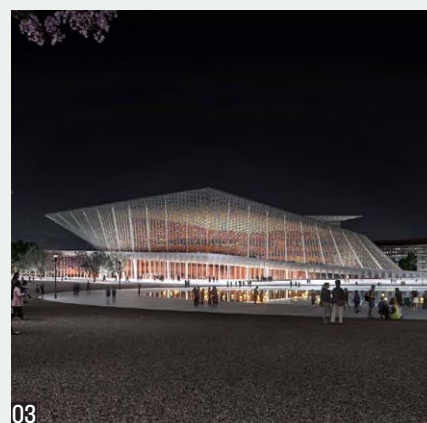
—A Snøhetta az alexandriai tervpályázattal és így már közvetlenül megalakulása után is a nemzetközi piacra pozícionálta magát. A nemzetköziség megfigyelhető épületeiken is. Irodáikban többféle nemzetiségű építész és tájépítész igyekszik mindig többet kihozni az adott lehetőségekből, és megtalálni a legadekvátabb

01

02

03

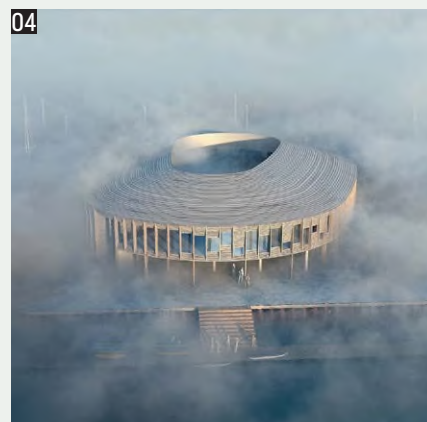
AMIKRE ÉRDEMES FIGYELNI

KÖZELEDŐ HATÁRIDŐVEL LEADHATÓ PÁLYÁZATOK:

Tokyo Dojo - emberek egyesítése
a sport révén ötletpályázat
beadási határidő | **2020. 04. 26.**

Monte d'Oiro borkóstoló terem
tervpályázat
beadási határidő | **2020. 05. 20.**

04

- 01 Alexandriai könyvtár, Alexandria | Egyiptom – Snøhetta
- 02 Norvég Nemzeti Opera- és Balettház | Oslo, Norvégia – Snøhetta
- 03 Hszingtaj (Xingtai) Színház | Hszingtaj, Kína – Snøhetta, első díjas pályamű
- 04 Tengerészeti Központ | Esbjerg, Dánia – WERK és Snøhetta, első díjas pályamű

építészeti megoldást. Nem alkalmaznak nemzeti stílusokat vagy formanyelvet. Erős formálású, egyedi épületeiknél jellemző a funkcionalizmussal összekötött tiszta alapgeometriák alkalmazása. Ez a hozzáállás emelte fel a céget, így már több mint 100 építész dolgozik az oslói és a New York-i irodában. Kezdeti időszakában a cég több nemzetközi tervpályázaton indult, és az ott elnyert díjak és elismerések is nagy szerepet töltek be a Snøhetta sikereiben.

—A nemzetköziség mellett azonban a norvég mentalitás is a cég részévé vált. Ezt jelképezi a speciális norvég „ø” karakter a névben, illetve a Snøhetta a Dovrefjell hegység legmagasabb hegycsúcsáról, norvég szimbólumról kapta a nevét, ahova az iroda munkatársai minden évben túrát is szerveznek. Az elnevezésnek egyben vicces háttértörténete is van, hiszen a cég első irodája egy Dovrehallen nevű sörház felett

helyezkedett el. Munkáikban a norvég tisztaság és egyszerűség figyelhető meg, kerülnek a sztárépítészre jellemző, gazdagon díszített és túlformált épületeket. A skandináv dizájnról jellemző minimalizmusból táplálkoznak. Épületeik kialakításakor a környezethez való alkalmazkodásra, a tájban szükséges beavatkozás minimalizálására törekcsenek.

—A Snøhetta legnagyobb elismerését az Oslóban lévő Norvég Nemzeti Opera- és Balettépület hozta meg, mely tervezés jogát szintén tervpályázaton nyerték el 2000-ben. A jég-tömbök alakzatai által inspirált épület folytatta az addigi Snøhetta-hagyományokat, azonban már egy jóval dinamikusabb formát hoztak létre. Az operaház meghatározó elem ismét a tető lett, amely kapcsolatot teremt a fjorddal és a vízfelülettel, egyedi formát ad az épületnek, egyben a lakosság számára csaknem teljesen megközelíthető és bejárható.

A vízparttól szó szerint fel lehet menni az épület tetejére, így onnan lehet élvezni az oslói kikötő látványát. A tető a városi élet színterévé vált, a járókelők bepillantást nyerhetnek az épületben történő előadásokba vagy a művészi munkálatokba, próbákba. Az épület 2008-ban készült el.

—A Snøhetta ma már a nemzetközi építészeti egyik meghatározó irodája. A New York-i World Trade Center emlékhelyén dolgoznak, illetve az építésziroda az utóbbi időben elsősorban a közel-keleti régióban több megaberuházás, koncepcióterv megalkotója. A Rász el-Haima vagy az Abdul-Aziz Tudás és Kultúra Központja tervük esetén szintén egyszerű, de karakteres formavilágot alkalmaznak, immár hatalmas méretben. Ezt a nemzetközi jelenlétet erősíti a kínai Hszingtaj Színház és az esbjergi Tengerészeti Központ tervpályázaton elért első helyezécsük.

05

06

07

08

09

- 05 Kulturális épület, Andøya, Norvégia | Dorte Mandrup, első díjas pályamű
 06 Finn Nemzeti Múzeum, Helsinki, Finnország | JKMM Architects, első díjas pályamű
 07 Fotográfiai Művészeti Múzeum, Szöul, Dél-Korea | Jadric Architektur és 1990uao, első díjas pályamű
 08 Alapítványi Központ, Houston, USA | Kevin Daly Architects és Productora, első díjas pályamű
 09 Iskolabővítés, Biel, Svájc | Topotek 1, első díjas pályamű

ÚJ KÖVETELMÉNYEK ÉS JOGORVOSLATI RENDSZER AZ ÉPÍTÉSÜGYBEN

2020 a korábbi évek – talán évtizedek – legjelentősebb változásait hozza az építésügy szereplőinek életében. Az új helyzetben való eligazodáshoz kívánt segítséget adni az Artifex Kiadó Kft. és az Építésjog.hu Kft. évkezdő konferenciája és webinárium. Érdekesség, hogy a MÉK mellett már a Magyar Ügyvédi Kamara is akkreditálta a rendezvényt.

— **Dr. Jámbor Attila** ügyvéd, a SZIE YMÉTK oktatója, az Építésjog.hu portál szerkesztője az építésügyet érintő, friss jogszabályváltozásokról tartott előadást. A hatósági bizonyítvány kiadása előtt az építésfelügyeleti hatóságnak már nem kell meggyőződnie arról, hogy az építési munkaterület visszaadása megtörtént-e. Az előadó senkinek nem javasolta, hogy éljen a jogszabály adta új lehetőséggel, és elektronikus építési napló nélkül végezze a kivitelezést. 2020. január 1-jétől a többletmunka és a pótmunka fogalmát törölték a Kivitelezési kódexből, és már csak a Ptk. fogalmait kell alkalmazni. Ez könnyebbség, de erre a változásra tekintettel át kell nézni a vállalkozók által használt kivitelezési szerződéseket.

— Tavaly jelent meg az Országos Tűzvédelmi Szabályzat módosításáról szóló 30/2019. (VII. 26.) BM-rendelet, amely 2020. január 22-én lépett hatályba. A jogalkotó az utóbbi 4 év tapasztalatait beépítette a szövegbe, és több, korábban kiadott magyarázat is a jogszabályban kapott helyet. **Veresné Rauscher Judit** előadásában elmondta, hogy a szabályozásból korábban hiányzó fogalmak is megjelentek, így például a fedett átrium, a kiürítésre szolgáló nyílászáró, tűzvédelmi célú homlokzati sáv, illetve – talán a legfontosabb – a lábazati felület. Felhívta a figyelmet arra a gyakori problémára, hogy az OTSZ és az OTÉK tűzfal fogalma nem egyezik meg, és ezt a gyakorlatban sokszor összetévesztik. **Huszt István** elmondta, az egyszerű bejelentésre vonatkozó 155/2016. (VI. 13.) korm.-rendelet 2019. október 24-én hatályba lépett változtatása bizonytalanságot okozhat a tervezők körében. A tervező abban az esetben jár el felelősen, ha az egyszerű bejelentés terveit az Épkiv. kivitelezési dokumentációra vonatkozó meghatározása szerint, a szakmai szabályok – elsősorban a szakmai kamarák szabályzatai – betartásával készíti el, minimum az egyszerű bejelentés 1. mellékletében megadott tartalommal.

— **Dr. Józsa Fábián** előadásában kitért az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény (Ákr.) és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) előírásaira, mindkét jogszabály módosítása alapjaiban változtatja meg a hatóságok feladatait. Az építésügyi hatósági rendszerben az ún. általános elsőfokú hatósági feladatokat a kijelölt települési önkormányzat jegyzői és a fővárosi kerületi önkormányzatok jegyzői, illetve a Fővárosi Önkormányzat által közvetlenül igazgatott terület tekintetében a fővárosi főjegyző látják el. Az építésügyi hatósági rendszerből 2020. március 1. napjától kivezetik az általános építésügyi hatóságokat, és az építési jogosítványok elvi alapon történő megosztására kerül sor: a helyi közügynek minősülő szabályozási kérdések a helyi önkormányzatnál maradnak, az egyedi építéshatósági ügyekben való eljárásra kizárólag a kormányhivatal és szervei lesznek jogosultak. A másik lényeges változás, hogy főszabályként egyfokú lesz a közigazgatási hatósági eljárás: a járási (fővárosi kerületi) hivatalvezetők döntéseivel szemben megszűnik a fellebbezés lehetősége. Jogsérelem orvoslását az érintettek közigazgatási perben kezdeményezhetik. **Dr. Krónéisz Gábor** bírósági elnök kiemelte: a 2020. március 1. napját követően indult hatósági ügyekben első fokon a közigazgatási kollégiumot is működtető megyei törvényszék ítélkezik, a közigazgatási és munkaügyi bíróságok megszűnnek. A közvetlenül csak a bírósághoz fordulás lehetősége miatt megnő annak a jelentősége, hogy mennyire vannak tisztában az érintettek a legalapvetőbb közigazgatási perrendtartási előírásokkal.

— Még egy fontos változás történt ősszel: 2021. január 1-től minden új épület esetén minimum 25% megújulóenergia-részarányt kell biztosítani, ami sok esetben kihívás elé állítja a tervezőket. A megújuló energia biztosításának egyik eszköze volt a passzív szoláris nyereség beszámítása. A 7/2006. (V. 24.) TNM-rendelet 2019. novemberi módosítása miatt azonban ezt a módszert a továbbiakban nem használhatjuk a megújulóenergia-részarány biztosítására. Kedvezőbb lett ugyanakkor a távhőre vonatkozó számítási módszer. ■

ONLINE KÉPZÉSEK A TERVLAPON

__Építész kamarai tagok számára nyújtanak segítséget online képzéseink, amelyekkel szakmai továbbképzési pontok szerezhetők otthonról, néhány órányi tananyag megtekintésével és a kapcsolódó tesztsorok sikeres kitöltésével. Válogasson az elmúlt év konferenciái alapján készült, változatos témákat felvonultató online képzéseink közül!

__A BME Épületszerkezettani Tanszékkel együttműködésben havonta megrendezett Metszet Építész Tervezői Nap tavaly tavaszi és őszi konferenciáinak tematikájában szerepelt hő- és hangszigetelés, vízszigetelés, felújítás, magastetők tervezése, tűzvédelem és a szigorodó energetikai szabványoknak megfelelő tervezés. Tavaszi és őszi, több helyszínen megrendezett konferenciáink, az Ökológus építészet, illetve a Per- és hibamentes építés szintén egy-egy online képzés alapjául szolgáltak, így aki ezekről lemaradt, még meghallgathatja az ott elhangzottakat. Online képzéseink általában kétpontosak, formátumuk pedig hangalámondásos vetítés, a konferenciákon vetített anyag és rögzített hang alapján. Az elmúlt ősszel két extra online képzésünk is készült, az egyik a Bauhaus 100 - XXII. Belsőépítészek Országos Találkozója, Zsenyeyi Konferencia előadásait tartalmazza, a másik pedig energiatudatos építési megoldásokat mutat be, ezek szintén két-két továbbképzési pontért elvégezhetőek. Aki pontot nem igényel, ingyen is meghallgathatja az elmúlt évek online képzéseit a Tervlap.hu oldalon. ■

ÉV ELEJI SZEMÉLYCSERÉK

__2019. december 3-án a Miniszterelnökség államtitkárának nevezte ki **György Istvánt** **Áder János** köztársasági elnök. A Budapest Főváros Kormányhivatalát csaknem hat évig kormány megbízottként vezető politikus a tárca közszolgálatért felelős államtitkára lesz.

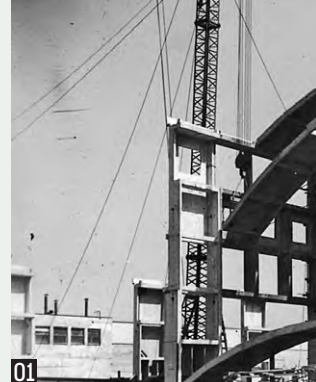
__Ehhez az államtitkársághoz tartozik az Építészeti és Építésügyi Helyettes Államtitkárság, ezt továbbra is **Fülek Zsolt** építész vezeti.

__Mint elsőként a Tervlap.hu hírül adta, és később a városa is megerősítette, **Erő Zoltán** lett Budapest főépítésze február elsejei hatállyal. **Bardóczi Sándort** nevezték ki főkertésznek, amely pozíciót „főtájépítésznek” keresztelték át. ■

—Haba Péter monumentális vállalkozása, a Magyar ipari építészet 1945–1970 címmel megjelent kötet a 2019-es év egyik, ha nem a legjelentősebb hazai építészeti könyve. A szerző sokéves kutatásán, a BME Építészmérnöki Karán megvédett PhD-disszertációján alapuló munka sok szempontból hiánypótló és példamutató a már emberöltőnyi távolban lévő, 25 évet felölelő hazai ipari építészet korszakának megértéséhez, ennek következtében minta lehet a jelen folyamatainak a közelség okán mindig problematikus vizsgálatához is.

—A világháború utáni évtizedek építésze jó ideje a szakmai érdeklődés homlokterében áll, mégis kevés a felszínesen megfigyelhető formajegyektől, vélt vagy valós, de jól ismert megállapításoktól elszakadó, a folyamatok mélyére néző elemző mű. Haba Péteré ilyen. Recenzióban – számos méltatható szempont közül – a mű legsajátosabb értékeire szeretném ráirányítani a figyelmet.

01

02

FEJLŐDÉSREGÉNY

**HABA PÉTER:
MAGYAR IPARI ÉPÍTÉSZEZET 1945–1970
C. KÖTETÉRŐL**

—A munka nem kizárólag hagyományosnak nevezhető építészettörténeti dolgozat, hiszen magabiztosan emel be eszköztárába ipartörténeti, technológia-történeti, politikatörténeti vagy éppen intézménytörténeti szálakat. Ráadásul e szempontokat párhuzamosan használja, bravúrosan hol az egyiket, hol a másikat helyezve előtérbe, amikor e 25 év ipari építészeti folyamatainak ívét igyekszik megrajzolni.

—Szerzőnk munkáját műfaji értelemben leginkább egyfajta „fejlődésregényként” olvastam. A szinte katalógusszerű, hatalmas adat- és hivatkozásmennyiséget felvonultató munka legizgalmasabb metszete az a visszafogott, mégis az egészet átható szemlélet, amely a fejleményeket mind a látható és bejárható épületanyag, mind a korabeli szövegek és a még élő résztvevők által elmondottak alapján értékeli, elemzi és helyezi új kontextusba. Így válnak lebilincselően izgalmassá például azoknak a folyamatoknak a leírásai, amelyek a helyszíni előregyártás találmányértékű példáit eredményezték, az a különös együttállása a különféle hatásoknak, amely az emblematikus Iparterv megalakulásához, nemzetközi kapcsolataihoz és kisugárzásához vezetett, vagy például a szocreál stílusdiktátumának – a középület-építészethez képest nyilvánvalóan sokkal kevésbé kimutatható – hatása, ahogy aztán a monolit építés, a tipizálás vagy a könnyűszerkezetes építés tendenciáinak érzékletes kifejtései is.

—Különös, s aligha túlbecsülhető értéke a vállalásnak az „oral history” jelentősége, hiszen számos, a kutatás során megkeresett, egykor meghatározó építész már nincs, nem lehet köztünk, így Arnóth Lajos, Rimanóczy Jenő, Böhönyei János vagy Virág Osaba egykori felkeresése fontos alapzataivá váltak a kötet

SZÖVEG |
Szabó Levente

03

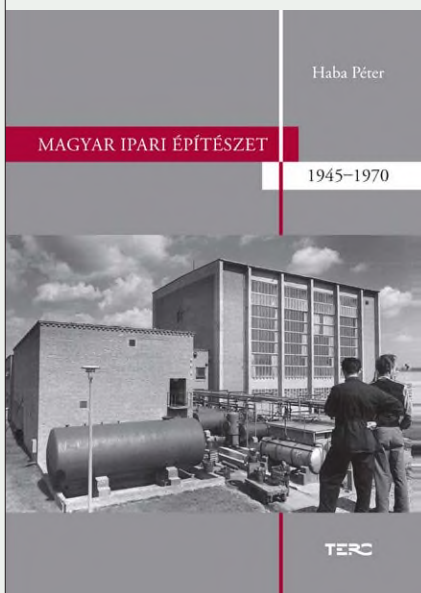

- 01 Az Ikarus Karosszéria- és Járműgyár mátyásföldi telepének szerelőcsarnoka kivitelezés közben | Mátrai Gyula, Pásztai Károly, Csaba Attila, 1958–1959
- 02 A Hegyaljai Ásványbánya Vállalat bentonitörlőműve, Mád | Hunyadi László, Vellay István, Gazsó László, Blázi János, Szuhay Géza, 1958–1962
- 03 Magtisztító és -tároló üzem, Orosháza | Emődly Attila, Salamon István, Szeleczy Ferenc, Szilárd József, 1956–1958

hitelességének. Miközben Haba érezhetően függetlenítette magát a korabeli leírásoktól, elemzésektől vagy éppen a visszaemlékezésektől, s magabiztos, önálló, sodró lendületű narratívával állt elő, a szemtanúk, az egykori alkotók nézőpontjának megismerése talán éppen a személyes hangvételhez szükséges alapot teremtette meg.

—A kötet integrált, gazdag kutatói attitűdjét és elemzői hangját, szemléletét minden bizonnyal a szerző művészettörténeti végzettségének is köszönhetjük. Mert egyrészt elismerésre méltó az adat- és forrásapparátus feldolgozása, a műelemzések és tendenciák megértésére tett kísérletek robusztussága, ugyanakkor az építészeti és technológiai értelemben is szakismeretet megkívánó hozzáállás tekintetében is építészet megszegyenítő a nyelvezet szakszerűsége. A „hívős” témától szinte váratlanul érzelemgazdag elemzői nézőpont rendre megmutatkozik, mint az egyik leginkább lenyűgöző példát, a helyszíni előregyártással megvalósuló kazincbarcikai péntisóraktár (tervezők: Gnädig Miklós, Horváth Gyula, 1952–1953) bemutató részben, ahol a szerző így fogalmaz: „... rácsos tartóinak meredeken magasba szökő, de a gerinchez közeledve egyre »kerekdedebb«, egyre »lassuló« ívelése, a rácsbordák sajátos díszítményjellege és a szerkezetformák derűs részletgazdagsága sajátos kettősséget ad a tér látványának, ami egyszerre sugároz feszülő erőt és légies kiegyensúlyozottságot.” Az idézetben is megmutatkozó nyelv, Haba Péter építészekritikai, újságszerkesztői munkásságán kiérlelődött egyéni nyelve csak rá jellemző értéke és sajátossága a kötetnek.

—A munka kiemelendő jelentősége mindezekon túl mégis az, hogy szinte mőről műre tette, pontosabban tenné lehetővé a műemléki védettséget, biztos értékítélettel emelve ki a hatalmas épületállomány még meglévő tagjai közül a jövőnek valóban átmenteni indokolt opuszokat. S ha van bennem hiányérzet, vagy inkább a folytatás igényének megfogalmazása, az a jelen dokumentálása és a jövő felőli nézőpont igénye. A kötet – tudatosan, s így neki semmiképp se hiányként felrható módon – a korokat leginkább annak idején belül értékeli. Nem veszi fel értékelési szempontjai közé a szöveg megszületésének időtávlatát, azaz a jelenkori állapot rögzítését, a megváltozott vagy sok esetben teljesen megszűnt technológiák, iparágak következményeit, az elpusztult, a felismerhetlenségig átalakult vagy éppen még ma is funkcionáló épületek bemutatását. Pedig ennek a szempontnak a szisztematikus feldolgozása fontos jövőbeni munka kell legyen, nemcsak értékvédelmi okokból, hanem az egykori ideák időtállóságának megítélése szempontjából is.

—S még egy kritikai észrevétel: fantasztikus a kötet fotóanyaga (a „fotókánonra” a szerző is hivatkozik a Szendrői Jenő által főszerkesztett, Magyar építészeti 1945–1955 c. munkája kapcsán), az ismert terjedelmi okok ellenére üdítő lett volna néhány dupla oldalas kép a dokumentum- és illusztrációértéken túlmutatóan az alkalmazott fotóművészet szempontjából is kiemelkedő felvételek esetén.

—Csak kívánni tudom mindannyiunknak, hogy Haba Péter folytassa ezzel a témával és persze sok mással, írjon építészeti múltjáról és jelenéről, feldolgozva, értelmezve és a jövőnek átmentve mindazt, amihez sokszor és sokan együtt sem vagyunk képesek. ■

—Dévényi Sándor 1973-ban diplomázott a BME-n. Két évig az Ipartervben dolgozott, aztán hazaköltözött szülővárosába, Pécsre. A város ihletője munkásságának. Nagy hatással volt rá Csete György és Makovecz Imre építésze. A Kós Károly Egyesülésben fejtett ki aktív tevékenységet. Posztmodern formanyelve egyéni. A könyv külön érdekessége a Gyökerek c. fejezet, amely a család származását ismerteti. A Forbát Alfréd tervezte 1937-es Bauhaus-házban 1948-ban született Dévényi. A műegyetemi évek alatt a Bercsényi utcai kollégium és annak rendezvényei alakították érdeklődését. Két unokatestvérével motoron járták be Európát. Megnősült, felesége Lugosi Ágnes építész. Pécsen 1982-től a Mesteriskolában tanított. 1997-ben hozta létre saját tervezőirodáját.

SZAKRÁLIS MÉRTAN

DÉNES ESZTER: DÉVÉNYI SÁNDOR ÉPÍTÉSZE

A könyvet a Magyar Művészeti Akadémia megbízásából az MMA Kiadó 2019-ben adta ki.

Szaklektor | Lugosi Ágnes.

A kötet a sorozat korábbi darabjaihoz – Zalaváry Lajos, Bodonyi Csaba – illeszkedik.

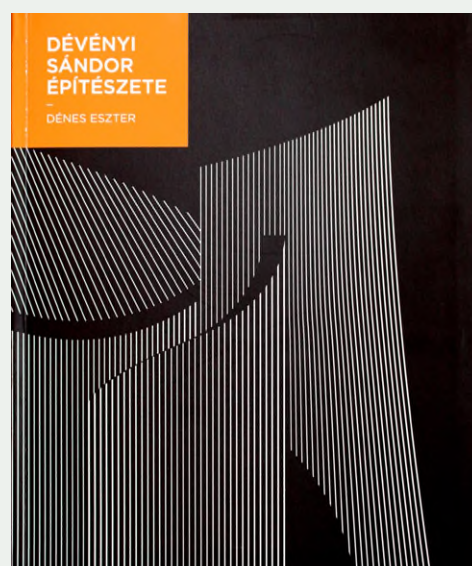
A bevezetőt Sulyok Miklós írta Történetek építésze címmel.

Az urbanisztikában már új szelek fújnak: nem a mindent leradírozás korszaka uralkodott, hanem a továbbfejlesztve megőrzés elve. A János utcai társasházak egyikenél a tetőtéri bővítés növényi formaként íves-organikus taplógomba, faszerkezetű, a másikonál téglalapú kristályként megfogalmazott. A természethez való kapcsolódás okán a Dráva-kapu Bemutatóközpont Drávaszentesen három tömegből alakította ki: az ártér fölé nyúló hídon egy hosszú ház az irodák és vendégszobák helye, közepén egy fakupolás, cserépfedésű előadóterem áll, végül egy ellentétes ívű karcsú bejárati rész kapcsolódik, mely kilátótorony is egyben.

—A budapesti Gellért téren világmodellt alkotott. Az áttört, kőkupolás forrásház nyolc pillére a főváros nyolc fürdőjét reprezentálja, melyek hullámokat idéző lábazon állnak, középen zöld színű pirogránit bimbóból nyolc folyóka vezet az örvényekbe. A pilléreken szkíta és magyar vésetek láthatók, illetve Weöres Sándor Ének a határtalanról c. versének sorai olvashatók. Jó lett volna itt a térfelszín alatti, hatszögletű kupolás csarnok bemutatása a forrással, mely a Gellért fürdőt látja el gyógyvízzel.

—A Szent Mihály-templom Kékesden, egy 200 lelkes kis faluban 80 fő befogadására készült. A község közepén magasodó dombon, a pártház lebontásával, a régi harangtorony mellett orgonalevél alaprajzzal épült. A belső tér a levélcsúcs, az oltár felé emelkedik.

SZÖVEG | Timon Kálmán

- 01 Szent Gellért téri forrásház
- 02 Szent Mihály-templom, Kékesd
- 03 Római udvar, Pécs, Teréz utcai homlokzat
- 04 Aradi vértanúk útja, Pécs

A bejárat két imádkozó kezet formázó pengepillér, amelyet fenn betonív köt össze. Az alagsorban kis múzeumi tér és közösségi helyiségek létesültek. Az építész az oltár mögött színes üveglablakot tervezett. „A templom szakrális mértan, mely a liturgia kozmikus dimenzióját jeleníti meg” – írja a szerző, Ratzingerre hivatkozva.

—Dévényi sorra készíti a pécsi műemléki rekonstrukciókat: a Bóbita Bábszínház épületét, a Tímárház felújítását, a 30 km összhosszúságú pincerendszerben a bányászati múzeumot és az egyetemi pinceszobát. Új épületek a belvárosban: a Villámsújtotta háznál a megmaradt 3 axist egy hasadékként, a bejárat választja el az új homlokzattól, csak épp' fordítottan, ahol ott anyag van, itt levegő. A fal kváderköve áttört nyílás, a fuga, ami a régi háznál rés, itt acélcső. A Széchenyi tér mögötti Lakodalmás ház Dévényi első megvalósult magánmegbízása. A Bikafejes ház Ferhád pasa dzsámijának romjai, Kirstein Ágoston 1882-es sarokházának kupolája, az 1920-as évek Apolló mozijának szecessziója és oszmán-török sztalaktitok is megjelennek. A Római udvar átjáróház, két eltérő homlokzattal. A színek fontosak: a Teréz utcain a Pompeji-vörös, a Jókai utcain a mohazöld, okker és terrakotta az uralkodó. A Munkácsi udvar homlokzatán színes oszlopok bukkannak elő. Barátja, Dobány Sándor Zsolnay-kerámiákat készít. Pakson, a Főtéren nyugdíjasházat, a Ferencvárosban Corvin Hotelt tervez. Zsolnay teázó terve a Mattyasovszky Ház alagsorában nem valósult meg, ahol az enteriört egy polip karjai közé képzelte el. A Dómvendéglő belső terében a pécsi dómot 4 tornyával fából építette meg. Az új bérlő a szerkezetet elbontotta. A belvárost tehermentesítő út és a gyalogos Aradi vértanúk útja a városfal mentén épült, de a szobrokat csak a rendszerváltás után helyezték el. Dévényi sok társasházat, családi házat és elegáns villát tervezett és épített.

—Pécs mellett a fővárosban is dolgozott: a Gellért teret, a Fővám teret és a Nagymező utcát (a pesti Broadwayt) rendezte, utóbbit fényszőnyeggel terítette be. A Rákóczi hídnál Sigrai Tibor tervező mellett szakértőként működött közre. A marcali és barcsi fürdők után a Gerecse látogatókaput tervezte, mely egy kiterjesztett szárnyú madarat idéz a tatabányai Turul-szobor közelében. A tervek között a '96-os expó és a Nemzeti Színház pályázata érdemel említést. Egy régi prészházat vásárolt meg a Mecsek-oldalban, azt alakította át saját családi házzá, és megépítette hozzá a dóm ötödik tornyát. Itt él népes családjával.

—Az épületekről Dévényi saját rövid leírásai olvashatók. Az egyes fejezetek után található egy-egy oldalas angol összefoglaló külföldiek számára is használhatóvá teszi a művet. A válogatott munkák felsorolásával zárul a kötet. Azonban nem mindegyik címhez tartozik kép, és a megélvők is meglehetősen össze-vissza vannak. Hiányoltam a lakótelepbe harapó ház képét. Életrajz, bibliográfia, felhasznált irodalom, a képek forrása és az alkotótársak felsorolása következik. A szerző Dénes Eszter, építész (1978). Férjével, Dénes György építésszel és fotóssal számos építészeti munkát jegyeznek. 2016-ban Pro Architectura díjat kapott. A sok remek fotó élvezetessé teszi a kötet áttanulmányozását. A légi felvételek különösen érdekesek. ■

ABSTRACTS

WARE-NAGY, Orsolya: Time Travel on 14,000 Square Metres - Renovation of Museum of Fine Arts and the Roman Hall

Citation: Metszet, Vol 11, No 1 (2020), pp 12-19, DOI: 10.33268/Met.2020.1.1

Museum of Fine Arts, Budapest, Hungary | Architect: **István Mányi**

Following years of extensive renovation work to the Museum of Fine Art, the Roman Hall has also been restored to its former

splendour. The latter suffered war damage and later insensitive modernization rendering it unusable since the end of WWII. As part

of the Liget Budapest Project an important part of Budapest's cultural heritage is now available for public viewing.

HERCZEG, László - PARAMESWARAN, Lekshmy: "1+1=3" When Architecture Meets Service Design

Citation: Metszet, Vol 11, No 1 (2020), pp 20-23, DOI: 10.33268/Met.2020.1.2

Architect: **The Care Lab**

Based in Barcelona, this international network of designers-turned-activists seek to transform our world on a local and global level by examining how design can impact empathy skills, optimistic mindsets and

solution-orientated approaches to improve the built environment. What tools, techniques and practices are required to improve care in society? How to define shared processes and capabilities? The office's approach is

based upon values established by its founding members Lekshmy Parameswaran and László Herczeg.

JENSEN, Thomas Bo: A New, Contemporary Layer To Ribe's Culture and History

Citation: Metszet, Vol 11, No 1 (2020), pp 24-29, DOI: 10.33268/Met.2020.1.3

Kannikegarden Parish Centre, Ribe, Denmark | Architects: **Lundgaard and Tranberg Arkitekter**

Modern buildings in RIBE are a rare occurrence, therefore the risk of succumbing to pastiche must be avoided. How does a new building retain the quality of materials, form, surfaces and space required in a historic city?

Traditional methods have been applied in terms of materials used, coarse timber planks, handmade bricks and sloppy shuttered concrete: all point possibly to a time in the history, yet are manifested in a contemporary

building form. The priority being material honesty that helps regenerate the area around the cathedral.

SCARANARO, Nicola: In the Ancient Heart of the City

Citation: Metszet, Vol 11, No 1 (2020), pp 30-35, DOI: 10.33268/Met.2020.1.4

Bloomberg Headquarters, London, England | Architects: **Foster and Partners**

As an outstanding example of BREEAM standards this office development, comprising of two buildings on a 3.2 hectare site, strives to revitalize the heart of the city. Aside from

moving the building cores to the perimeters the inclusion of artworks including Cristina Iglesias' "Forgotten Streams" assists in the definition of public spaces. The latter idea exaggerated

by the central Vortex, use of curved timber shells and glazed lifts. The overall intention is to animate space and increase the chance of meetings and informal discussion.

ORTIZ, Antonio: Openings

Citation: Metszet, Vol 11, No 1 (2020), pp 36-41, DOI: 10.33268/Met.2020.1.5

Rijksmuseum, Amsterdam, Holland, Atlético Madrid Stadium, Madrid, Spain | Architects: **Cruz y Ortiz Arquitectos**

Amsterdam's Rijksmuseum, dating back to the late nineteenth century, served two functions: that of a national museum and a gateway to the south of the city. Over time the need for development has resulted in two entrances, two main staircases and the only joined floor being the first floor. The need for further exhibition space lead to developing

labyrinthlike connections, reducing natural light and generally misleading visitors. The intention of this new spatial development is to provide clarity of access, visual links and re-establish the museum's sense of grandeur. By expanding the old Athletics Stadium of the Community of Madrid it was possible to achieve a 70,000 spectator football

stadium to host European level competitions. This extension retains the original character of its predecessor whilst developing a new image for the club. The use of concrete and a unifying roof structure contribute to a new homogeneity that further reinforces this new image.

KEMES, Balázs: Construction Camp in Monor

Citation: Metszet, Vol 11, No 1 (2020), pp 42-47, DOI: 10.33268/Met.2020.1.6

Renovation of a Bakery, Monor, Hungary | Architects: **Balázs Kemes**

Tabán, a part of the rural town of Monor suffers from serious poverty and unemployment issues offering the project architect an opportunity to expand on his role as an educator at the Budapest Technical University in developing ideas

along the "Think Global, Build Social" path. Here a small bakery had the fortune to be a growing success story, with very little space to operate from, doubling its staff from 3 to 6. Relocation was not an option; therefore rethinking the available building became

a core to this project. Previously working from 12 sqm the bakers now have a 22 sqm workplace as a result of innovative thinking and the proactive input of the construction camp team.

KAPOVITS, Géza: Nesting Between/in Front/Behind/Above Existing Castle Walls

Citation: Metszet, Vol 11, No 1 (2020), pp 48-53, DOI: 10.33268/Met.2020.1.7

Buda Castle Lifts, Budapest, Hungary | Architects: **Taat Múterem**

As part of a program initiated in 2014 to make Buda Castle barrier free, three lift towers where constructed in 2015. A small scale yet rewarding project regarding the World

Heritage castle ramparts demands a unique architectural approach. From inception this project needed to respond to difficult site conditions, archaeological excavations and

the element of unforeseen circumstances due to the nature of the project: all in response to architectural and structural concepts to achieve the optimum result. ■

Elindult az építészek és mérnökök telefonos csoportja! **Metszet Klub** - Összekötjük a szakmával és családjával!

Kedvező mobiltelefon- és mobilnet előfizetések építészeknek, mérnököknek, műszaki területen dolgozó szakembereknek és családtagjaiknak.

Ha érdekli Önt a csatlakozás lehetősége, kérjük, tekintse meg a <http://metszetklub.hu> honlapunkon a részleteket.

www.metszetklub.hu

Néhány információ a lehetőségekről

percdíjas csomagok már havi bruttó
2200 Ft-tól
(nettó 1732 Ft)

korlátlan beszélgetést biztosító csomagok már bruttó
6881 Ft-tól
(nettó 5563 Ft)

a csoporthoz tartozó kollégákkal, családtagokkal korlátlanul, ingyen beszélgethet

tapasztalt telefonos ügyfélszolgálat segít minden felmerülő kérdésben

Bővebb információ kérhető: **+36 30 181 2222**

FOSTER + PARTNERS

LUNDGAARD & TRANBERG ARKITEKTER

MÁNYI ISTVÁN

ORTIZ, ANTONIO

SZENDERFFY GÁBOR

THE CARE LAB

TERVEZŐK

Foster + Partners

A Foster and Partners irodát 1967-ben Norman Foster Pritzker-díjas (1999) építész alapította. Legismertebb alkotásai a hongkongi HSBC irodaház, a Reichstag átépítése, a londoni városháza, a The Gherkin (Uborka, 30 St Mary Axe), az új Wembley Stadion. Terveik szerint épül jelenleg többek között a Varso Tower, mely az Európai Unió legmagasabb épülete lesz, és a budapesti Mol campus, mely Magyarország legmagasabb épülete lesz.

Lundgaard & Tranberg Arkitekter

A Lundgaard & Tranberg irodát Boje Lundgaard és Lene Tranberg alapította Koppenhágában 1985-ben, mára Dánia egyik legelismertebb és legtöbb díjat elnyerő építészeti stúdiójává vált. Hat alkalommal nyerték el a RIBA Európai Díját, számos nevezésük volt Mies van der Rohe-díjra. Az utóbbi években megannyi díjnyertes koppenhágai fejlesztés vezető építészeti, ilyen az Ofelia tér (2016), az Axel Towers (2017), a Kalvebod Fælled Skole (Golgota Általános Iskola, 2018), a Frihedsmuseet (a Dán Ellenállás Múzeuma, 2020) és a Naturhistorisk Museum (Természettudományi Múzeum, várható befejezés: 2023).

Mányi István

A BME építészmérnöki karán 1967-ben végzett okleveles építészmérnöként. Szakmai körökben Mányi Stúdió néven ismert tervezőirodája 1993 óta működik. 1990-ben Ybl Miklós-díjjal tüntették ki. Munkásságának további legjelentősebb elismerései öt nivódíj (1985, 1989, 1990, 2003, 2004), valamint egy-egy Magyar Műemlékvédelemért díj (1999.), Magyar Művészetért díj (2002), Az év szép háza díj (2002), Pro Architectura díj (2005), Europa Nostra díj (2006) és Icomos díj (2015). Szakmai munkáját számos első díjas, valamint egyéb díjazott tervpályázati alkotás is övezi.

Molnos Attila

Építész, vezető tervező. 1996-ban diplomázott a BME Építészettörténeti Tanszékén. 1994 óta a TAAT építész műterem és 1996-tól a Ferkai András vezetésével működő Modern Építészeti Kht. tagja. 2000-ben az ÉME Mesteriskola XV. ciklusán végzett. 2001-ig társszerzője a „Pest építészete a két világháború között” című könyvnek.

Ortiz, Antonio

1971-ben diplomázott Madridban, vendégprofesszor volt a Lausanne-i, a Zürichi, a Harvard, a Cornell és a Columbia Egyetemen, 2004 óta a Sevillai Egyetem címzetes egyetemi tanára, idén a Delfti Műszaki Egyetem és a genfi HEPIA vendégprofesszora. 1971 óta dolgozik együtt Antonio Cruzsal, jelenleg Sevillában, Madridban és Amszterdamban van irodájuk. Ismertebb épületeik: az Atletico Madrid stadionja Madridban, az amszterdami holland nemzeti múzeum (Rijksmuseum), a spanyol pavilon a Hannoveri Világkiállításon, a bázeli vasútállomás bővítése, a Sevillai Közkönyvtár. Számos díj kitüntette, így az Arany Építészeti Medál, a Spanyol Nemzeti Építészeti Díj, emellett az AIA tiszteletbeli tagja és a Holland Királyi Oroszlán Rend lovagja. Számos monográfia jelent meg a Cruz y Ortiz Arquitectos iroda munkásságáról vezető építészeti kiadóknál.

Szenderffy Gábor

Építész, vezető tervező. 1994-ben végzett a BME építészkarán. 1998-2000 között a Mesteriskola XV. ciklusának hallgatója. Az 1994-ben alapított TAAT építész műterem vezetője.

The Care Lab

2008-ban alapította Lekshmy Parameswaran és Herczeg László a Fuelfor Healthcare Innovation dizájn tanácsadói irodát, mely az egészségügyi és gondozási szektorban nyújt formatervezési és dizájn szolgáltatást. Lekshmy Parameswaran a Cambridge-i Egyetemen mérnöki, a Londoni Királyi Művészeti Főiskolán művészeti diplomát szerzett, Herczeg László a budapesti MOME-n végzett. 2008-ig mindketten a Philips Design formatervezői voltak, 2009-ben Kitten Scanner terméküket Red Dot díjjal ismerték el. A közös iroda megalapítása után, 2014-ben IDEA Bronz díjat nyertek, 2018-ban pedig a President's Design Award Singapore „Design of the year 2018” díját. 2017-ben The Care Lab néven alapítottak együttműködési platformot a szociális és egészségügyi szektor emberközpontú, szolgáltatásalapú újragondolását tűzve ki célul. ■

Burián Gergő

2008-ban szerzett diplomát a BME Építészmérnöki Karán. Tanulmányai során félévathallgatáson vett részt a Miami Universityn (Oxford, Ohio, USA) és a Norwegian University of Science and Technology (Trondheim, Norvégia). 2008 óta a Mérték Építészeti Stúdió Paulinyi-Reith műterem munkatársa, ahol több sikeres tervpályázat projektvezetője, majd 2013 óta műteremvezető. 2010 óta BREEAM nemzetközi minősítő. 2013-ban mérnök-közgazdász diplomát szerzett a Budapesti Corvinus Egyetemen. 2014 óta a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Építőművészet DLA-képzés résztvevője.

2010-ben és 2016-ban Pro Architectura díjat, 2017-ben Magyar Formatervezési Díjat és Molnár Péter-émlékdíjat kapott, 2018-ban Ybl Miklós-díjjal tüntették ki.

Timon Kálmán

Építészmérnök, független kutató, építészeti szakíró. 1965-től számos publikáció és könyv szerzője. 1992-1998 között Budapest XVIII. kerületének főépítésze. 1998-tól 2002-ig a Magyar Építés Kamara kiadványainak szerkesztője. Az Amerikai Épülettervezők Intézetének (AIBD) tagja.

Vukoszávlyev Zorán PhD

1996-ban diplomázott a BME Építészmérnöki Karán a Középülettervezési Tanszéken. Diplomadíjas, MTA-OTDT Pro Scientia aranyérmes, Magyar Állami Eötvös-ösztöndíjas, MTA Bolyai-ösztöndíjas.

SZERZŐK**Jensen, Thomas Bo**

A Szépművészeti Akadémia Építészeti Iskolájában végzett 1995-ben, 2002-ben szerzett PhD-fokozatot. 2000 óta az Építészeti Iskola oktatója, 2006 óta egyetemi docens, jelenleg az Építészmérnöki Intézet tanszékvezetője. Kutatási területe a téglá anyagi, műszaki és kulturális dimenziói.

2003-ban PhD-fokozatot szerzett. Egyetemi docens a BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszéken. Számos magyar és nemzetközi konferencia előadója (Bangkok, Ourense, Washington, Kielce, Velence), építészeti szakíró. A Kortárs holland építészet című könyv szerzője, az Új evangélikus templomok társszerkesztője, a Kortárs portugál építészet társszerzője.

Kapovits Géza

2003-ban végzett a BME Építészmérnöki Karán. 2001-től a BME Épületszerkeztani Tanszék oktatója. 2006-tól az ARTHESEUS Tervező, Szolgáltató és Innovációs Kft. ügyvezetője. Rendszeresen vállal neves építészeti jelentős tervezési munkáiban épületszerkezteti szaktanácsadói-szaktervezői feladatokat.

Ware-Nagy Orsolya

2010-ben végzett a BME Építészmérnöki Karán, majd néhány évig tervezőirodákban szerzett gyakorlatot. Lelkes épületfelmérő, amatőr helytörténész és két leány édesanyja. 2018-2020 között a BME műemlékvédelmi szakmérnöki képzésének hallgatója. 2018 óta a Metszet főszerkesztő-helyettese és a Tervlap.hu munkatársa.

Kemes Balázs

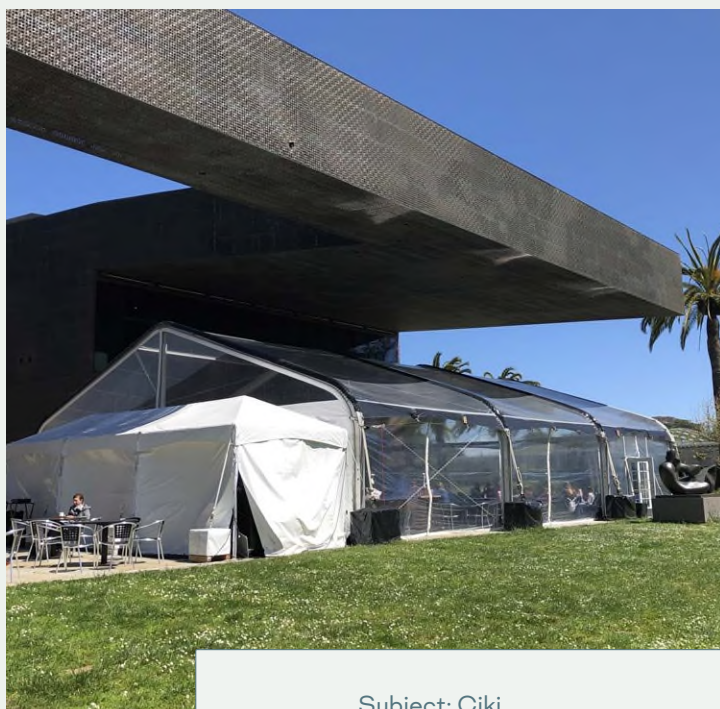
2007-ben diplomázott a BME Építészmérnöki Karán, 2011-ben a BME Építőművészeti Doktori Iskolájában. DLA, 2008-tól a BME Középülettervezési Tanszék munkatársaként szervez építőtáborokat, egyetemi adjunktus. Tevékenységét 2012-ben Prima Junior díjjal ismerték el.

Wesselényi-Garay Andor

1994-ben diplomázott diplomadíjjal a BME Építészmérnöki Karán. 1995-ben saját építészirodát alapított Osváth Gáborral Gyár, majd 2001-ben önálló irodát W-G-A Psychodesign néven. 2000-től az Alaprajz, 2010-től a Metszet folyóirat külsős munkatársa, illetve tanácsadó testületének tagja, 2002-től az Atrium magazin építészeti főszerkesztője, 2006-tól pedig vezető szerkesztője volt. Közel háromszáz építészeti tárgyú cikk, esszé, kritika és tanulmány szerzője, a 2010-es velencei biennále magyar kiállításának egyik kurátora. 2011-ig a Debreceni Egyetem Építészmérnöki Tanszékének főiskolai docense. Jelenleg a NYME-FMK Alkalmazott Művészeti Intézet egyetemi docense Sopronban. ■

Szabó Levente

Építész, 1999-ben diplomázott a BME Középülettervezési Tanszékén, 2007-től ugyanott főállású oktató, 2017-től egyetemi docens, tanszékvezető-helyettes. 2008-ban védte meg DLA-fokozatát, 2017-ben habilitált. 2012-2015 között Bolyai János Kutatási Ösztöndíjas, számos szakcikk, tanulmány és a Bán Ferenc építészete című könyv szerzője. A Hetedik Műterem Kft. ügyvezetője, középületek, köztterek, műemlék-rekonstrukciók és emlékművek tervezője.

Subject: Ciki

YM

Hey, jenki building menedzserek,

Ez a son-of-a-bitch svejci építész, ez a Hercig meg a Demeuron sajnos nem értik a miénk California klíma! Keressük ezért donor millionare, aki megoldaná az új múzeum büfójét, ne essen eső.

Ja, szeretnénk tartani is beautiful esküvőket is, hogy legyen egy kis money.

Várjuk a solutiont:

de Young Museum, San Francisco.

Re: Ciki

MKT

Hello, kaliforniai guys!

Van itt elfekvőbe egy sátrunk EU-támogatásból, alig használt, mert falnapra vettük, de nem fér a polgi kertjébe! Esküvőre is jó lesz, ha a bivalybörzöcei falnapot kibírta, pedig ott aztán sör is van, pálesz is!

Hívjatok, és okosba megoldjuk!

Mucsadöhödei Kistérségi Társulás

Garázkapuk és bejárati ajtók

Garázkapuk és bejárati ajtó meghajtások

Iparikapu – rendszerek

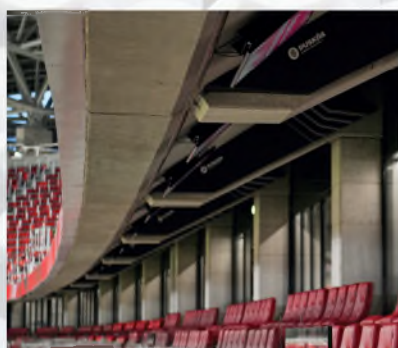
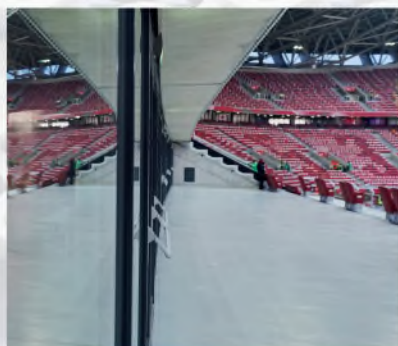

Rakodástechnika

Kapuk és ajtók Európa piacvezetőjétől

Innovatív és megbízható ajtó, ablak és függönyfal profilrendszerek Egyedi megoldások - rendszerfejlesztések

Az ALUKÖNIGSTAHL Magyarországon közel 30 éve a tervezők, beruházók és fémszerkezetgyártók technológiai partnere az energiafelhasználás minimalizálására törekvő, magas műszaki tartalmat igénylő projektekből. Integrált rendszermegoldásokat kínálunk az automatizálás, tűz- és füstgátlás, valamint a biztonság területén is. A kitűzött energetikai és fenntarthatósági célok megvalósításához szakértői tanácsadással szolgálunk.

SCHÜCO

ALUKÖNIGSTAHL
TÖBB ÉRTÉKET ADUNK

www.alukoenigstahl.hu

